

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ
Ο ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ

(II, 34-46)

ΚΕΙΜΕΝΟΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ,
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ, ΑΝΑΛΥΣΙΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Η΄ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

19146

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α.Ε.

38 — ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΛ — 38

1949

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

K. Κογγι

I. KEIMENON

34. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χειμῶνι Ἀθηναῖοι τῷ πατρίῳ νόμῳ χρώμενοι δημοσίᾳ ταφᾶς ἐποιήσαντο τῶν ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρώτων ἀποθανόντων τρόπῳ τοιῷδε. Τὰ μὲν ὅσα προτίθενται 2 τῶν ἀπογενομένων πρότερον σκηπὴν ποιήσαντες, καὶ ἐπιφέρει τῷ αὐτοῦ ἕκαστος, ἣν τι βούληται· ἐπειδὴν δὲ ἡ ἔκφορὰ ἦ, λάρ- 3 νακας κυπαρισσῖνας ἀγούσιν ἄμαξαι, φυλῆς ἐκάστης μίαν· ἔνεστι δὲ τὰ ὅσα ἦς ἕκαστος ἦν φυλῆς. Μία δὲ κλίνη κενὴ φέρεται ἐστρωμένη τῶν ἀφανῶν, οἳ ἂν μὴ εὐρεθῶσιν ἐς ἀνάφρεσιν. 4 Ξυνεκφέρει δὲ ὁ βουλόμενος καὶ ἀστῶν καὶ ξένων, καὶ γυναῖ- 4 κες πάρεσιν αἱ προσήκουσαι ἐπὶ τὸν τάφον ὀλοφυρόμεναι.

Τιθέασιν οὖν ἐς τὸ δημόσιον σῆμα, ὃ ἐστὶν ἐπὶ τοῦ καλλι- 5 στοῦ προαστίου τῆς πόλεως, καὶ αἰεὶ ἐν αὐτῷ θάπτουσι τοὺς ἐκ τῶν πολέμων πλὴν γε τοὺς ἐν Μαραθῶνι· ἐκείνων δὲ διαπρεπῆ τὴν ἀρετὴν κρίναντες αὐτοῦ καὶ τὸν τάφον ἐποίησαν. Ἐπειδὴν δὲ κρύψωσι γῆν, ἀνὴρ ἡρημένος ὑπὸ τῆς πόλεως, ὃς ἂν 6 γνῶμη τε δοκῆ μὴ ἀξύνετος εἶναι καὶ ἀξιῶσει προήκη, λέγει ἐπ' αὐτοῖς ἔπαινον τὸν πρέποντα· μετὰ δὲ τοῦτο ἀπέρχονται. Ὡδε μὲν θάπτουσι· καὶ διὰ παντὸς τοῦ πολέμου, ὁπότε ξυμ- 7 βαίῃ αὐτοῖς, ἐχρῶντο τῷ νόμῳ. Ἐπὶ δ' οὖν τοῖς πρώτοις 8 τοῖσδε Περικλῆς ὁ Ξανθίππου ἡρέθη λέγειν. Καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἐλάμβανε, προελθὼν ἀπὸ τοῦ σήματος ἐπὶ βῆμα ὑψηλὸν πεποιημένον, ὅπως ἀκούοιτο ὡς ἐπὶ πλεῖστον τοῦ ὄμιλου, ἔλεγε τοιάδε.

35. «Οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἐνθάδε ἤδη εἰρηκόντων ἐπαινοῦσι τὸν προσθέντα τῷ νόμῳ τὸν λόγον τόνδε, ὡς καλὸν ἐπὶ τοῖς ἐκ τῶν πολέμων θαπτομένοις ἀγορεύεσθαι αὐτόν. Ἐμοὶ δὲ ἀρκοῦν ἂν ἐδόκει εἶναι ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα γενομένων ἔργα καὶ δηλοῦσθαι τὰς τιμὰς, οἷα καὶ νῦν περὶ τὸν τάφον τόνδε δημοσίᾳ παρασκευασθέντα ὁρᾶτε, καὶ μὴ ἐν ἐνὶ ἀνδρὶ πολλῶν ἀρετὰς κινδυνεύεσθαι εὖ τε καὶ χεῖρον εἰπόντι πιστευθῆναι. Χα- 2 λεπὸν γὰρ τὸ μετρίως εἰπεῖν, ἐν ᾧ μόλις καὶ ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας βεβαιοῦται. Ὅ τε γὰρ ξυνειδῶς καὶ εὐνοῦς ἀκροατῆς

τάχ' ἄν τι ἐνδεεστέρως πρὸς ἃ βούλεται τε καὶ ἐπίσταται νομίσαιε δηλοῦσθαι, ὃ τε ἄπειρος ἔστιν ἃ καὶ πλεονάζεσθαι, διὰ φθόνον, εἴ τι ὑπὲρ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἀκούοι. Μέχρι γὰρ τοῦδε ἀνεκτοὶ οἱ ἔπαινοί εἰσι περὶ ἐτέρων λεγόμενοι, ἕς ὅσον ἂν καὶ αὐτὸς ἕκαστος οἴηται ἱκανὸς εἶναι δρᾶσαί τι ὧν ἤκουσε· τῷ δὲ
 3 ὑπερβάλλοντι αὐτῶν φθονοῦντες ἤδη καὶ ἀπιστοῦσιν. Ἐπειδὴ δὲ τοῖς πάλαι οὕτως ἐδοκιμάσθη ταῦτα καλῶς ἔχειν, χρῆ καὶ ἐμὲ ἐπόμενον τῷ νόμῳ πειρᾶσθαι ὑμῶν τῆς ἐκάστου βουλήσεώς τε καὶ δόξης τυχεῖν ὡς ἐπὶ πλείστον.

36. » Ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν προγόνων πρῶτον· δίκαιον γὰρ αὐτοῖς καὶ πρέπον δὲ ἅμα ἐν τῷ τοιῷδε τὴν τιμὴν ταύτην τῆς μνήμης δίδοσθαι. Τὴν γὰρ χῶραν οἱ αὐτοὶ αἰεὶ οἰκοῦντες διαδοχῆ τῶν ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦδε ἐλευθέραν δι' ἀρετὴν παρέδωσαν. Καὶ ἐκεῖνοί τε ἄξιοι ἐπαίνου καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν· κτησάμενοι γὰρ πρὸς οἷς ἐδέξαντο ὄσσην ἔχομεν ἀρχὴν οὐκ ἀπόνως ἡμῖν τοῖς νῦν προσκατέλιπον. Τὰ δὲ πλείω αὐτῆς αὐτοὶ ἡμεῖς οἶδε οἱ νῦν ἔτι ὄντες μάλιστα ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ ἡλικίᾳ ἐπηυξήσαμεν, καὶ τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι παρεσκευάσαμεν καὶ ἐς πόλεμον καὶ ἐς εἰρήνην αὐταρκεστάτην.

4 » Ὡν ἐγὼ τὰ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα, οἷς ἕκαστα ἐκτίθη, ἢ εἴ τι αὐτοὶ ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν βάρβαρον ἢ Ἑλληνα πόλεμον ἐπιόντα προθύμως ἠμυνάμεθα, μακρηγορεῖν ἐν εἰδόσιν οὐ βουλόμενος, ἐάσω· ἀπὸ δὲ οἴας τε ἐπιτηδεύσεως ἤλθομεν ἐπ' αὐτὰ καὶ μεθ' οἴας πολιτείας καὶ τρόπων ἐξ οἴων μεγάλα ἐγένετο, ταῦτα δηλώσας πρῶτον εἶμι καὶ ἐπὶ τὸν τῶνδε ἔπαινον, νομίζων ἐπὶ τε τῷ παρόντι οὐκ ἂν ἀπρεπῆ λεχθῆναι αὐτὰ καὶ τὸν πάντα ὄμιλον καὶ ἀστών καὶ ξένων ζύμφορον εἶναι αὐτῶν ἔπακοῦσαι.

37. » Χρῶμεθα γὰρ πολιτεία οὐ ζηλούση τοὺς τῶν πέλας νόμους, παράδειγμα δὲ μᾶλλον αὐτοὶ ὄντες τισὶν ἢ μιμούμενοι ἐτέρους. Καὶ ὄνομα μὲν διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους, ἀλλ' ἐς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται, μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἴσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν, ὡς ἕκαστος ἐν τῷ εὐδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλεῖον ἐς τὰ κοινὰ ἢ ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶται, οὐδ' αὖ κατὰ πενίαν, ἔχων δὲ τι ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανείᾳ κεκώλυται.
 2 Ἐλευθέρως δὲ τὰ τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν,

οὐ δι' ὀργῆς τὸν πέλας, εἰ καθ' ἡδονὴν τι δρᾷ, ἔχοντες, οὐδὲ ἀζημίους μὲν, λυπηράς δὲ τῇ ὄψει ἀχθηδόνας προστιθέμενοι. Ἄνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομιλοῦντες τὰ δημόσια διὰ δέος 3 μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν τε αἰεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων ἀκροάσει καὶ τῶν νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ' ὠφελίᾳ τῶν ἀδικουμένων κεῖνται καὶ ὅσοι ἄγραφοι ὄντες αἰσχύνῃ ὁμολογουμένην φέρουσι.

38. »Καὶ μὴν καὶ τῶν πόνων πλείστας ἀναπαύλας τῇ γνώμῃ ἐπορισάμεθα, ἀγῶσι μὲν γε καὶ θυσίαις διαιτησίαις νομίζοντες, ἰδίαις δὲ κατασκευαῖς εὐπρεπέσιν, ὧν καθ' ἡμέραν ἡ τέρψις τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει. Ἐπεσέρχεται δὲ διὰ μέγεθος τῆς πόλεως 2 ἐκ πάσης γῆς τὰ πάντα, καὶ ζυμβαίνει ἡμῖν μηδὲν οἰκειότερα τῇ ἀπολαύσει τὰ αὐτοῦ ἀγαθὰ γιγνόμενα καρποῦσθαι ἢ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

39. »Διαφέρομεν δὲ καὶ ταῖς τῶν πολεμικῶν μελέταις τῶν ἐναντίων τοῖσδε. τὴν τε γὰρ πόλιν κοινὴν παρέχομεν καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε ξηνηλασίαις ἀπείργομέν τινα ἢ μαθήματος ἢ θεάματος, ὃ μὴ κρυφθὲν ἂν τις τῶν πολεμίων ἰδὼν ὠφελῆθει, πιστεύοντες οὐ ταῖς παρασκευαῖς τὸ πλεῖον καὶ ἀπάταις ἢ τῷ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐς τὰ ἔργα εὐψύχῳ· καὶ ἐν ταῖς παιδείαις οἱ μὲν ἐπιπόνῳ ἀσκήσει εὐθύς νέοι ὄντες τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται, ἡμεῖς δὲ ἀνειμένως διαιτώμενοι οὐδὲν ἤσσαν ἐπὶ τοὺς ἰσοπαλεῖς κινδύνους χωροῦμεν.

»Τεκμήριον δέ· οὔτε γὰρ Λακεδαιμόνιοι καθ' ἑαυτούς, μεθ' 2 ἀπάντων δὲ ἐς τὴν γῆν ἡμῶν στρατεύουσι, τὴν τε τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελθόντες οὐ χαλεπῶς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ τοὺς περὶ τῶν οἰκείων ἀμυνομένους μαχόμενοι τὰ πλείω κρατοῦμεν· ἄθρόα τε 3 τῇ δυνάμει ἡμῶν οὐδεὶς πω πολέμιος ἐνέτυχε διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ τε ἅμα ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πολλὰ ἡμῶν αὐτῶν ἐπίπεμψιν· ἦν δὲ που μορίῳ τινὶ προσμείξωσι, κρατήσαντες τέ τινας ἡμῶν πάντας ἀύχοῦσιν ἀπεῶσθαι καὶ νικηθέντες ὄφ' ἀπάντων ἡσσησθαι.

»Καίτοι εἰ ῥαθυμίᾳ μᾶλλον ἢ πόνων μελέτῃ καὶ μὴ μετὰ 4 νόμων τὸ πλεῖον ἢ τρόπων ἀνδρείας ἐθέλομεν κινδυνεύειν, περιγίγνεται ἡμῖν τοῖς τε μέλλουσιν ἀλγεινοῖς μὴ προκάμνειν, καὶ ἐς αὐτὰ ἐλθοῦσι μὴ ἀτολμοτέρους τῶν αἰεὶ μοχθοῦντων φαίνεσθαι. Καὶ ἔν τε τούτοις τὴν πόλιν ἀξίαν φημὶ εἶναι θαυμάζεσθαι καὶ ἔτι ἐν ἄλλοις.

40. »Φιλοκαλοῦμέν τε γάρ μετ' εὐτελείας καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας· πλούτῳ τε ἔργου μᾶλλον καιρῷ ἢ λόγου κόμπῳ χρώμεθα, καὶ τὸ πένεσθαι οὐχ ὁμολογεῖν τινι αἰσχρόν, ἀλλὰ 2 μὴ διαφεύγειν ἔργῳ αἴσχιον. Ἐνι τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια καὶ ἑτέροις ἕτερα πρὸς ἔργα τετραμμένοις τὰ πολιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γνῶναι· μόνοι γὰρ τὸν τε μῆδὲν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ' ἀχρεῖον νομίζομεν, καὶ αὐτοὶ ἦτοι κρίνομέν γε ἢ ἐνθυμούμεθα ὀρθῶς τὰ πράγματα, οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλάβην ἠγούμενοι, ἀλλὰ μὴ προδιδα- 3 χθῆναι μᾶλλον λόγῳ πρότερον ἢ ἐπὶ ἃ δεῖ ἔργῳ ἔλθειν. Διαφερόντως γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔχομεν, ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν ἐκλογίζεσθαι· ὁ τοῖς ἄλλοις ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. Κράτιστοι δ' ἂν τὴν ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν οἱ τὰ τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα γινώσκοντες καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων.

4 »Καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἠναντιώμεθα τοῖς πολλοῖς· οὐ γὰρ πάσχοντες εὖ, ἀλλὰ δρῶντες κτώμεθα τοὺς φίλους. Βεβαιότερος δὲ ὁ δράσας τὴν χάριν, ὥστε ὀφειλομένην δι' εὐνοίας ᾧ δέδωκε σφάζειν· ὁ δὲ ἀντοφείλων ἀμβλύτερος, εἰδῶς οὐκ ἐς χάριν, ἀλλ' 5 ὡς ὀφείλημα τὴν ἀρετὴν ἀποδώσων. Καὶ μόνοι οὐ τοῦ ξυμφέροντος μᾶλλον λογισμῷ ἢ τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ ἀδεῶς τινα ὄφελουμέν.

41. »Ξυνελὼν τε λέγω τὴν τε πᾶσαν πόλιν τῆς Ἑλλάδος παιδευσιν εἶναι καὶ καθ' ἕκαστον δοκεῖν ἂν μοι τὸν αὐτὸν ἄνδρα παρ' ἡμῶν ἐπὶ πλεῖστ' ἂν εἶδη καὶ μετὰ χαρίτων μάλιστ' ἂν 2 εὐτραπέλως τὸ σῶμα αὐταρκες παρέχεσθαι. Καὶ ὡς οὐ λόγων ἐν τῷ παρόντι κόμπος τάδε μᾶλλον ἢ ἔργων ἐστὶν ἀλήθεια, αὐτὴ ἢ δύναμις τῆς πόλεως, ἦν ἀπὸ τῶνδε τῶν τρόπων ἐκτη- 3 σάμεθα, σημαίνει. Μόνη γὰρ τῶν νῦν ἀκοῆς κρείστων ἐς πείραν ἔρχεται, καὶ μόνη οὔτε τῷ πολεμῷ ἐπελθόντι ἀγανάκτησιν ἔχει, ὑφ' οἷων κακοπαθεῖ, οὔτε τῷ ὑπηκόῳ κατάμεμψιν, ὡς οὐχ ὑπ' 4 ἀξίῳ ἀρχεται. Μετὰ μεγάλων δὲ σημείων καὶ οὐ δὴ τοι ἀμάρτυρόν γε τὴν δύναμιν παρασχόμενοι τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμασθησόμεθα, καὶ οὐδὲν προσδεόμενοι οὔτε Ὀμήρου ἐπαινέτου οὔτε ὅστις ἔπεισι μὲν τὸ αὐτίκα τέρψει, τῶν δ' ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἢ ἀλήθεια βλάβει, ἀλλὰ πᾶσαν μὲν θάλασσαν καὶ γῆν ἐσβατὸν τῇ ἡμετέρᾳ τόλμῃ καταναγκάσαντες γενέσθαι,

πανταχοῦ δὲ μνημεῖα κακῶν τε κάγαθῶν ἀΐδια ξυγκατοικίσαντες.

»Περὶ τοιαύτης οὖν πόλεως οἶδε τε γενναίως δικαιούντες 5 μὴ ἀφαιρεθῆναι αὐτὴν μαχόμενοι ἐτελεύτησαν, καὶ τῶν λειπομένων πάντα τινὰ εἰκὸς ἐθέλειν ὑπὲρ αὐτῆς κάμνειν.

42. »Διὸ δὴ καὶ ἐμήκυνα τὰ περὶ τῆς πόλεως, διδασκαλίαν τε ποιούμενος μὴ περὶ Ἰσοῦ ἡμῖν εἶναι τὸν ἀγῶνα καὶ οἷς τῶνδε μὴδὲν ὑπάρχει ὁμοίως, καὶ τὴν εὐλογίαν ἅμα ἐφ' οἷς νῦν λέγω φανεράν σημείοις καθιστάς. Καὶ εἴρηται αὐτῆς τὰ μέγιστα· ἅ 2 γὰρ τὴν πόλιν ὄμησα, αἱ τῶνδε καὶ τῶν τοιῶνδε ἀρεταὶ ἐκόσμησαν, καὶ οὐκ ἂν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἰσόρροπος ὡσπερ τῶνδε ὁ λόγος τῶν ἔργων φανεῖη. Δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν ἀνδρὸς ἀρετὴν πρώτη τε μνηύουσα καὶ τελευταία βεβαιούσα ἢ νῦν τῶνδε καταστροφή. Καὶ γὰρ τοῖς τᾶλλα χεῖροσι δίκαιον τὴν ἐς 3 τοὺς πολέμους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν προτίθεσθαι· ἀγαθῶ γὰρ κακὸν ἀφανίσαντες κοινῶς μᾶλλον ὠφέλησαν ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἔβλαψαν.

»Τῶνδε δὲ οὔτε πλοῦτου τις τὴν ἔτι ἀπόλαυσιν προτιμήσας 4 ἐμαλακίσθη οὔτε πενίας ἐλπίδι, ὡς κἂν ἔτι διαφυγῶν αὐτὴν πλουτήσειεν, ἀναβολὴν τοῦ δεινοῦ ἐποίησατο· τὴν δὲ τῶν ἐναντίων τιμωρίαν ποθεινότεραν αὐτῶν λαβόντες καὶ κινδύνων ἅμα τόνδε κάλλιστον νομίσαντες ἐβουλήθησαν μετ' αὐτοῦ τοὺς μὲν τιμωρεῖσθαι, τῶν δὲ ἐφίεσθαι, ἐλπίδι μὲν τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσιν ἐπιτρέψαντες, ἔργῳ δὲ περὶ τοῦ ἤδη ὀρωμένου σφίσι αὐτοῖς ἀξιοῦντες πεποιθέναι· καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ἀμύνεσθαι καὶ παθεῖν κάλλιον ἠγησάμενοι ἢ τὸ ἐνδόντες σώζεσθαι, τὸ μὲν αἰσχρὸν τοῦ λόγου ἔφυγον, τὸ δ' ἔργον τῷ σώματι ὑπέμειναν, καὶ δι' ἐλαχίστου καιροῦ τύχης ἅμα ἀκμῆ τῆς δόξης μᾶλλον ἢ τοῦ δέους ἀπηλλάγησαν.

43. »Καὶ οἶδε μὲν προσηκόντως τῇ πόλει τοιοῖδε ἐγένοντο· τοὺς δὲ λοιποὺς χρῆ ἀσφαλεστέραν μὲν εὔχεσθαι, ἀτολμοτέραν δὲ μὴδὲν ἀξιοῦν τὴν ἐς τοὺς πολεμίους διάνοιαν ἔχειν, σκοποῦντας μὴ λόγῳ μόνῳ τὴν ὠφελίαν, ἦν ἂν τις πρὸς οὐδὲν χεῖρον αὐτοὺς ὑμᾶς εἰδότας μηκύνοι, λέγων ὅσα ἐν τῷ τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι ἀγαθὰ ἔνεστιν, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῆς πόλεως δύναμιν καθ' ἡμέραν ἔργῳ θεωμένους καὶ ἐραστάς γιγνομένους αὐτῆς, καὶ ὅταν ὑμῖν μεγάλη δόξη εἶναι ἐνθυμούμενους, ὅτι τολμώντες καὶ γιγνώσκοντες τὰ δέοντα καὶ ἐν

τοῖς ἔργοις ἀίσχυνόμενοι ἄνδρες αὐτὰ ἐκτήσαντο, καί, ὁπότε
καί πείρα του σφαλεῖεν, οὐκ οὖν καί τὴν πόλιν γε τῆς σφετέ-
ρας ἀρετῆς ἀξιοῦντες στερίσκειν, κάλλιστον δὲ ἔρανον αὐτῇ
2 προΐεμενοι. Κοινῇ γὰρ τὰ σώματα διδόντες ἰδίᾳ τὸν ἀγήρων
ἔπαινον ἐλάμβανον καὶ τὸν τάφον ἐπισημότατον, οὐκ ἐν ᾧ κείν-
ται μᾶλλον, ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ δόξα αὐτῶν παρὰ τῷ ἐντυχόντι αἰεὶ
3 καὶ λόγου καὶ ἔργου καιρῷ ἀείμνηστος καταλείπεται. Ἄνδρῶν
γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ στηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰ-
κείᾳ σημαίνει ἐπιγραφή, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ ἄγρα-
φος μνήμη παρ' ἐκάστῳ τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου ἐν-
δαιτᾶται.

4 »Οὓς νῦν ὑμεῖς ζηλώσαντες καὶ τὸ εὐδαιμον τὸ ἐλεύθερον,
τὸ δ' ἐλεύθερον τὸ εὐψυχον κρίναντες, μὴ περιορᾶσθε τοὺς πο-
5 λεμικοὺς κινδύνους. Οὐ γὰρ οἱ κακοπραγοῦντες δικαιότερον
ἀφειδοῖεν ἂν τοῦ βίου, οἷς ἐλπίς οὐκ ἔστιν ἀγαθοῦ, ἀλλ' οἷς ἡ
ἐναντία μεταβολὴ ἐν τῷ ζῆν ἔτι κινδυνεύεται καὶ ἐν οἷς μάλι-
6 στα μεγάλα τὰ διαφέροντα, ἦν τι πταισῶσιν. Ἄλγεινότερα
γὰρ ἀνδρὶ γε φρόνημα ἔχοντι ἢ μετὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκω-
σις ἢ ὁ μετὰ ῥώμης καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἄμα γιγνόμενος ἀναί-
σθητος θάνατος.

44. »Δι' ὅπερ καὶ τοὺς τῶνδε νῦν τοκέας, ὅσοι πάρεστε, οὐκ
ὀλοφύρομαι μᾶλλον ἢ παραμυθήσομαι. Ἐν πολυτρόποις γὰρ
ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες, τὸ δ' εὐτυχές, οἷ ἂν τῆς εὐ-
πρεπεστάτης λάχῶσιν, ὥσπερ οἶδε μὲν νῦν, τελευτῆς, ὑμεῖς δὲ
λύπης, καὶ οἷς ἐνευδαιμονησαί τε ὁ βίος ὁμοίως καὶ ἐντελευ-
2 τῆσαι ξυνεμετρήθη. Χαλεπὸν μὲν οὖν οἶδα πείθειν ὄν, ὄν καὶ
πολλάκις ἔξετε ὑπομνήματα ἐν ἄλλων εὐτυχίαις, αἷς ποτε καὶ
αὐτοὶ ἠγάλλεσθε· καὶ λύπη οὐχ ὄν ἂν τις μὴ πειρασάμενος
ἀγαθῶν στερίσκηται, ἀλλ' οὐδ' ἂν ἐθάς γενόμενος ἀφαιρεθῆ.

3 »Καρτερεῖν δὲ χρῆ καὶ ἄλλων παιδῶν ἐλπίδι, οἷς ἔτι ἡλικία
τέκνωνσιν ποιῆσθαι· ἰδίᾳ τε γὰρ τῶν οὐκ ὄντων λήθη οἱ ἐπιγι-
γνόμενοί τισιν ἔσονται, καὶ τῇ πόλει διχόθεν, ἔκ τε τοῦ μὴ ἐρη-
μοῦσθαι καὶ ἀσφαλείᾳ, ξυνοίσει· οὐ γὰρ οἷόν τε ἴσον τι ἢ δι-
καιον βουλευέσθαι, οἷ ἂν μὴ καὶ παῖδας ἐκ τοῦ ὁμοίου παρα-
4 βαλλόμενοι κινδυνεύωσιν. Ὅσοι δ' αὖ παρηβήκατε, τὸν τε
πλείονα κέρδος ὄν ἠτύχεῖτε βίον ἠγεῖσθε καὶ τόνδε βραχὺν
ἔσεσθαι, καὶ τῇ τῶνδε εὐκλείᾳ κουφίζεσθε. Τὸ γὰρ φιλότιμον
ἀγήρων μόνον, καὶ οὐκ ἐν τῷ ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας τὸ κερδαί-

νεῖν, ὥσπερ τινές φοσι, μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι.

45. »Παισὶ δ' αὖ, ὅσοι τῶνδε πάρεστε, ἢ ἀδελφοῖς ὄρω μέγαν τὸν ἀγῶνα· τὸν γὰρ οὐκ ὄντα ἅπας εἴωθεν ἐπαινεῖν, καὶ μόλις ἂν καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς οὐχ ὅμοιοι, ἀλλ' ὀλίγῳ χείρους κριθεῖτε. Φθόνος γὰρ τοῖς ζῶσι πρὸς τὸ ἀντίπαλον, τὸ δὲ μὴ ἐμποδῶν ἀνανταγωνίστῳ εὐνοίᾳ τετίμηται.

»Εἰ δέ με δεῖ καὶ γυναικείας τι ἀρετῆς, ὅσαι νῦν ἐν χηρείᾳ 2 ἔσονται, μνησθῆναι, βραχείᾳ παραινέσει ἅπαν σημανῶ. Τῆς τε γὰρ ὑπαρχούσης φύσεως μὴ χείροσι γενέσθαι ὑμῖν μεγάλη ἡ δόξα καὶ ἦς ἂν ἐπ' ἐλάχιστον ἀρετῆς πέρι ἢ ψόγου ἐν τοῖς ἄρσεσι κλέος ᾗ.

46. »Εἴρηται καὶ ἐμοὶ λόγῳ κατὰ τὸν νόμον, ὅσα εἶχον πρόσφορα, καὶ ἔργῳ οἱ θαπτόμενοι τὰ μὲν ἤδη κεκόσμηνται, τὰ δὲ αὐτῶν τοὺς παῖδας τὸ ἀπὸ τοῦδε δημοσίᾳ ἢ πόλις μέχρι ἡβῆς θρέψει, ὠφέλιμον στέφανον τοῖσδε τε καὶ τοῖς λειπομένοις τῶν τοιῶνδε ἀγῶνων προτιθεῖσα· ἄθλα γὰρ οἷς κεῖται ἀρετῆς μέγιστα, τοῖς δὲ καὶ ἄνδρες ἄριστοι πολιτεύουσι. Νῦν δὲ ἀπο- 2 λοφυράμενοι ὄν προσήκει ἕκαστος ἀποχωρεῖτε.»

II. ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ, ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Κεφ. 34.

Τὸν ἴδιον δὲ χειμῶνα οἱ Ἀθηναῖοι ἀκολουθοῦντες τὴν πατροπαράδοτον συνήθειαν διωργάνωσαν μὲ δημοσίαν δαπάνην τὴν ἐπικήδειον τελετὴν (=ἐποιήσαντο ταφᾶς) δι' αὐτούς, οἱ ὁποῖοι πρῶτοι ἐφονεύθησαν εἰς τοῦτον τὸν πόλεμον, μὲ τοιοῦτον τρόπον. Ἄφου κάμουν παράπηγμα (: ἐξέδραν) (=σκηνὴν ποιήσαντες), ἐκθέτουν τὴν τρίτην ἡμέραν πρὸ τῆς ταφῆς (: πρὸ δύο ἡμερῶν=πρότριτα) τὰ δοῖα τῶν νεκρῶν (=τῶν ἀπογενομένων), καὶ ὁ καθέννας φέρει εἰς τὸν ἰδικόν του (: εἰς τὸν συγγενῆ του = τῷ αὐτοῦ) κᾶτι, ἂν θέλῃ· καὶ ὅταν εἶναι ἡ στιγμή (: ἡ ὥρα) τῆς ἐκφορᾶς, ἅμαξαι φέρουν θήκας κυπαρισσίας, μίαν διὰ κάθε φυλῆν· τοῦ καθενὸς τὰ δοῖα εὐρίσκονται μέσα εἰς τὴν θήκην τῆς φυλῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκεν (=ἔνεστι τὰ δοῖα ἧς φυλῆς ἕκαστος ἦν=ἐκάστου τὰ δοῖα ἔνεστι τῇ λάρνακι τῆς φυλῆς, ἧς ἦν). Καὶ ἀκόμη καὶ ἓνα φέρετρον φέρεται κενὸν ἐστρωμένον διὰ τοὺς ἐξηφανισμένους, δι' αὐτοὺς δηλαδή, τοὺς ὁποίους δὲν εὔρον νὰ σηκώσουν (: νὰ πάρουν). Τὴν κηδεῖαν παρακολουθεῖ (=ξυνεκφέρει) ὁποῖος θέλει καὶ ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους καὶ ἀπὸ τοὺς ξένους· καὶ ἀκόμη καὶ γυναῖκες, αἱ συγγενεῖς, παρευρίσκονται εἰς τὸν τάφον θρηνοῦσαι.

Θέτουν λοιπὸν (τὰς θήκας αὐτὰς) εἰς τὸ δημόσιον νεκροταφεῖον, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς τὸ ὠραιότατον προάστιον τῆς πόλεως, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον (=καὶ ἐν ἀντιῶ=καὶ ἐν ᾧ) πάντοτε θάπτουν αὐτούς, πού φονεύονται εἰς τοὺς πολέμους (=τοὺς ἐκ τῶν πολέμων), ἐκτὸς ἀπ' ὅσους ἐφονεύθησαν εἰς τὸν Μαραθῶνα (=πλήν γε τοὺς ἐν Μαραθῶνι [ἀποθανόντας])· ἐκείνων τὴν ἀνδρείαν ἐπειδὴ ἔκριναν ἐξαιρετικὴν, ἐκεῖ (: εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν πού ἐφονεύθησαν) (τοὺς) ἔκαμαν καὶ τὸν τάφον. Καὶ ὅταν σκεπάσουν (αὐτούς) μὲ χῶμα, ρήτωρ ἐκλελεγμένος ὑπὸ τῆς πόλεως, ὁ ὁποῖος θεωρεῖται ὅτι καὶ εἰς τὸν νοῦν εἶναι συνετός καὶ εἰς τὸ κῦρος καὶ τὴν ἐπιβολὴν (=ἀξιῶσει) ὑπερέχει (: ὁ ὁποῖος διακρίνεται διὰ τὴν πολιτικὴν σύνεσιν καὶ διὰ τὴν ἐπιβολὴν πού ἔχει εἰς τὸν λαόν), λέγει δι' αὐτούς τὸν ἀρμόζοντα ἔπαινον μετὰ τοῦτο ἀπέρχονται. Ἔτσι θάπτουν (αὐτούς). Καὶ καθ' ὅλην τὴν διάο-

κειαν τοῦ πολέμου, ὁσάκις τοὺς ἐδίδετο τοιαύτη ἀφορμή, εἴηρον τὴν συνήθειαν αὐτήν. Διὰ τοὺς πρώτους λοιπὸν αὐτοὺς ὁ Περικλῆς, ὁ υἱὸς τοῦ Ξανθίππου ἐξέλεγε νὰ ὁμιλήσῃ. Καὶ διὰν ἤλθεν ἡ στιγμή (: ἡ ὥρα), ἐπροχώρησεν ἀπὸ τὸν τάφον εἰς βῆμα, τὸ ὁποῖον εἶχαν κάμει ὑψηλόν, διὰ νὰ ἀκούεται εἰς ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον μέρος (: διὰ νὰ τὸν ἀκούουν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότεροι) ἐκ τοῦ συνηγμένου πλήθους, καὶ ἔλεγε τοιαῦτα περίου.

Παρατηρήσεις.

τῷ νόμῳ, ἀντικμ. τοῦ χρώμενοι (μτχ. τροπκ.) νόμος=συνήθεια· χρώμαι τῷ νόμῳ=ἀκολουθῶ (τηρῶ) τὴν συνήθειαν· πάτριος=ὁ τῶν πατέρων, ὁ τῶν προγόνων· πατροπαράδοτος, προγονικός· πατρῷος=ὁ τοῦ πατρός, πατρικός.— δημοσία, δοτικοφανὲς ἐπίρρ.=δημοσία δαπάνη.— ποιοῦμαι ταφὰς=θάπτω.— διοργανῶω τὴν ἐπικηδεῖον τελετήν (διὰ τοὺς πεσόντας ἐν πολέμῳ). — τῶν... ἀποθανόντων, γνκ. ἀντικειμκ. εἰς τὸ ταφὰς· ἡ μτχ. ἐπιθκ.=τούτων, οἱ ἀπέθανον· πρώτων, κτγρμ.— τρόπῳ τοιῷδε, δτκ. τοῦ τρόπου· νὰ συναφθῆ μετὰ τὸ ταφὰς ἐποιήσαντο· τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε, ἀντων. δεικτ.=τοιούτος δά.— προτίθενται, ὑποκμ. οἱ Ἀθηναῖοι· προτίθεμαι, κυρ.=ἐκθέτω ἐν τῇ οἰκίᾳ νεκρὸν κεκοσμημένον (πρὸς ταφήν)· ἐδῶ=ἐκθέτω.— τῶν ἀπογενομένων, γνκ. κτηκ. εἰς τὰ τὰ δσα· τὸ δὲ ἀπογενομένων ἄόρ. β' μτχ. τοῦ ἀπογίνομαι=εἶμαι μακρὰν, ἀπουσιάζω· ἀπέρχομαι· ἀπέρχομαι (ἐκ τοῦ κόσμου τούτου): ἀποθνήσκω· οἱ ἀπογενομένοι=οἱ ἀποθανόντες, οἱ νεκροί.— πρότερον, ἐπίρρ.=τὴν τρίτην ἡμέραν πρὸ τῆς ταφῆς, δηλ. πρὸ δύο ἡμερῶν· τὸ ἐπίρρ. νὰ συναφθῆ μετὰ τὸ προτίθενται.— σκηνή=παράπηγμα, ἐξέδρα· ποιήσαντες, μτχ. χροικ.=ἐπὶ ποιήσωσι.— καὶ ἐπιφέρει...=καὶ ἕκαστος ἐπιφέρει τῷ αὐτοῦ τι, ἣν βούληται· ἐπιφέρω (μέλλ. ἐποιῶ, ἄόρ. α' ἐπήνεγα, β' ἐπήνεγκον)=φέρω τῷ αὐτοῦ τι, ἀντικμ. τοῦ ἐπιφέρω· τῷ αὐτοῦ, δηλ. προσήκοντι· προσήκων, οντος=ὁ συγγενής· θηλ. προσήκουσα.— ἣν βούληται, ὑποθκ. πρότ.· ἡ ἀπόδοσις· ἐπιφέρει (δ' εἶδος).— ἐπειδὴν ἡ ἐκφορὰ ἦ, χροικ. πρότ. εἰσαγομένη μετὰ τὸν χροικ. σύνδ. ἐπειδὴν (ἐπειδὴ+ἄν)· ἦ, ἔνεστ. ὑποθκ. τοῦ εἰμι (ὦ, ἦς, ἦ)· ἡ ἐκφορὰ ἐστι=γίνεται ἡ ἐκφορὰ: εἶναι ἡ στιγμή (ἡ ὥρα) τῆς ἐκφορᾶς.— λάρναξ=θήκη, κιβώτιον.— τὰ δσα... , βραχυλογικῶς ἀντί: τὰ δσα ἐκάστου ἐνεστι (ἐν) τῇ λάρνακι τῆς φυλῆς, ἦς ἦν· τὰ δσα, ὑποκμ. τοῦ ἐνεστι (ἀτ. σύνταξις)· ἦς ἦν, ἀναφκ. πρότ.· ἦς γνκ. κατγρμκ. (κτηκ).— κλίνη=φέρετρον.— ἐστρωμένη, πθκ. πρκμ. μτχ. (ἐστρωμένος, η, ον) τοῦ στρώννυμι (ἐστρώννυμι, ἐστῶρεσα-πθκ. ὀστῶρνυμι, πρκμ. ἐστῶραι)=στρώνω.— τῶν ἀφανῶν, ἐκ τοῦ κλίνη· ἀφανής=ὁ ἐξηφανισμένος.— οἱ ἄν μὴ εὐρεθῶσιν ἐς ἀναίρεσιν, ἀκριβεστέρα διασάφῃσι τοῦ τῶν ἀφανῶν· ἡ πρότ. ἀναφκ.· ἐς ἀναίρεσιν, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν σκοπόν· ἀναίρεσις=τὸ σηκώνειν, «σῆκωμα» (ιδίως ἐπὶ νεκρῶν σωμάτων πρὸς ταφήν).— ξυνεκφέρω=συνοδεύω (παρακολουθῶ) τὴν κηδεῖαν.— ἀστών καὶ ξένων, γνκ. διαιρτκ. εἰς τὸ ὁ βουλόμενος· ἀστοὶ ἐδῶ (ὄχι=οἱ πολῖται, ἀλλὰ)=οἱ ἐντόπιοι: οἱ Ἀθηναῖοι.— καὶ γυναῖκες, ὁ καὶ=καὶ ἀκόμη καί.— πάρεμι (παρὰ+εἰμι)=παρευρίσκομαι.— αἱ προσήκουσαι,

παράθεσις εἰς τό: *γυναῖκες*. — ἐπὶ τὸν τάφον, νὰ συναφθῆ μετὰ τὸ *πάρεισιν* *δλοφυρόμεναι*, *μηχ.* τροπικ. *δλοφύρομαι* (*δλοφυρόμην*, *δλοφυροῦμαι*, *δλοφύραμην* καὶ *πθικ.* ὡς μέσος *δλοφύρθην*) = θρηνώ, κλαίω. || ἐν τῷ αὐτῷ *χειμῶνι*, τοῦ 431 π.Χ. (πρώτου ἔτους τοῦ Πελοπον. πολέμου). — τῷ πατριῷ νόμῳ, τὸ ἔθιμον τοῦτο τῆς ἐπιχειρήσεως τελετῆς (ἀλλ' ἄνευ ἐπιταφίου λόγου) εἰσήχθη ὑπὸ τοῦ Σόλωνος (κατὰ τὸν 6ον αἰῶνα). — τῶν... *πρώτων ἀποθανόντων*, οὗτοι εἶναι οἱ πεσόντες εἰς τὰς ἱππομαχίας περὶ τοὺς Ρεῖτους (τὰς σημερινὰς λίμνας τοῦ Κουμουνδούρου παρὰ τὴν Ἱεράν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἀπὸ Ἐλευσίνος εἰς Ἀθήνας) καὶ ἐν Φρυγίῳσι (θέσει κειμένη κατὰ τοὺς ΒΑ πρόποδας τοῦ Αἰγάλεω) καθὼς καὶ οἱ πεσόντες εἰς τὰς περὶ τὴν Πελοπόννησον καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Λοκρίδος ναυτικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ποτειδαίας. — τὰ *δστα*, τὰ πτώματα τῶν πιπτόντων ἐν τῇ μάχῃ ἔκαϊοντο ἐπὶ τόπου, τὰ δὲ ὅσα αὐτῶν ἐπιμελῶς συλλεγόμενα ἐκομίζοντο εἰς τὴν πατρίδα χάριν τῆς ἐπισήμου ταφῆς. — *προτίθενται*, ἡ *πρόθεσις* τοῦ νεκροῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἦτο ἀπαραίτητον στοιχεῖον τῆς ταφῆς· ἐγένετο αὕτη ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τὰ ἴδουσι οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι τὸν νεκρόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τὰ θρηνώσασθαι αὐτὸν ἐδῶ τὰ ὅσα *προτίθενται* ἐν τῇ Ἀγορᾷ. — τῶν *ἀπογενομένων* (ἀντί: τῶν *ἀποθανόντων*), εὐφραμίσιμος· *ἀπογίγνομαι*, κυρ. =; (ἰδ. ἀνωτέρω). — *ἐπιφέρει τι*, κατ' ἐξοχὴν ἄνθη καὶ ἀρώματα — *κυπαρισσίας*, μετεχειρίζοντο ξύλον ἐκ κυπαρίσσου, διότι ἡ κυπαρίσσις ἦτο δένδρον ἀφιερωμένον εἰς τοὺς νεκρούς (Καὶ σήμερον τοῦτο παρατηρεῖται φυτευμένον εἰς τὰ νεκροταφεῖα). — *φυλῆς ἐκάστης μίαν*, ἐπομένως πόσας λάρνακας ἔφερον αἱ ἄμαξαι; αἱ δὲ ἄμαξαι ἦσαν τόσαι, ὅσαι καὶ αἱ φυλαί; — *φέρειται*, διὰ τῶν χειρῶν, ἐνῶ αἱ λάρνακες ἤγοντο ὑπὸ τῶν ἄμαξῶν. — *ἔστρωμένη*, διὰ νεκρικῆς συνδόνος. — *κενὴ κλίνη τῶν ἀφανῶν*, τὸ ἔθιμον τοῦτο δεικνύει τὴν πρὸς τοὺς ἀφανεῖς ἡρώας εὐλάβειαν τῶν Ἀθηναίων (πρβλ. «τὸ σημερινὸν μνημεῖον τοῦ ἀγνώστου στρατιώτου»). — *ξυνηκφέρει δ βουλόμενος*, εἰς τὰς ἰδιωτικὰς ὁμῶς κηδείας δὲν ἐπετρέπετο νὰ παρακολουθῆ οἰοσδήποτε, ἀλλὰ μόνον οἱ συγγενεῖς. — καὶ *γυναῖκες*, μόνον αἱ συγγενεῖς καὶ μόνον εἰς τὸν τάφον παρευρίσκονται (χωρὶς νὰ συνοδεύσων τὴν κηδείαν).

τιθέασι, δηλ. τὰς λάρνακας (ἀντικμ.) ὑποκμ. οἱ Ἀθηναῖοι· τὸ *τιθέασι*, γ' πληθ. πρόσ. τοῦ ἔνεστ. τῆς ὀριστικ. τοῦ *τίθημι*. — *σημα*, ἐδῶ = νεκροταφεῖον· κατωτέρω (εἰς τὸ τέλος τοῦ κεφ. «ἀπὸ τοῦ σήματος») = τάφος. — *δ ἐστίν* κτλ., ἀναφκ. πρότ. — ἐπὶ τοῦ καλλίστου πρ. = ἐν τῷ καλλίστῳ πρ. — καὶ ἐν αὐτῷ, ἀντί: καὶ ἐν ᾧ (δηλ. σήματι). — *αἰεὶ* (Ἴων. καὶ ποιητικ. ἀντί: αἰεὶ), ἐπίρρ. χρονικ. — *τοὺς ἐκ τῶν πολέμων*, βραχυλογικῶς = *τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις ἀποθνήσκοντας καὶ ἐκ τούτων ἀναιρουμένους καὶ θναπομένους*. — *πλὴν γε τοὺς ἐν Μαραθῶνι*, δηλ. ἀποθανόντας· *πλὴν* (= ἐκτός), πρόθ. καταχρηστικὴ συντασσόμενη κανονικῶς μετὰ γινκ. συντάσσεται ὁμῶς καὶ μετὰ οἰανδήποτε ἄλλην πτώσιν ὁμοιοπτώτως πρὸς τίνα προηγούμενον ὄρον τῆς προτ., ἀπὸ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ ἑξαίρεσις· ἐδῶ μετὰ αἰτ. ὁμοιοπτώτως πρὸς τό: *τοὺς ἐκ τῶν πολέμων*· *πλὴν τοὺς ἐν Μαραθῶνι (ἀποθανόντας)* = ἐκτός ἀπὸ τοὺς φονευθέντας εἰς τὸν Μαραθῶνα. — *γε*, μῶριον βεβαιωτικόν· πολλάκις τοῦτο - ὅπως ἐδῶ - δὲν ἐρμηνεύεται. — *ἐκείνων*, γινκ. κτητικ. εἰς τό: *τὴν ἀρετὴν*· *τὴν ἀρετὴν*, ἀντικμ. τοῦ *κρίναντες* (μηχ. αἰτλγκ. = *ἐπεὶ ἔκριναν*)· *διαπρεπεῖ*, κτηρμ. τοῦ: *τὴν*

ἀρετήν· ἀρετή=ἀνδρεία.— αὐτοῦ, ἐπίρρ. τοπκ.—ἐπειδὴν κρύψωσι γῆ, χρονκ. πρότ. τί θά ἐννοηθῆ ὡς ἀντικμ. τοῦ κρύψωσι; κρύπτω = καλύπτω, σκεπάζω γῆ, δικ. ὀργνκ. γῆ = χῶμα.—ἀνήρ, ὑποκμ. τοῦ λέγει· ἤρῳμένος, πθηκ. πρκμ. μτχ. τοῦ αἰροῦμαι (ἤροῦμην, αἰρεθῆσομαι, ἤρεθην, ἤρομαι, ἤρῳμην)= ἐκλέγομαι ἢ μτχ. ἤρῳμένος εἶναι ἐπιθηκ.=ὅς ἤροται.—ὑπὸ τῆς πόλεως, ποιητκ. αἴτιον.—ὅς ἂν γνώμη... προήκη, ἀναφορκ. πρότ.—δοκῆ, ἔνεστ. ὑποτικκ. τοῦ δοκῶ=νομίζομαι, θεωροῦμαι.—γνώμη· ἀξίωσει, δικ. τοῦ κατὰ τὴν ἢ τῆς ἀναφορᾶς· γνώμη = νοῦς· ἀξίωσις = κῦρος, ἐπιβολή.—εἶναι, εἰδικ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ δοκῆ ὑποκμ. ὅς· μὴ ἀξύνετος, κτγρμ.· μὴ ἀξύνετος = ξυνετός.—προήκη, ἔνεστ. ὑποτικκ. τοῦ προήκω = ὑπερέχω.—ἐπ' αὐτοῖς, ἢ ἐπὶ μὲ δικ.=πρὸς τιμῆν τοῖς: διὰ τινα.—τὸν πρέποντα, μτχ. ἐπιθηκ.=ὅς πρέπει· πρέπω = ἀρμόζω.—ὠδε, ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα = οὕτως.—διὰ παντὸς τοῦ πολέμου, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν χρόνον: καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου.—ὅποτε ξυμβαίη αὐτοῖς (δηλ. χρῆσθαι τῷ νόμῳ), χρονκ. πρότ. ἐκφερομένη δι' εὐκτικῆς (ἐπαναληπτικῆς) = ὁσάκις συνέβαιναν εἰς αὐτοὺς· ξυμβαίη, ἄορ. β' εὐκτκ. τοῦ ἀπροσ. ξυμβαίνει' ὑποκμ. τοῦ ξυμβαίη εἶναι τὸ ἐνν. ἀπρμφ. χρῆσθαι αὐτοῖς, δικ. προσωπκ. τοῦ ξυμβαίη.—ἐπειδὴ καιρὸς ἐλάμβανε, χρονκ. πρότ. τὸ ρ. ἐδῶ ἀμετβτ. (πρβλ. νύξ, χειμῶν καταλαμβάνει=ἔρχεται).—προελθῶν... ἔλεγε = προῆλθε... καὶ ἔλεγε.—πεποιημένον, μτχ. ἐπιθηκ.=ὃ ἐπεποιήτο· ὑψηλόν, κτγρμ.—ὅπως ἀκούοιτο... τοῦ ὁμίλου, τελικῆ πρότ. ἐκφερομένη δι' εὐκτκ., διότι προηγείται ἱστορικὸς χρόνος (πεποιημένον = ὃ ἐπεποίητο).—ἀκούοιτο, ὑποκμ. ὁ Περικλῆς.—ὡς ἐπὶ πλεῖστον, ἀντί: ἐπὶ ὡς πλεῖστον' ἐπὶ πλεῖστον, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν τοπικὴν ἔκτασιν ὡς ἐπίρρ. ἐπιτεῖνον τὴν ἔννοιαν τοῦ ὑπερθτικ. πλεῖστον = εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον μέρος.—τοῦ ὁμίλου, γνκ. διαιρτκ. τοῦ ἐπὶ πλεῖστον' ὁμίλος=συνηγμένος πλήθος. || τοῦ καλλ. προαστίου, δηλ. τοῦ Κεραμικοῦ (περὶ τὴν σημερινὴν Ἁγίαν Τριάδα).—αἰεὶ, ἀφότου εἰσήχθη τὸ ἔθιμον τοῦτο· περὶ τοῦ χρόνου τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ἐθίμου τούτου ἰδ. § 1 «τῷ πατρίῳ νόμῳ» ἐν σελ. 12.—αὐτοῦ, ὁ τάφος τῶν ἐν Μαραθῶνι πεσόντων Ἀθηναίων σώζεται καὶ σήμερον (καλούμενος σωρός), κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τὰς γενομένας ἐν αὐτῷ τὸ 1890/1 εὑρέθησαν τὰ ὅσα τῶν ἀγωνιστῶν τούτων. Καὶ οἱ ἐν Πλαταιαῖς πεσόντες ἐτάφησαν ἐπὶ τόπου, ἀλλ' ἢ ταφῆ τῶν νεκρῶν ἐκεῖ ὑπῆρξεν ἔργον πανελληνίων, οὐχὶ ἀποκλειστικῆ πρᾶξις τῶν Ἀθηναίων· ἐπομένως δὲν πρόκειται περὶ δευτέρας ἐξαιρέσεως τοῦ γενικοῦ κανόνος τῶν Ἀθηναίων.—μὴ ἀξύνετος, λιτότης (Δεκτικὸς τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐκφράζεται κατιτὶ μὲ τὸ ἐναντίον τοῦ ἀνητικῶς· μὴ ἀξύνετος = ξυνετός).—ὅποτε ξυμβαίη αὐτοῖς, ἐπομένως οὐχὶ καθ' ἕκαστον ἔτος.—δ' οὖν, ὁ οὖν συνεχίζει τὸν ἀπὸ τοῦ «τὰ μὲν ὁσά κτλ.» διακοπέντα λόγον περὶ τῆς ταφῆς τῶν πρώτων πεσόντων ἐν τῷ πολέμῳ, ἐνῶ ὁ δὲ δηλοῖ τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν προηγουμένην παρατήρησιν περὶ τοῦ ὅλου πολέμου· οἱ πρώτοι οἷδε εἶναι οἱ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ κερ. δηλωθέντες διὰ τοῦ: τῶν ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρώτων ἀποθανόντων.—Περικλῆς, οἱ Ἀθηναῖοι, ἂν καὶ ἦσαν δυσηρεστημένοι κατὰ τοῦ Περικλέους θεωροῦντες αὐτὸν αἴτιον τῶν δεινῶν, τὰ ὅποια ὑπέστησαν κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ πολέμου, ἐν τούτοις ἀνέθεσαν εἰς αὐτὸν ὡς τὸν δοκιμώτατον τῶν πολιτευτῶν τὴν ἐκφώνησιν τοῦ ἐπιτάφίου λόγου.—ἐπειδὴ καιρὸς ἐλάμβανε, δηλ. τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ λόγου.

Κεφ. 35.

«Οἱ μὲν περισσώτεροι ἀπὸ ὄσους ἔχουν ἕως τῶρα ἐδῶ ὀμιλήσει ἐπαινοῦν αὐτόν, ὁ ὁποῖος εἰς τὸ (πατροπαράδοτον) ἔθιμον (τῆς ἐπικηδείου τελετῆς) ἐπρόσθεσε τὸν λόγον αὐτόν, διότι, κατὰ τὴν γνώμην των, εἶναι καλὸν (= ὡς καλὸν [δύ]) νὰ ἐκφωνῆται αὐτὸς πρὸς τιμὴν τῶν νεκρῶν, πὺν φέρονται ἀπὸ τοὺς πολέμους καὶ θάπτονται (: νὰ ἐκφωνῆται κατὰ τὴν ταφὴν τῶν φονευομένων εἰς τοὺς πολέμους). Ἄλλ' ἐγὼ θὰ ἐνόμιζα (= ἐμοὶ δὲ ἂν ἐδόκει) ὅτι εἶναι ἀρκετὸν (= ἀρκοῦν εἶναι) πρὸς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι μὲ ἔργα ἐδείχθησαν γενναῖοι, μὲ ἔργα νὰ ἐκδηλοῦνται καὶ αἱ τιμαί, ὅπως αὐτά, τὰ ὁποῖα (= οἷα) καὶ τῶρα βλέπετε ὅτι παρεσκευάσθησαν μὲ δημοσίαν δαπάνην κατὰ τὴν ταφὴν αὐτὴν (: κατὰ τὴν ἐπικήδειον αὐτὴν τελετὴν), καὶ (ὅτι ὀρθὸν εἶναι) νὰ μὴ διατρέχουν κίνδυνον αἱ ἀρεταὶ πολλῶν (ἀνθρώπων), ὡς πρὸς τὴν πίστιν εἰς αὐτάς (= πιστευθῆναι), ἀπὸ ἓνα μόνον (= ἐν ἐνὶ ἀνδρὶ), (: καὶ ὅτι ὀρθὸν εἶναι νὰ μὴ ἐξαριῖται ἡ πίστις τῶν ἀκροατῶν εἰς τὰ πολεμικὰ κατορθώματα πολλῶν ἀνθρώπων ἀπὸ ἓνα μόνον, τὸν ρήτορα), ὁ ὁποῖος δύναται μὲν νὰ ὀμιλήσῃ καλὰ, δύναται ὁμοῦς νὰ ὀμιλήσῃ καὶ χειρότερα (= εὖ τε καὶ χειρὸν εἰπόντι). Διότι δύσκολον (εἶναι) νὰ ὀμιλήσῃ κανεὶς μὲ τὸ προσῆχον μέτρον (= μετρίως), εἰς περιστάσεις, κατὰ τὰς ὁποίας (= ἐν ᾧ) μὲ δυσκολίαν (= μόλις) ἐξασφαλίζεται (εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν) καὶ αὐτὴ ἡ ἰδέα, ὅτι ὁ ρήτωρ εἶπε τὴν ἀλήθειαν (= καὶ ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας). Διότι καὶ ὁ γνωρίζων ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως (= ὁ ξυνειδῶς) (τὰ πράγματα) καὶ εὐνοϊκὸς ἀκροατὴς ἴσως ἤθελε νομίσει (= τάχ' ἂν νομίσειε) ὅτι λέγονται (= δηλοῦσθαι) (αὐτὰ) πολὺ ἐλλιπέστερον (= τι ἐνδεεστερώς) ἐν σχέσει πρὸς ὅσα (αὐτὸς) καὶ θέλει (νὰ λεχθῶν) καὶ γνωρίζει (ὅτι ἔγιναν), καὶ ὁ ἀγνοῶν αὐτὰ (θὰ νομίσῃ ἴσως = τάχ' ἂν νομίσειε), ὅτι μερικὰ καὶ ὑπερβολικῶς λέγονται (= ἔστιν αὐτὰ καὶ πλεονάζεσθαι), ἀπὸ φθόνου, ἂν τυχόν ἀκούσῃ κάτι πὺν νὰ ὑπερβαίῃ τὰς δυνάμεις του (= ὑπὲρ τὴν αὐτοῦ φύσιν). Διότι μέχρι τούτου τοῦ σημείου (: ἐπὶ τοσοῦτον μόνον) ἀνεκτοὶ εἶναι οἱ ἔπαινοι, πὺν λέγονται δι' ἄλλους, ἐφόσον ἕκαστος νομίζει ὅτι καὶ αὐτὸς εἶναι ἱκανὸς νὰ πράξῃ κάτι, ἀπὸ ὅσα ἤκουσεν· ὅτι ἀπὸ αὐτὰ ὑπερβαίνει (τὰς δυνάμεις των), ἀμέσως (τὸ) φθονοῦν καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν (τὸ) πιστεύουν (: ἀμέσως προκαλεῖ φθόνον καὶ ὡς ἐκ τούτου δυσπιστίαν). Ἐπειδὴ ὁμοῦς οἱ παλαιοὶ (: οἱ πρόγονοί μας) παρεδέχθησαν (= τοῖς πάλαι ἐδοκιμάσθη) ὅτι αὐτὰ εἶσι εἶναι καλὰ (: ὅτι ἡ ἐπικήδειος τελετὴ εἶσι, μὲ τὴν προσθήκην δη-

λαθῆ τοῦ ἐπιταφίου λόγου, εἶναι ὄραϊον πρᾶγμα), ὀφείλω καὶ ἐγὼ (τώρα) τηρῶν τὴν συνήθειαν νὰ προσπαθῆσω νὰ ἐπιτύχω (= *τυχεῖν*) καθενὸς ἀπὸ σᾶς (= *ἐκάστου ὑμῶν*) τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν γνώμην (: νὰ προσπαθῆσω νὰ ἀνταποκριθῶ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν γνώμην καθενὸς ἀπὸ σᾶς), ὅσον δύναμαι καλύτερον (= *ὡς ἐπὶ πλεῖστον*).

Παρατηρήσεις.

τῶν εἰρηκτότων γνκ. διαιρητκ. εἰς τὸ οἱ πολλοί· ἡ μτχ. εἶναι ἐπιθτκ. = τούτων, οἱ εἰρήκασι (πρkm. τοῦ λέγω). — τῷ νόμῳ τὸν λόγον, ἀντικείμενα εἰς τὸ τὸν προσθέντα, τὸ ὅποιον εἶναι ἀντκμ. εἰς τὸ ἐπαινοῦσι· ἡ μτχ. ἐπιθτκ. = τούτων, ὅς προσέθηκε (ἀόρ. τοῦ προστίθημι). — ὡς καλὸν (δηλ. ὄν), αἰτ. ἀπόλυτος (αἰτλγκ. εἰς τὸ ἐπαινοῦσι)· τῶν ἀπροσώπων ρ. (δεῖ, ἔξεστι κτλ.) καὶ τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων (καλὸν ἔστι, ῥᾶδιόν ἔστι κτλ.) ἢ μετοχῇ, ὅταν λαμβάνεται ἀπολύτως, ἐκφέρεται κατὰ πῶσιν αἰτ. ἐνικου (δέον, ἐξὸν κτλ. — καλὸν ὄν, ῥᾶδιον ὄν κτλ.) τῆς αἰτλγκ. μτχ. ἢ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ἄτε, οἶα, οἶον ἐπὶ πραγματικῆς αἰτίας, ἢ τοῦ ὡς - ὅπως ἐδῶ ἐπὶ αἰτίας κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑποκμ. τῆς προτάσεως: ὡς καλὸν ὄν = διότι νομίζουσι ὅτι εἶναι καλόν· διότι, κατὰ τὴν γνώμην των, εἶναι καλόν. — ἀγορεύεσθαι, ὑποκμ. τοῦ καλὸν (ὄν) (τὰ ἀπρόσωπα ρ. καὶ αἱ ἀπρόσωποι ἐκφράσεις ἔχουσι ὡς ὑποκμ. ἀρημφ.)· αὐτὸν (τὸν λόγον), ὑποκμ. τοῦ ἀρημφ. (ἀγορεύεσθαι). — ἐπὶ τοῖς ..., ἢ ἐπὶ μὲ δτκ. = πρὸς τιμὴν τινος. — ἐπὶ τοῖς ἐκ τῶν πολέμων θάπτομένοις, βραχυλογικῶς ἀντί: ἐπὶ τοῖς ἐν τοῖς πολέμοις ἀποθνήσκουσι καὶ ἐκ τούτων ἀναιρουμένοις καὶ θάπτομένοις (πρβλ. κεφ. 34 «τούς ἐκ τῶν πολέμων» ἐν σελ. 12). — ἐμοὶ δὲ κτλ., ἢ συντακτικῆ σειρὰ τῶν λέξεων: ἐμοὶ δὲ ἐδόκει ἂν εἶναι ἀρκοῦν· ἐμοί, δτκ. προσωπκ. εἰς τὸ ἐδόκει (πρτκ. τοῦ ἀπροσ. δοκεῖ)· ἐδόκει ἂν (δυνητικ. ὀριστκ.), ἀπόδοσις τῆς ἐννοουμένης ὑποθτκ. προτάσεως: εἰ ἐμοὶ μόνῳ ἐξῆν κρίνειν (β' εἰδος σημαῖνον τὸ μὴ πραγματικόν) ὑποκμ. τοῦ ἐδόκει ἂν εἶναι τὸ ἀρκοῦν εἶναι ἀρκοῦν, οὐδ. μτχ. (ἀρκῶν, ἀρκοῦσα, ἀρκοῦν) = ἀρκετόν· μετὰ τοῦ ἔστι ἀποτελεῖ ἀπρόσ. ἐκφρασιν· ἀρκοῦν ἔστι = ἀρκεῖ. — ἀνδρῶν, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ τὰς τιμὰς ἀγαθῶν (κτγρμ.), νὰ συναφθῇ μὲ τὸ γενομένων, τὸ ὅποιον εἶναι ἐπιθτκ. μτχ. = οἱ ἐγένοντο ἀγαθοί. — ἔργῳ, δτκ. τροπκ. — καὶ δηλοῦσθαι τὰς τιμὰς = καὶ τὰς τιμὰς δηλοῦσθαι· τὸ ἀρημφ. εἶναι ὑποκμ. τοῦ ἀρκοῦν εἶναι (= ἀρκεῖν)· τὰς τιμὰς, ὑποκμ. τοῦ δηλοῦσθαι. — οἶα καὶ νῦν . . . ὁρᾶτε, ἀναφρκ. πρότ. — τάφος, ἐδῶ = ταφῆ. — δημοσίᾳ, ἰδ. κεφ. 34 ἐν σελ. 11. — παρασκευασθέντα, κτγρμτκ. μτχ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ὁρᾶτε (ὡς ρήματος αἰσθήσεως σημαντικῶν). — καὶ μὴ . . . θὰ ἐννοηθῆ κατὰ ζευγμα ἐκ τοῦ ἀρκοῦν εἶναι τὸ εἰκὸς εἶναι (β' ὑποκμ. τοῦ ἐδόκει ἂν) = καὶ εἰκὸς εἶναι μὴ κινδυνεύεσθαι ἀρετὰς πολλῶν ἐν ἐνὶ ἀνδρὶ . . . — μὴ κινδυνεύεσθαι, ὑποκμ. τῆς ἐννοουμένης ἀπροσ. ἐκφράσεως εἰκὸς εἶναι· ἀρετὰς, ὑποκμ. τοῦ κινδυνεύεσθαι· κινδυνεύομαι ἐν τινι = διατρέχω κίνδυνον ἀπὸ τινος πιστευθῆναι, ἐδῶ τὸ ἀρημφ. ὡς προσδιορισμὸς τῆς ἀναφορᾶς ἢ τοῦ κατὰ τι = ὡς πρὸς τὴν πίστιν (εἰς αὐτὰς, τὰς ἀρετὰς)· κατ' ἄλλους: ὑποκμ. τοῦ κινδυνεύεσθαι εἶναι (τὸ) πιστευθῆναι καὶ ὑποκμ. τούτου τό: ἀρετὰς· ἀλλὰ τότε τὸ κινδυνεύεσθαι ἐν τινι =

ἐξαριτᾶσθαι ἀπό τινα· καὶ ἐπομένως μὴ κινδυνεύεσθαι (τὸ) πιστευθῆναι ἀρετὰς πολλῶν ἐν ἐνὶ ἀνδρὶ = νὰ μὴ ἐξαρτᾶται ἢ πίστις (τῶν ἀκροατῶν) εἰς τὰς ἀρετὰς (: εἰς τὰ πολεμικὰ κατορθώματα) πολλῶν (ἀνθρώπων) ἀπὸ ἓνα.—εὐ τε καὶ χεῖρον εἰπόντι = εἴαν τε εὐ εἴαν τε χεῖρον εἶπῃ· χεῖρον, ἐπίρρ. συγκριτκ. τοῦ κακῶς.—τὸ εἰπεῖν, ὑποκμ. τοῦ χαλεπὸν (ἔστι)· ὡς ὑποκμ. τοῦ ἀπρμφ. θὰ ἐννοηθῆ τὸ: τινά.—ἐν ᾧ κτλ., ἀναφρκ. πρότ.· ἐν ᾧ = ἐν πράγμασιν, ἐν οἷς = εἰς περιστάσεις, κατὰ τὰς ὁποίας· ἢ = ἐν (ἐπιταφίῳ) λόγῳ, ἐν ᾧ.—μόλις, ἐπίρρ.· νὰ συναφθῆ μὲ τὸ βεβαιοῦται· βεβαιοῦμαι=ἐξασφαλίζομαι.—τῆς ἀληθείας, γνκ. ἀντικμκ. εἰς τὸ ἢ δόκησις· ἢ δόκησις τῆς ἀληθείας=ἢ πεποίθησις περὶ τῆς ἀληθείας: ἢ ἰδέα τοῦ ὅτι ὁ ρήτωρ εἶπε τὴν ἀλήθειαν.—ξυνειδῶς, μτχ. τοῦ ξύνοιδα (πρκμ. μὲ σημ. ἐνεστ.) = γνωρίζω ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως· ὡς ἀντικμ. τοῦ ξυνειδῶς θὰ ἐνν. τὰ γεγονότα ἢ τὰς ἀρετὰς τῶν ἐπαινουμένων.—τάχ(α), ἐπίρρ.=ἰσως.—ἂν νομίσειε, δυνητικῆ εὐκτκ.· ἐκ τούτου ἐξαριτᾶται τὸ εἰδικ. ἀπρμφ. δηλοῦσθαι, τοῦ ὁποίου ὑποκμ. θὰ ἐνν. ταῦτα (τὰ γεγονότα) ἢ τὰς ἀρετὰς τῶν ἐπαινουμένων.—τι, ἀόρ. ἀντων. ἐνισχύουσα τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐνδεσετέρως, τὸ ὁποῖον εἶναι τροπκ. ἐπίρρ. συγκριτκ. τοῦ ἐνδεῶς = ἔλλιπῶς· τι ἐνδεσετέρως=πολὺ ἔλλιπέστερον.—πρὸς ἃ, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν ἀναφορὰν (=ἐν σχέσει πρὸς ὅσα)· ἢ παραβολὴν καὶ σύγκρισιν (=ἐν συγκρίσει πρὸς ὅσα).—βούλεται δηλ. δηλοῦσθαι· ἐπίσταται, δηλ.πραχθέντα.—ὁ ἄπειρος = ὁ μὴ ξυνειδῶς.—ἔστιν ἃ = ἐνια (ὑποκμ. τοῦ πλεονάζεσθαι, τὸ ὁποῖον ἐξαριτ. ἐκ τοῦ ἐνν. ἴσως ἂν νομίσειε) πλεονάζομαι = μεγαλοποιοῦμαι, ἐξογκώνομαι.—διὰ φθόνον, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν αἰτίαν.—εἶ τι . . . ἀνοοί, ὑποθκ. πρότ.· ἢ ἀπόδοσις: τάχ' ἂν νομίσειε (γ' εἶδος σημαίνων ἀπληρ. σκέψιν τοῦ λέγοντος).—ὑπὲρ τὴν φύσιν, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν ὑπέρβασιν· φύσις = (φυσικαὶ) δυνάμεις.—ἀνεκτοί, κτγρμ.—λεγόμενοι, μτχ. ἐπιθκ.=ἐς ὅσον ἂν... οἴηται . . . δρᾶσαι τι, ἀναφρκ. πρότ.· ἢ σ. σ. τ. λ.: ἐς ὅσον ἕκαστος οἴηται ἂν καὶ αὐτὸς εἶναι ἱκανὸς δρᾶσαι τι· ἐς ὅσον = ἐφόσον· οἴηται, ἐνεστ. ὑποθκτκ. τοῦ οἶμαι ἢ οἶμαι (ᾠόμην ἢ ᾠήμην, οἴησομαι, ᾠήθην) = νομίζω· εἶναι, εἰδικ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ οἴηται (ὡς ρ. δοξαστικοῦ)· ἱκανός, κτγρμ.· δρᾶσαι, τελκ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἱκανός εἶναι.—ὧν (= τούτων, ἃ) ἤκουσε, ὑποκμ. ἕκαστος.—τῷ ὑπερβάλλοντι (οὐδ.), ἀντικμ. τοῦ φθονοῦντες (μτχ. αἰτλγκ.)· αὐτῶν (δηλ. ὧν ἤκουσε, τ.ἔ. τῶν ἐπαίνων), γνκ. διαιρτκ. εἰς τὸ: τῷ ὑπερβάλλοντι· ὡς ἀντικμ. τῆς μτχ. θὰ ἐνν. τὸ: τὴν ἑαυτῶν φύσιν ἢ τὸ: ὅσα ἂν ἕκαστος οἴηται εἶναι ἱκανὸς δρᾶσαι καὶ αὐτὸς = ἐπειδὴ φθονοῦν ὅτι ἀπὸ αὐτὰ ὑπερβαίνει τὰς δυνάμεις των.—ἥδη (= εὐθύς), νὰ συναφθῆ μὲ τὸ φθονοῦντες.—φθονοῦντες-ἀπιστοῦσι, ὁ πληθ., διότι τὸ ἕκαστος εἶναι περιληπτκ.—ἐπειδὴ δέ... ἐδοκιμάσθη . . . ἔχειν, αἰτλγκ. πρότ.· τοῖς πάλαι, δικ. τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου = ὑπὸ τῶν πάλαι· οἱ πάλαι=οἱ παλαιοί, οἱ πρόγονοι· δοκιμάζω = ἐπιδοκιμάζω, ἐγκρίνω.—οὕτως, εἰς τὸ καλῶς ἔχειν.—ἔχειν, εἰδικ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἐδοκιμάσθη· ὑποκμ. ταῦτα.—πειρᾶσθαι ὑμῶν κτλ., ἢ σ.σ.τ.λ.: πειρᾶσθαι τυχεῖν ὡς ἐπὶ πλεῖστον βουλήσεώς τε καὶ δόξης ἑκάστου ὑμῶν· πειρᾶσθαι, ὑποκμ. τοῦ ἀπροσώπου χρεῖ· ἐμέ, ὑποκμ. τοῦ πειρᾶσθαι· ἐπόμενον, μτχ. τροπκ. τῷ νόμῳ, ἀντικμ. τῆς μτχ.· τυχεῖν, τελκ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ πειρᾶσθαι· ὑποκμ. ἐμέ· βουλήσεως καὶ δόξης, ἀντικμ. τοῦ τυχεῖν (ὡς ρ. ἐπιτυχίας σημαντικοῦ). ὑμῶν, γνκ. διαιρτκ. εἰς τὸ ἑκάστου (γνκ. ὑποκμκ.).—ὡς ἐπὶ πλεῖστον, ἰδ.

κεφ. 34 ἐν σελ. 13' ἐδῶ=ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον' ἢ κατ' ἄλλους=ὅσον τὸ δυνατόν καλύτερον. || *οἱ μὲν πολλοὶ . . . ἐμοὶ δέ . . .*, ἀντίθεσις. — *ἐνθάδε*, δηλ. ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου' ἢ: εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον χώρον (δηλ. ;). — *τὸν προσθέντα*, ποῖος ἐπροσθέσεν εἰς τὴν ἐπικήδειον τελετὴν τὸν λόγον, εἶναι ἄγνωστον· κατὰ τινὰς ὁ Θεμιστοκλῆς, κατ' ἄλλους ὁ Ἄριστείδης καὶ κατ' ἄλλους ὁ Κίμων.— *ἀρκοῦν εἶναι*, ἐμφαντικώτερον τοῦ *ἀρκεῖν* (πε ρ ί φ ρ α σ ι ς). — *ἔργω - ἔργω*, ἐμφαντικῆ ἐπανάληψις τῆς ἰδίας λ. (ἐ π α ν α φ ο ρ ά) ἢ ἀντίθεσις *λόγος - ἔργον* συνήθης παρὰ Θουκ. (ἰδίως εἰς τοὺς λόγους). — *οἷα*, ἔννοεῖ τὴν π ρ ό θ ε σ ι ν, τὴν μεγαλοπρεπῆ κηδεῖαν κτλ. (ὅπως ἐκτίθενται εἰς τὸ κεφ. 34). — *βούλεται - ἐπίσταται*, τὸ α' ἀναφέρεται εἰς τὸ *εὔνοος*, τὸ β' εἰς τὸ *ξυνειδῶς* (σχῆμα χ ι α σ τ ό ν). — *ἐπειδὴ δὲ κτλ.*, ἀντιτίθεται πρὸς τὸ: *ἐμοὶ δὲ ἀρκοῦν ἂν ἐδόκει εἶναι*. — *οὕτως*, δηλ. μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ἐπιταφίου λόγου. — *ταῦτα*, ἔννοεῖ τὴν ἐπικήδειον τελετὴν. — *βουλῆσεῶς τε καὶ δόξης*, τὸ βούλησις ἀναφέρεται εἰς τὸ *δ τε γὰρ ξυνειδῶς* κτλ., τὸ δὲ δόξα εἰς τὸ *δ τε ἄπειρος* κτλ.· *πειρᾶσθαι ὑμῶν . . . τυχεῖν*, κατ' ἔννοιαν = *πειρᾶσθαι εἰπεῖν οἷα καὶ βούλεσθε ἀκούειν καὶ λεκτέα εἶναι δοκεῖτε*. — *ὡς ἐπὶ πλείστον*, ἢ ἐν τέλει τῆς προτ. θέσις τῆς φράσεως πρὸς ἔμφασιν.

Κεφ. 36.

»Θὰ ἀρχίσω ἀπὸ τοὺς προγόνους πρῶτον· διότι εἶναι δίκαιον ἀλλὰ καὶ πρόπον συγχρόνως εἰς μίαν τοιαύτην εὐκαιρίαν, ὅποια εἶναι ἡ σημερινή (= *ἐν τῷ τοιῷδε*), γὰρ δίδεται εἰς αὐτοὺς αὐτῇ ἢ τιμῇ γὰρ μνημονεύονται πρῶτοι (= *δίδασθαι αὐτοῖς τὴν τιμὴν ταύτην τῆς μνήμης*). Διότι τὴν χώραν αὐτὴν κατοικοῦσαν οἱ ἴδιοι πάντοτε καὶ μὲ τὴν ἀνδρείαν των (= *δι' ἀρετὴν*) (τὴν) παρέδωσαν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν (= *διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων*) μέχρι τῆς σημερινῆς ἡμέρας ἔλευθέρων. Καὶ ἐκεῖνοι εἶναι ἄξιοι τοῦ ἐπαίνου μας καὶ ἀκόμη περισσότερον (ἄξιοι εἶναι) οἱ πατέρες μας· διότι (αὐτοὶ) ἐκτὸς ἐκείνων, ποὺ ἐδέχθησαν, ἀπέκτησαν ὄχι χωρὶς κόπον (= *οὐκ ἀπόνως*) ὄσσην ἐξουσίαν ἔχομεν καὶ ἀφῆκαν καὶ αὐτὴν καὶ ἐκεῖνα (= *προσκατέλιπον*) εἰς ἡμᾶς τοὺς τωρινούς. Αὐτὰ ὅμως, ποὺ ἔγιναν ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὴν (= *τὰ δὲ πλείω αὐτῆς*), οἱ ἴδιοι ἡμεῖς ἐδῶ (= *οἷδε*), οἱ ὅποιοι τῶρα εἴμεθα περίπου (= *μάλιστα*) εἰς τὴν ὥριμον ἡλικίαν ἀκόμη (= *ἔτι*), (τὰ) ἐκάμαμεν μεγάλα, καὶ (ἔτσι) παρεσκευάσαμεν τὴν πόλιν μας αὐταρκεσιάτην εἰς ὅλα καὶ διὰ τὸν πόλεμον καὶ διὰ τὴν εἰρήνην.

«Ἐν τούτοις τούτων (= *ὧν = τούτων δὲ*) ἐγὼ τὰ μὲν πολεμικὰ κατορθώματα, μὲ τὰ ὅποια τὸ καθὲν ἀπεκτίθη, ἢ ἂν κάποτε (= *εἴ τι*) οἱ ἴδιοι (ἡμεῖς) ἢ οἱ πατέρες μας ἀπεκρούσαμεν μὲ θάρρος (: μὲ ἀνδρείαν = *προθύμως*) κανένα πόλεμον βαρβαρικὸν ἢ ἑλληνικὸν (= *βάρ-*

βαρον ἢ Ἑλληνα πόλεμον), πὺ ἐπήρχετο ἐναντίον μας (= ἐπιόν-
τα), (αὐτά), ἐπειδὴ δὲν θέλω νὰ μακρογοῶ εἰς ἀνθρώπους, πὺ τὰ
γνωρίζουν (= ἐν εἰδόσιν), θὰ (τὰ) ἀφήσω ἀπὸ ποίας ὁμῶς ἀρχὰς
(ἐμπνεόμενοι) ἐφθάσαμεν εἰς αὐτά, καὶ μὲ ποίαν πολιτείαν καὶ ἀπὸ
ποίους τρόπους ζωῆς (= ἐξ οἴτου τρόπου) ἔγιναν μεγάλα, αὐτὸ ἀφοῦ
δείξω πρῶτον, θὰ ἔλθω (: αὐτὸ θὰ δείξω πρῶτον καὶ ἔπειτα θὰ ἔλ-
θω) καὶ εἰς τὸν ἔπαινον τῶν νεκρῶν ἐδῶ (= τῶνδε)· διότι νομίζω ὅτι
εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν δὲν θὰ ἦτο ἀρρεπὲς νὰ λεχθοῦν αὐτά, καὶ
ἀκόμη ὅτι ὠφέλιμον εἶναι (= ξύμφορον εἶναι) ὅλοι ὅσοι εἶναι συν-
ηγμένοι ἐδῶ (= τὸν πάντα ὁμιλον), καὶ οἱ ἐντόπιοι καὶ οἱ ξένοι, νὰ
τ' ἀκούσουν μὲ προσοχήν.

Παρατηρήσεις.

δίκαιον καὶ πρέπον (δηλ. ἐστὶ), ἀπόσ. ἔκφρασις ὑποκμ. τὸ ἀπρμφ. δι-
δοσθαι, τοῦ ὁποίου ὑποκμ. εἶναι: τὴν τιμὴν ταύτην' τῆς μνήμης, γνκ. ἀντι-
κμκ. αὐτοῖς, ἀντικμ. τοῦ δίδοσθαι. — καὶ . . . δὲ = ἀλλὰ καὶ. — τὴν χώραν,
ἀντικμ. τοῦ παρέδσαν. — οἰκοῦντες, ὑποκμ. οἱ πρόγονοι· οἱ αὐτοί,
κτρμ. οἰκοῦντες . . . παρέδσαν = φκουν . . . καὶ παρέδσαν. — διαδοχῆ,
δικ. ὄργκκ. οἱ ἐπιγιγνόμενοι = οἱ μεταγενέστεροι, οἱ ἀπόγονοι· διαδοχῆ
τῶν ἐπιγιγνόμενων = διὰ τῆς διαδοχῆς τῶν ἐκάστοτε μεταγενεστέρων
γενεῶν: διὰ τῆς διαδοχῆς τῶν ἐκάστοτε γενεῶν: ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν τῆ
διαδοχῆ τῶν ἐπιγ., προσδιορίζει τὸ παρέδσαν' μέχρι τοῦδε (δηλ. τοῦ χρόνου).
ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν χρόνον· ὁ προσδ. ἀνήκει (ὄχι εἰς τὸ οἱ αὐτοί, ἀλλὰ) εἰς
τὸ ἐλευθέραν (κτρμ.)—δι' ἀρετήν, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν αἰτίαν παρέδσαν,
ὑποκμ. οἱ πρόγονοι.—ἄξιοι ἐπαίνου, δηλ. εἰσὶ ἐκεῖνοι, ὑποκμ. ἄξιοι, κτρμ.
ἐπαίνου, γνκ. τῆς ἀξίας.—καὶ ἔτι μᾶλλον, δηλ. ἄξιοί εἰσιν ἐπαίνου.—κτῆσάμε-
νοι . . . προσκατέλιπον = ἐκτῆσαντο . . . καὶ προσκατέλιπον.—πρὸς οἷς (= πρὸς
τούτοις, ἄ), ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν προσθήκη.—ἐδέξαντο, ὑποκμ. οἱ πατέρες
ἡμῶν.—ὄσῃν ἔχομεν ἀρχήν, ἀναφρκ. πρότ. χρησιμεύουσα ὡς ἀντικμ. τοῦ κτῆ-
σάμενοι.—οὐκ ἀπόνως, ἐπιρρ. προσδ. δηλῶν τρόπον=ὄχι χωρὶς κόπον: μὲ κό-
πον· ὁ προσδ. ἀνήκει εἰς τὸ κτῆσάμενοι.—προσκατέλιπον, ἀόρ. β' ὀρισκ.
τοῦ προσκαταλείπω=ἐγκαταλείπω προσέτι· ἡμῖν, ἀντικμ. τοῦ προσκατέλιπον,
εἰς τὸ ὅποσον θὰ ἐνν. καὶ ἄλλο ἀντικμ.: ἂ ἐδέξαντο· ἀρχήν' τοῖς νῦν, ἐπιθκ.
προσδ. εἰς τὸ ἡμῖν (Γενικὴ πῶσις οὐσιαστικοῦ ἡ· ὅπως ἐδῶ· ἐπίρρ. ἢ ἐμπρόθε-
τον μὲ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν λαμβάνονται ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί: οἱ νῦν=
οἱ τωρινοί).—τὰ πλείω, ἀντικμ. τοῦ ἐπηυξήσαμεν' αὐτῆς (δηλ. τῆς ἀρχῆς), γνκ.
συγκριτικῆ' τὰ πλείω αὐτῆς (ὄχι = τὰ περισσότερα μέρη αὐτῆς, ἀλλὰ) = αὐτὰ
πὺ ἔγιναν ἐκτὸς ἀπὸ αὐτῆν' ἢ α' ἐρμηνεία (τὰ περιισσότερα μέρη αὐ-
τῆς) δὲν δύναται νὰ εἶναι ὀρθῆ ἔνεκα τοῦ προσηγθέντος ὄσῃν ἔχομεν ἀρ-
χήν.—αὐτοί, κτρμκ. προσδιορισμός.—οἷδε, μὲ ἐπιρρηματικὴν σημ. = ἐδῶ.—
οἱ ὄντες, ἐπιθκ. μτχ.=οἷ ἔομεν.—μάλιστα (συνήθως μὲ ἀριθμητικὰ) = περι-
που.—καθεστηκώς, καθεστηκῆς, καθεστηκός, πρκμ. μτχ. τοῦ καθίσταμαι
(καθιστάμην, καταστήσομαι, κατέστην, καθέστηκα, καθειστήκειν)' καθε-

στηκυῖα ἡλικία = ὄριμος ἡλικία. — καί . . . παρεσκευάσαμεν, ἐπεξήγησις τοῦ ἐπηυξήσαμεν. — τὴν πόλιν· αὐταρκεστάτην, τὸ α' εἶναι ἀντικμ., τὸ δὲ β': κτηγμ. — τοῖς πᾶσι, ἢ δικ. εἰς τὸ αὐταρκεστάτην· αὐτάρκης, αὐταρκες = ὁ ἐπαρκῆς ἑαυτῷ, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἐπαρκῆς: ὁ ἱκανὰ ἔχων, ὁ μὴ ἔχων ἀνάγκην τοῦ ἄλλου. || ἄρξομαι πρῶτον, π λ ο ν α σ μ ὄ ς. — οἱ πρόγονοι, ἔννοεῖται ἢ ἀπὸ τῆς μυθικῆς ἐποχῆς μέχρι τοῦ τέλους τῶν περσικῶν πολέμων, μέχρι τοῦ 480, γενεὰ τῶν Ἀθηναίων. — ἐν τῷ τοιῷδε, ἔννοεῖ τὴν τελετὴν τῆς ταφῆς. — οἱ αὐτοί, ἔννοεῖ ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν αὐτόχθονες (γέννημα τοῦ τόπου τῶν) καὶ οὐχὶ ἐπήλυδες· διὰ τὴν αὐτοχθονίαν τῶν αὐτῆν ἐκαυχῶντο οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὑπερηφανεύοντο (πρβλ. Ἡρόδ. VII, 161, ὅπου οἱ Ἀθην. καυχώμενοι λέγουσιν περὶ ἑαυτῶν ὅτι εἶναι «ἔθνος ἀρχαιότατον καὶ μῦνοι Ἑλλήνων οὐ μετανάσται»). — ἐλευθέραν δι' ἀρετὴν παρέδωσαν, ὑπαινίσσεται τὴν ἀποσόβησιν τοῦ ἐκ τῶν Περσῶν κινδύνου. — μέχρι τοῦδε, οἱ πρόγονοι τὴν χώραν ἐλευθέραν δι' ἀρετὴν παρέδωσαν εἰς τοὺς νεωτέρους· τὸ νὰ ἐξακολουθῆ δὲ αὕτη νὰ παραμένη ἐλευθέρα μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους εἰς ποίους ὀφείλεται τοῦτο; — οἱ πατέρες ἡμῶν, ἔννοεῖται ἢ ἀπὸ τοῦ τέλους τῶν περσικῶν πολέμων μέχρι τοῦ 445 γενεὰ. — πρὸς οἷς . . ., ἐκτὸς δηλ. τῆς Ἀττικῆς, τὴν ὁποίαν ἔκληρονόμησαν οἱ πατέρες (παρὰ τίνων); — οὐκ ἀπόνως, λιτότης (ιδ. κεφ. 34 «μὴ ἀξύνετος» ἐν σελ. 13) ἢ ἀπομάκρυνσις τοῦ ἐπιρρ. ἀπὸ τῆς μετ. κτησάμενοι, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει, πρὸς μεγαλυτέραν ἔμφασιν. Ποῖα τὰ ἐκ τῶν πόνων ἀγαθὰ; (πρβλ. Εὐριπ. Ἰκέτιδ. 577, ὅπου ὁ Θησεὺς λέγει περὶ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν «τοιγὰρ πονούση πολλὰ πόλλ' εὐδαίμονα»). — ὄσσην ἔχομεν ἀρχήν, ἔνν. τὴν ἀθηναϊκὴν ἡγεμονίαν, ὡς καθωρίσθη αὕτη διὰ τῶν τριακονταετῶν σπονδῶν (445). — αὐτοὶ ἡμεῖς οἷδε . . ., ἔννοεῖται ἢ σύγχρονος γενεὰ, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει καὶ ὁ Περικλῆς. — ἐν τῇ καθοστηκυίᾳ ἡλικίᾳ, ὁ Περικλῆς ἦτο τότε· κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 431/430· περὶ τοῦ ἐξήκοντα ἐτῶν. — τὰ πλείω αὐτῆς (τῆς ἀρχῆς), ἔννοεῖ ὅχι τὴν ἐξωτερικὴν ἐξάπλωσιν τῆς ἀθηναϊκῆς ἡγεμονίας, ἀλλὰ τὴν ἐσωτερικὴν ὀργάνωσιν αὐτῆς (ὡς τὴν αὔξησιν τῶν φόρων, τὴν μεταβολὴν τῶν συμμάχων εἰς ὑποτελεῖς κ.τ.τ.). — τοῖς πᾶσι, δηλ. εἰς χρῆμα, στρατόν, στόλον φρούρια κ.ά. — αὐταρκεστάτην, τὸ νὰ ἔχη μία πόλις ἀπόλυτον αὐτάρκειαν εἰς ὅλα καὶ διὰ τὸν πόλεμον καὶ διὰ τὴν εἰρήνην, τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἰσχυρὰ καὶ εὐδαίμων. — π ρ ὄ γ ο ν ο ι - ἄ ξ ι ο ι ἐ π α ἰ ν ο υ σ ι, π α τ ἔ ρ ε ς - ἔ τι μ ἄ λ λ ο ν, ἡ μ ε ῖ ς - τὰ π λ ε ἰ ὼ ἐ π η υ ξ ῆ σ α μ ε ν, τὶ ὀ φ ε ἰ λ ε ι ἡ πόλις εἰς ἐκάστην τῶν τριῶν γενεῶν καὶ τίνος γενεᾶς τὸ ἔργον εἶναι σημαντικώτερον;

ὄν = τούτων δέ, δηλ. τῶν πατέρων καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἢ γνη. κτητκ. εἰς τό: τὰ ἔργα· τὰ κατὰ πολέμους, ἐπιθκ. προσδ. (πρβλ. ἀνωτέρω «τοῖς νῦν»). — τὰ . . . ἔργα, ἀντικμ. τοῦ εἰσῶ. — οἷς ἕκαστα ἐκτήθη, ἀναφрк. πρότ.: οἷς, δικ. ὄργνηκ.: ἕκαστα, ὑποκμ. τοῦ ἐκτήθη (ἀττ. σύντ.)· τὸ ἐκτήθη πθκ. ἄορ. μὲ πθκ. διάθεσιν τοῦ ἀποθκ. ρ. κτῶμαι = ἀποκτῶ. — ἢ εἴ κτλ., ἐτέθη ὑποθκ. πρότ., ἐνῶ μετὰ τὴν προηγουμένην δικ. (οἷς) ἔπρεπε νὰ τεθῆ καὶ ἐδῶ δικ. (ἢ οἷς). — εἴ τι, τὸ τι εἰς τὸ ἡμυνάμεθα, κυρ. = εἰ ἄμυνάν τινα ἡμυνάμεθα ἔπειτα = εἰάν κάποτε ἀπεκρούσαμεν. — αὐτοί, κτηγμκ. προσδ. εἰς τὸ ἐνν. ἡμεῖς. — βάρβαρον, ἐπιθ. (βάρβαρος - ον = βαρβαρικός)· Ἑλληνα, ἐδῶ λαμβάνεται ἐπιθετικῶς = Ἑλληνικόν· βάρβαρον - Ἑλληνα, ἐπιθκ. προσδ. εἰς τὸ πόλεμον, τὸ

ὅποιον εἶναι ἀντικμ. τοῦ ἡμυνάμεθα (ἀορ. ὀριστκ. τοῦ ἀμύνομαι=ἀποκρούω).—*ἐπιόντα*, ἔνεστ. μτχ. (ἐπιών, οὔσα, ὄν) τοῦ ἐπέρχομαι· ἢ μτχ. ἐπιθκ. = ὄς ἐπέηι.—*μακρογορεῖν*, τελκ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ οὐ βουλόμενος (μτχ. αἰτλγκ.).—*ἐν εἰδόσιν*, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν τὸ ἐνώπιον· *εἰδόσι*, διτκ. πληθ. τῆς μτχ. (εἰδώς, εἰδύια, εἰδός) τοῦ οἶδα· ἢ μτχ. ἐπιθκ. = (ἐν ἀνθρώποις) οἱ ἴσασι.—*ἀπὸ οἶας... ἤλθομεν... καὶ μεθ'... ἐγένετο*, πλάγια ἐρωτημκ. προτ. ἐκ τοῦ δηλώσας (μτχ. χροικ.).—*ἀπὸ οἶας... μεθ' οἶας... ἐξ οἶων...*, οἱ ἐμπρόθ. προσδ. δηλοῦν τρόπον καὶ ὄργανον.—*ἐπιτήδευσις*=κατευθύνσεις τῆς ζωῆς: ροπαί, ἀρχαί· κατ' ἄλλους=προσπάθειαι (studia).—*πολιτεία*=δημοσία ζωὴ εἰς κάθε τῆς ἔκφρασιν.—*τρόποι*=τρόπος τοῦ ἐνεργεῖν καὶ σκέπτεσθαι εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον, εἰς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας: τρόποι ζωῆς.—*ἤλθομεν*, ὑποκμ.: *ἡμεῖς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν*.—*ἐπ' αὐτά*, ἔννοεῖ τὴν ἰσχύν, τὴν ἀκμὴν τῆς πόλεως.—*ἐγένετο*, ὡς ὑποκμ. ἐκ τοῦ ἐπ' αὐτά θά ἐννοηθῆ τὸ αὐτά· *μεγάλα*, κτγρμ.=αὐτὴ ἢ ἀκμὴ ἐγένετο μεγάλη.—*ταῦτα* (δηλ. τὸ ἀπὸ οἶας... ἐγένετο), ἀντικμ. τοῦ δηλώσας.—*εἶμι*, μέλλ. ὀριστκ. τοῦ ἔρχομαι.—*τῶνδε* (=τῶν νεκρῶν ἐδώ), γνκ. ἀντικμκ. εἰς τό: *τὸν ἔπαινον*.—*νομίζων*, μτχ. αἰτλγκ.=*ἐπεὶ νομίζω οὐκ ἂν ἀπρεπῆ*, θά ἐνν. τὸ εἶναι = *οὐκ ἂν εἶναι ἀπρεπῆ*· τὸ ἀπρμφ. εἰδικ. μετὸ δυνητικῶν *ἂν* ἐκ τοῦ *νομίζων*· ὑποκμ. τοῦ ἀπρμφ. αὐτὰ (αἰτ.)· *ἀπρεπῆ* κτγρμ.· *λεχθῆναι*, τὸ ἀπρμφ. ὡς προσδ. τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς εἰς τὸ *ἀπρεπῆ*· *οὐκ ἂν εἶναι ἀπρεπῆ*· *λεχθῆναι* αὐτά, ἢ σύντ. προσωπ. ἀντὶ τῆς ἀπροσ.: *οὐκ ἂν εἶναι ἀπρεπῆς*· *λεχθῆναι* αὐτά.—*καὶ τὸν πάντα κτλ.*, ἢ σ.σ.τ.λ.: *καὶ ξύμφορον εἶναι τὸν πάντα ὄμιλον καὶ ἀστῶν καὶ ξένων ἐπακοῦσαι αὐτῶν*· *ξύμφορος*, ον (ἐπίθ.)=ὠφέλιμος· *ξύμφορον* (οὐδ.) *εἶναι*, ἐκ τοῦ *νομίζων*· *ἐπακοῦσαι*, ὑποκμ. τῆς ἀπροσ. ἔκφρ. *ξύμφορον εἶναι*· *τὸν πάντα ὄμιλον*, ὑποκμ. τοῦ *ἐπακοῦσαι*· *αὐτῶν*, ἀντικμ.· *ἐπακοῦω*=ἀκούω μετὰ προσωπ. τῶν ἀστῶν καὶ ξένων, γνκ. διατρι. εἰς τὸ τὸν ὄμιλον· ἀστῶν, ἰδ. κεφ. 34 «ἀστοί» ἐν σελ. 11. || *τὰ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα... εἶσα*· ἀπὸ δὲ οἶας ἐπιτηδεύσεως ἤλθομεν ἐπ' αὐτά..., ἀντίθεσις.—*οἷς ἕκαστα ἐκτέθη*· ἢ εἶ τι... ἡμυνάμεθα, διὰ τοῦ α'· ἔννοεῖ ἐπιθετικούς πολέμους, διὰ δὲ τοῦ β': ἀμυντικούς.—*πόλεμον ἐπιόντα*, προσωποποιία διδούσα ζωήν.—*ἀπὸ δὲ οἶας* κτλ., ἀφοῦ ὁ Περικλῆς ὠμίλησε περὶ τοῦ ἔργου ἐκάστης γενεᾶς, ἔρχεται εἰς τὴν π ρ ὀ θ σ ε ι ν' ἐν αὐτῇ δηλοῖ ὅτι θά ὀμιλήσῃ α') περὶ τῆς ἀθηναϊκῆς πολιτείας καὶ τῶν τρόπων ζωῆς («ἀπὸ οἶας ἐπιτηδεύσεως... μεγάλα ἐγένετο») καὶ β') περὶ τῶν προκειμένων νεκρῶν («εἶμι ἐπὶ τὸν τῶνδε ἔπαινον»).—*τρόπων ἐξ οἶων*, ἢ πρόταξις τοῦ οὐσ. χάριν ἐμφάσεως ἀντί: *ἐξ οἶων τρόπων*.—*ἐπὶ τῶ παρόντι*, ἔννοεῖ τὴν τελετὴν τῆς ταφῆς.—*οὐκ ἀπρεπῆ*, λ ι τ ὀ τ η ς.—*ξύμφορον εἶναι*, ἐμφαντικώτερον τοῦ *ξύμφορον* (πε ρ ἰ φ ρ α σ ι ς)· πρβλ. κεφ. 35 «ἀρκοῦν εἶναι» = «ἀρκεῖν» ἐν σελ. 17.

Κεφ. 37

»*Ἐχομεν δηλαδὴ πολίτευμα, τὸ ὅποιον δὲν ζηλεύει* (: δὲν ἐπιζητεῖ ν' ἀντιγράφῃ) *τοὺς νόμους τῶν ἄλλων*· *τοῦναντίον ἡμεῖς εἴμεθα μᾶλλον τὸ ὑπόδειγμα εἰς μερικοὺς παρὰ μιμηταὶ ἄλλων*. *Καὶ κατὰ μὲν τὸ ὄνομα (τὸ πολίτευμά μας), ἐπειδὴ στηρίζεται (=διὰ τὸ οἶ-*

κεῖν) ὄχι εἰς τοὺς ὀλίγους, ἀλλ' εἰς τοὺς περισσοτέρους (: ἐπειδὴ τὴν ἐξουσίαν τὴν ἔχουν ὄχι οἱ ὀλίγοι, ἀλλ' οἱ περισσότεροι) καλεῖται δημοκρατία· ἐνώπιον ὅμως τῶν νόμων ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἰδιωτικὰς τῶν διαφορὰς (: ἔταν πρόκειται διὰ τὰς ἰδιωτικὰς τῶν διαφορὰς = πρὸς τὰ ἴδια διάφορα) εἶναι ὅλοι ἰσοῖ (= μέτεστι πᾶσι τὸ ἴσον)· ὅσον ἀφορᾷ πάλιν τὴν προσωπικὴν ἐκτίμησιν (= κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν) ἕκαστος (πολίτης), ἀναλόγως τῆς εὐδοκιμήσεως ποῦ ἔχει εἰς κάτι (= ὡς ἐν τῷ εὐδοκιμεῖ), προτιμᾶται εἰς τὰ δημόσια ἀξιώματα (= ἐς τὰ κοινά), ὄχι διότι ἀνήκει εἰς ὠρισμένην κοινωνικὴν τάξιν, ἀλλὰ διότι εἶναι ἱκανὸς (= οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλεῖον ἢ ἀπὸ ἀρετῆς)· οὔτε πάλιν ἐκεῖνος ποῦ εἶναι πτωχὸς (= κατὰ πενίαν = πένης ὄν), δύναται ὅμως νὰ κάμνη κάτι καλὸν εἰς τὴν πόλιν, ἐμποδίζεται (εἰς τοῦτο) δι' ἔλλειψιν τῆς κοινωνικῆς ἐπιβολῆς (= ἀφανεία ἀξιώματος). Καὶ ὄχι μόνον εἰς τὴν δημοσίαν ζωὴν μας (= τὰ τε πρὸς τὸ κοινὸν) ζοῦμεν ἐλεύθεροι (= ἐλευθέρως πολιτεύομεν), ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς καθημερινὰς ἀσχολίας μας (= τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων = ἐν τοῖς καθ' ἡμέραν ἐπιτηδεύμασι) (ζοῦμεν ἐλεύθεροι) ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀμοιβαίαν ὑποψίαν (: δὲν βλέπομεν μὲ καχυποψίαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον = [ἐλευθέρως πολιτεύομεν] ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους ὑποψίαν)· δὲν ἀγανακτοῦμεν ἐναντίον τοῦ ἄλλου (= οὐ δι' ὀργῆς ἔχοντες τὸν πέλας), ἂν κάμνη κάτι κατὰ τὴν δρεξίν του (= καθ' ἡδονήν), καὶ οὔτε προσθέτομεν εἰς τὸ πρόσωπόν μας θυμὸν (: καὶ οὔτε λαμβάνομεν ἀπέναντί του τὸ ὕψος τοῦ θυμωμένου = οὐδὲ προστιθέμενοι τῇ ὕψει ἀχθῆδονας), πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δὲν βλάπτει ἀληθῶς, ἐνοχλεῖ ὅμως (= ἀζημίους μὲν, λυπηρὰς δέ). Καὶ ἐνῶ εἰς τὴν ἰδιωτικὴν μας ζωὴν (= τὰ ἴδια) ἀναστρεφόμεθα χωρὶς νὰ ἐνοχλοῦμεν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον (= ἀνεπαχθῶς), εἰς τὴν δημοσίαν μας ζωὴν (= τὰ δημόσια) δὲν παρανομοῦμεν ἀπὸ ἐσωτερικὸν σεβασμὸν προπάντων (= διὰ δέος μάλιστα), πειθαρχοῦντες εἰς τοὺς ἐκάστοτε ἄρχοντάς μας (= ἀκροάσει τῶν αἰεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων) καὶ εἰς τοὺς νόμους, μάλιστα (εἰς τούτους) ἐξ αὐτῶν, ὅσοι πρὸς προστασίαν τῶν ἀδικουμένων ἔχουν γίνοι, καὶ ὅσοι, ἂν καὶ εἶναι ἄγραφοι, ἐντροπὴν πανθομολογουμένην φέρουν (εἰς αὐτοὺς ποῦ τοὺς παραβαίνουν).

Παρατηρήσεις.

γάε, διασαφητικός.—πολιτεία, ἀντικμ. τοῦ χρώμεθα· οὐ ζηλούση, ἐπιθτικ. μη.—ἢ οὐ ζηλοῖ.—πέλας, ἐπίρρ.—πλησίον· οἱ πέλας (όντες)—αὐτοὶ ποῦ ζοῖν πλησίον μας: οἱ γείτονες: οἱ ἄλλοι.—παραδείγμα δὲ κτλ., μετὰ τὸ οὐ ζηλούση ἀνεμένετο: παραδείγματι δὲ μᾶλλον οὔση τισὶν ἢ μιμουμένη ἐτέρους

(Ἄνακόλουθον).—*παράδειγμα*, κτηγρμ. *αὐτοί*, κτηγρμτκ. προσδ. εἰς τὸ ἐνν. *ἡμεῖς* (ὑποκμ. τοῦ *ὄντες*)· ἢ *μιμούμενοι ἑτέρους*, β' ὄρος τῆς συγκρίσεως (ποῖος ὁ α' ὄρος;).—*ὄνομα*, αἰτ. τῆς ἀναφορᾶς ἢ τοῦ κατὰ τι.—*διὰ τὸ μὴ οἰκεῖν*, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν αἰτίαν· ὡς ὑποκμ. τοῦ *οἰκεῖν* θὰ ἐνν. *τὴν πολιτείαν· οἰκῶ*, ἀμτβτ.=διοικοῦμαι· *οἰκῶ ἐς ὀλίγους* = δικαιοῦμαι ἀπὸ ὀλίγους· οἱ ὀλίγοι ἔχουν τὴν ἐξουσίαν.—*κέκληται*, ὡς ὑποκμ. θὰ ἐνν. ἢ *ἡμετέρα πολιτεία· δημοκρατία*, κτηγρμ.—*μέτεστι πᾶσι τὸ ἴσον* = πᾶσιν ἔστι μετουσία τοῦ ἴσου = πάντες μετέχουν τοῦ ἴσου· ὅλοι εἶναι ἴσοι.—*κατὰ τοὺς νόμους ἐμπρόθ.* προσδ. δηλῶν τὸ ἀπέναντι, τὸ ἐνώπιον.—*πρὸς τὰ ἴδια διάφορα· κατὰ τὴν ἀξίωσιν*, ἐμπρόθ. προσδ. δηλοῦντες ἀναφορὰν· τὰ ἴδια διάφορα = αἱ ἰδιωτικαὶ διαφοραὶ (ὑποθέσεις)· ἢ *ἀξιώσεις* = τὸ νὰ θεωρῆται τις ἄξιος· προσωπικὴ ἐκτίμησις (ὑπόληψις).—*ὡς ἕκαστος* κτλ. = *ἕκαστος ὡς ἐν τῷ εὐδοκιμεῖ· ὡς ἐν τῷ εὐδοκιμεῖ*, ἀναφρκ. πρὸτ.· ὡς = ὅπως, καθὼς· τῷ, ἄορ. ἄντων. = *τινι* (οὐδ.)· *εὐδοκιμῶ* = χαίρω καλὴν ὑπόληψιν· προκόπτω.—*τὸ πλεῖον*, ἐπίρρ. συγκρτκ. = *μᾶλλον· οὐ τὸ πλεῖον ἢ = οὐ μᾶλλον ἢ = οὐκ· ἀλλά*.—*ἀπὸ μέρους· ἀπ' ἀρετῆς*, ἐμπρόθ. προσδ. δηλοῦντες αἰτίαν· *μέρος* = ὠρισμένη κοινωνικὴ τάξις· *ἀρετῆ* = προσωπικὴ ἀξία· ἱκανότης.—*ἐς τὰ κοινά*, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν σκοπὸν = *διὰ τὰ κοινά*· διὰ τὰ κοινά = διὰ τὰ δημόσια πράγματα.—*προτιμᾶται* (δηλ. τῶν ἄλλων, οἱ ὁποῖοι εἶναι ὀλιγώτερον ἱκανοί), ὑποκμ.: *ἕκαστος*.—*μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους . . . τὸ ἴσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν . . . προτιμᾶται, ἀνακόλουθον* (ἀντὶ τοῦ· *μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους . . . τὸ ἴσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν . . . τὸ προτιμᾶσθαι*).—*κατὰ πενίαν*, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν αἰτίαν· *κατὰ πενίαν, ἔχον δέ, ἀνακόλουθον* (ἀντὶ τοῦ· *πένης μὲν ὢν, ἔχον δέ*)· *ἔχω* μὲ ἀπρμφ. = δύναμαι· *δραῶσαι*, ἄορ. ἀπρμφ. τοῦ *δραῶ* = κάμνω· τὸ ἀπρμφ. τελκ. ἐκ τοῦ *ἔχω* (ὡς *δυνητικὸν*)· τὴν *ἀγαθόν· τὴν πόλιν*, ἀντικμ. τοῦ *δραῶσαι*· τὸ α' εἶναι σύστοιχον, τὸ δὲ β'· ἐξωτερικόν.—*ἀφανεία*, δτκ. τῆς αἰτίας· *ἀφάνεια* = ἀσημότης· *ἀξίωμα* = κοινωνικὴ ἐπιβολὴ (περιωπή).—*κεκάλυται*, δηλ. *ἀγαθόν τι δραῶσαι τὴν πόλιν*.—*τὰ πρὸς τὸ κοινόν*, αἰτ. τῆς ἀναφορᾶς· *ἐλευθέρως πολιτεύω τὰ πρὸς τὸ κοινόν* = ζῶ ἐλεύθερος εἰς τὴν δημοσίαν μου ζωὴν.—*καὶ ἐς τὴν . . .*, θὰ ἐννοηθῆ καὶ ἐδῶ τό· *ἐλευθέρως πολιτεύομεν' ἐς τὴν . . . ὑποψίαν*, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν ἀναφορὰν· *ἐλευθέρως πολιτεύομεν ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους ὑποψίαν* = ζοῦμεν ἐλεύθεροι ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀμοιβαίαν ὑποψίαν· δὲν βλέπομεν μὲ καχυποψίαν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον.—*τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδεύματων = ἐν τοῖς καθ' ἡμέραν ἐπιτηδεύμασι· τὰ καθ' ἡμέραν ἐπιτηδεύματα* = αἱ καθημεριναὶ ἀσχολίαι.—*ἐλευθέρως δὲ τὰ τε πρὸς τὸ κοινόν καὶ . . . ἀνακεφαλαίως τῆς προηγουμένης περιόδου* συνδεομένη παρατακτικῶς μὲ τὰ ἐπόμενα = *οὐ μόνον ἐλευθέρως . . . ἀλλὰ καὶ . . . οὐκ ἔχοντες . . . οὐδὲ . . . προστιθέμενοι*, αἱ μτχ. τροπκ'· *ἔχω δι' ὀργῆς τινα* = ὀργίζομαι κατὰ τινος.—*δραῶ*, ὑποκμ.: *ὁ πέλας*.—*τῇ ὄψει*, ἢ δτκ. ἀνήκει εἰς τὸ *προστιθέμενοι· ἀχθηδόνας*, ἀντικμ.· *ἀχθηδών* = δυσαρέσκεια· θυμὸς· *ἀζημίους· λυπηράς*, κτηγρμ.—*ἀνεπαχθῶς δέ . . . προσομιλοῦντες*, ἀνακεφαλαίως τῆς προηγουμένης περιόδου.—*ἀνεπαχθῶς*, ἐπίρρ. = ἀνενοχλήτως· χωρὶς νὰ ἐνοχλοῦμεν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον.—*τὰ ἴδια*, αἰτ. τῆς ἀναφορᾶς εἰς τὸ *προσομιλοῦντες*, τὸ ὁποῖον εἶναι μτχ. ἐνδτκ. = *εἰ καὶ προσομιλοῦμεν· προσομιλῶ* = ἀναστρέφομαι.—*τὰ*

δημόσια, αἰτ. τῆς ἀναφορᾶς εἰς τὸ οὐ παρανομοῦμεν' διὰ δέος, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν αἰτίαν' δέος = (ἑσωτερικός) σεβασμός.— μάλιστα, ἀνήκει εἰς τὸ «διὰ δέος». — ἀκροάσει, διτ. τροπκ. ἀκροάσει = ὑπακοή' τῶν ἐν ἀρχῇ ὄντων καὶ τῶν νόμων, γνκ. ἀντικμκ. εἰς τὸ ἀκροάσει = ὑπακούοντες εἰς τοὺς ἀρχοντας καὶ εἰς τοὺς νόμους.— αὐτῶν (δηλ. τῶν νόμων), γνκ. διαιρτκ. εἰς τὴν ἑνν. γνκ. τούτων.— ὅσοι τε . . . κείνται καὶ ὅσοι . . . φέρουσι, ἀναφρκ. πρότ.— ἐπ' ὠφελία, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν σκοπὸν τῶν ἀδικουμένων, γνκ. ἀντικμκ.— κείνται = τέθεινται.— ὄντες, μτχ. ἐνδιτκ. = εἰ καὶ εἰσι' ἄγραφοι, κτγρμ. αἰσχ. ὄμ. φέρουσι, δηλ. τοῖς παρανομοῦσι. || οὐ ζήλοῦση τοὺς κλπ., οἱ Ἄθηναῖοι ἐκαυχῶντο ὄχι μόνον διὰ τὴν αὐτοχθονίαν των (ιδ. ἀνωτέρω κεφ. 36 «οἱ αὐτοὶ» ἐν σελ. 19), ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν νομοθεσίαν των' οἱ νόμοι των δὲν ἦσαν ξένοι οὔτε μετεβάλλοντο συχνά.— παράδειγμα . . . τισι, ἔννοεῖ τοὺς Ἥλείους, τοὺς Ἀργεῖους, τοὺς Συρακοσίους κ. ἄ.— μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους τὸ ἶσον κτλ., πρβλ. Εὐρύπ. Ἰκέτ. 433 κ. ἑ., ὅπου ὁ Θησεὺς ἐπαινεῖ ὡς ἐξῆς τὴν δημοκρατίαν:

γεγραμμένων δὲ τῶν νόμων ὃ τ' ἀσθενῆς
ὃ πλούσιός τε τὴν δίκην ἴσην ἔχει,
νικᾷ δ' ὃ μείων τὸν μέγαν δίκαι' ἔχων.
τοῦλεύθερον δ' ἐκεῖνο· «τίς θέλει πόλει
χρηστόν τι βούλευμ' εἰς μέσον φέρειν ἔχων;»
καὶ ταῦθ' ὃ χρηζῶν λαμπρὸς ἐσθ', ὃ μὴ θέλων
σιγᾷ. τί τούτων ἔστ' ἰσαίτερον πόλει;

=Μὰ μὲ γραμμένους νόμους, ἴσιο δίκαιο
κι' ὃ ἀδύνατος κι' ὃ πλούσιος ἔχουν καὶ ἴδια
μποροῦν οἱ πιὸ φτωχοὶ στὸν πιὸ μεγάλο
ν' ἀποκριθῶν, ἂν τοὺς κακομιλήσῃ
κι' ὃ πιὸ μικρὸς νικᾷ, σὰν ἔχη δίκιο,
τὸν πιὸ τρανὸ. Καὶ λευτεριά εἶναι τοῦτο:
«ποιός θέλει, ἂν ἔχη καμιά γιὰ τὴ χώρα
γνώμη καλή, νὰ τὴ φέρῃ στὸ μέσο;»
Ἔχεις;—τὴ λὲς σ' ὄλους μπροστά. Δὲ θέλεις;—
σωπαίνεις. Τί ἄλλη ἰσιάδα μέσ' στὴ χώρα; ¹

—ἀπὸ μέρους, ὑπαινίσσεται τὴν Σπάρτην, ὅπου διόκουν τὴν πολιτείαν, ὀλίγοι, οἱ ὅμοιοι, ἐνῶ οἱ ἄλλοι πολῖται, οἱ ὑπομεινοίτες, ἔξω χωρὶς δικαιώματα.— καὶ ὄνομα μὲν . . . κεκώλνται, νὰ παρατηρηθῇ εἰς τὴν περίοδον αὐτὴν ἡ συσσώρευσις τῶν ἐμπροσθέντων προσδιορισμῶν καὶ ἡ ἀντιθετικὴ σύνδεσις τῶν προτάσεων.— ἐλευθέρως δὲ τὰ τε . . . καὶ ἐς τὴν . . . ὑποψίαν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ συμβαίοντα ἐν Σπάρτῃ, ὅπου εἰς οὐδένα ἐπετρέπετο νὰ ζῆ παρὰ τοὺς νόμους, ἀλλ' ὑπόπτως ἐξήταζον τί ἕκαστος πράττει καὶ πῶς τοῦτο πράττει.— διὰ δέος μάλιστα, ὥστε ὁ Ἄθηναῖος ἀποφεύγει τὴν παρανομίαν ὄχι διότι φοβεῖται τὴν τιμωρίαν τῶν νόμων ἢ τὰς διαταγὰς τῶν ἀρχόντων, ἀλλὰ διότι σέβεται ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτὸν του.— ὅσοι ἐπ' ὠφελία τῶν ἀδικουμένων κείνται,

¹ κατὰ μετάφρασιν Ν. Ποριώτη

μία ἀπὸ τὰς τρεῖς εὐνοϊκωτάτας διὰ τὸν λαὸν διατάξεις, πὺ περιεῖχε τὸ πολίτευμα τοῦ Σόλωνος, ἦτο ἡ ἐξῆς: τὸ *ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ τιμωρεῖν ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων* = τὸ ὅτι κάθε πολίτης εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ὑποβάλῃ μῆνυσιν ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων ἐναντίον τοῦ ἀδικοῦντος (Ἀριστ. Ἀθ. Πολιτ. 9).— ἄγραφοι (νόμοι), θεῖοι, ἠθικοὶ νόμοι: πρβλ. Σοφ. Οἰδ. Τύρ. στ. 865 κ. ἐ., ὅπου ὁ Χορὸς λέγει περὶ τῶν ἀγράφων νόμων τὰ ἐξῆς:

... νόμοι πρόκεινται
 ὑψίποδες, οὐρανια
 δι' αἰθέρα τεκνωθέντες, ὧν Ὀλυμπος
 πατήρ μόνος, οὐδὲ νιν
 θνατὰ φύσις ἀνέρων
 ἔτικτεν, οὐδὲ μήποτε λάθρα κατακοιμάσῃ
 μέγας ἐν τούτοις θεός, οὐδὲ γηράσκει.

= ... ὑψηλοὶ νόμοι ὀρίζουν,
 ζωντανεμένοι μέσ' σιὰ αἰθέρια
 γλαυκὰ πλάτη, πὺ ξέρουν μονάχο
 πατέρα τὸν Ὀλυμπο,
 καὶ μήτε τοὺς γέννησαν
 ἄντρες θνητοί, μήτε ποτὲ θὰ τοὺς κοιμήσῃ ἢ λήθῃ.
 Μεγάλος ξῆ ἐντός τους θεός, καὶ δὲ γερονᾶ!¹

Κεφ. 38

» Ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ ἀπὸ τοὺς κόπους ἐφροντίσαμεν νὰ εὐρωμεν (= ἐπορισάμεθα) πλείστας ἀναπαύσεις εἰς τὸ πνεῦμα μας ἔχοντες τὴν συνήθειαν νὰ κάμνωμεν (= νομίζοντες) ἀγῶνας καὶ ἐσορτὰς συνεχεῖς καθ' ὅλον τὸ ἔτος (= θυσίαις διετησίαις) καὶ ἰδιωτικὰς κατοικίας καὶ ἐπιπλώσεις (= κατασκευαῖς) κομψάς· ἡ καθημερινὴ εὐχαρίστησις πὺ ποριζόμεθα ἀπὸ (ὄλα) αὐτὰ (= ὧν ἡ καθ' ἡμέραν τέρωσις) ἀποδιώκει τὴν θυσθυμίαν (: τὰς μερίμνας τῆς ζωῆς). Πρὸς τούτοις (μᾶς) ἔρχονται διὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεώς μας ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον τὰ πάντα, καὶ συμβαίνει τὰ ἀγαθὰ πὺ γίνονται ἐδῶ νὰ τὰ ἀπολαμβάνωμεν (= καρποῦσθαι τῆ ἀπολαύσει) μὲ καθόλου περισσοτέραν οἰκαιοποίησιν (= μῆδὲν οἰκειοτέρῳ) ἀπ' ὅ,τι καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων (: καὶ συμβαίνει ν' ἀπολαμβάνωμεν τὰ ἀγαθὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὡς νὰ ἦσαν ἰδικὰ μας, ἀκριβῶς ὅπως καὶ αὐτὰ πὺ παράγει ἡ ἰδικὴ μας χῶρα).

Παρατηρήσεις.

τῶν πόνων, γνκ. ἀντικμκ. εἰς τὸ ἀναπαύλας· ἀναπαύλας τῆ γνώμη,

¹ κατὰ μετάφρασιν Φώτου Πολίτη

ἀντικμ. εἰς τὸ ἐπορισάμεθα· πορίζομαι τί τιμῆ = παρέχω (: φροντίζω νὰ εὐρω) τι εἰς τινα.—ἀνάπαντα=ἀνάπαυσις, ξεκούρασις· γνώμη=τὸ πνεῦμα.—νομίζοντες, μτχ. τροπκ. (κατ' ἄλλους αἰτλγκ.)· γε, ἐνισχύει τὴν σημ. τῆς μτχ.· κατὰ τὴν μετάφρασιν ἄς παραλειφθῆ· ἀγῶσι· θυσίαις· κατασκευαῖς, ἀντικμ. τοῦ νομίζοντες, διότι τὸ νομίζω ἐδῶ=κατὰ νόμον χρῶμαι=συνηθίζω νὰ κάμνω· θυσίαι=ἑορταί, κατὰ τὰς ὁποίας γίνονται θυσίαι· διετησίος=ὁ γινόμενος συνεχῶς καθ' ὅλον τὸ ἔτος (ἐνῶ ἐτήσιος=ὁ κατ' ἔτος γινόμενος)· ἰδίαις· εὐπρεπέσι, ἐπιθκ. προσδ. εἰς τὸ κατασκευαῖς· κατασκευαί=οἰκίαι καὶ ἐπιπλώσεις.—ὦν . . . ἐκπλήσσει, ἀναφρκ. πρότ. ἀναφερομένη εἰς τὰ δύο μέλη (ἀγῶσι μὲν . . . ἰδίαις δὲ κατ. εὐπρ.)· καθ' ἡμέραν ἢ = ἡ καθ' ἡμέραν· ὦν, γγκ. ἀντικμκ. εἰς τό: ἡ τέρψις' τὸ λυπηρόν, ἀντικμ. εἰς τὸ ἐκπλήσσει' τὸ λυπηρόν=τὴν λύπην (Συχνάκις ὁ Θεοκ. μεταχειρίζεται τὰ οὐδέτερα τῶν ἐπιθ. καὶ τῶν μετοχῶν ἀντὶ τῶν ἀντιστοιχῶν ἀφρημένων οὐσιαστικῶν: τὸ σῶφρον, τὸ ξυνητόν, τὸ δεδιός, τὸ θαροῦν κτλ.)· λύπη=δυσθυμία: μέριμνα (τῆς ζωῆς)· ἐκπλήσσω (μέλλ. ἐκπλήξω, ἀόρ. ἐξέπληξα)=ἐκβάλλω, ἀποδιώκω.—ἐπεσέρχεται, ὑποκμ. τὰ πάντα (ἀττ. σύντ).—διὰ μέγεθος, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν αἰτιαν.—ξυμβαίνει, ἀπόσφ. ὑποκμ. τούτου τὸ ἀρμφ. καρποῦσθαι' ἡμῖν, δτκ. προσωπκ. τοῦ ξυμβαίνει καὶ ὑποκμ. τοῦ καρποῦσθαι' τὰ ἀγαθὰ, ἀντικμ. τὰ γινόμενα, ἐπιθκ. μτχ.=α γίγνεται.—αὐτοῦ, ἐπίρρ. τοπκ.=ἐδῶ (δηλ. ἐν τῇ Ἀττικῇ).—τῇ ἀπολαύσει, δτκ. ὀργγκ. τοῦ καρποῦσθαι' καρποῦμαι τῇ ἀπολαύσει, κατὰ λ.=ἀπολαμβάνω μὲ μίαν ἀπόλαυσιν· ἔπειτα=ἀπολαμβάνω· οἰκειότερα, κτγμ.· μῆδεν οἰκειότερα . . . ἢ = μῆδεν οἰκειότερον . . . ἢ' ἢ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρ., β' ὄρος τῆς συγκρίσεως (ποῖος ὁ α' ὄρος:). || τῶν πόνων . . . ἐπορισάμεθα, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Σπάρτην, ἣ ὁποία οὐδεμίαν ἀνάπαυσιν παρέδωκεν εἰς τοὺς πολίτας τῆς.—διετησίους, οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν κατ' ἐξοχὴν φιλέοργοι· εἶχον ἑορτὰς «δσας οὐδεμία τῶν Ἑλληνίδων πόλεων» (Ξενοφ. Ἀθην. Πολ. 3, 2).—κατασκευαῖς εὐπρεπέσιν, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Πελοπονν. πολέμου ὑπῆρχον εἰς τὰς Ἀθήνας ὠραῖαι οἰκοδομαί (προβλ. Ξενοφ. Ἀθην. Πολ. 2, 10 «γυμνάσια καὶ λουτρὰ καὶ ἀποδυτήρια τοῖς μὲν πλουσίοις ἐστὶν ἰδίᾳ ἐνίοις»).—ἐκπλήσσει· ἐπεσέρχεται, νὰ παρατηρηθῆ ἡ θέσις τῶν ρ. (τὸ ἐν πολὺ πλησίον τοῦ ἄλλου) μὲ τὴν ἀντίθετον σημασίαν.—πάσης· πάντα, πα ρ ο ν ο μ α σ ί α.—τὰ πάντα, ἐννοεῖ ἀγαθὰ μᾶλλον ὕλικὰ παρά πνευματικά (πρβλ. Ξενοφ. Ἀθην. Πολ. 2, 7 «ὄ,τι ἐν Σικελίᾳ ἠδὲν ἢ ἐν Ἰταλίᾳ ἢ ἐν Κύπρῳ ἢ ἐν Αἰγύπτῳ ἢ ἐν Λυδίᾳ ἢ ἐν τῷ Πόντῳ ἢ ἐν Πελοποννήσῳ ἢ ἄλλοθί που, ταῦτα πάντα εἰς ἐν ἡθροισταὶ διὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάττης»).

Κεφ. 39.

»Καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον φροντίζομεν διὰ τὰ πολεμικὰ πράγματα (=ταῖς τῶν πολεμικῶν μελέταις) διαφέρομεν ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους (μας) εἰς τὰ ἐξῆς σημεῖα (=τοῖσδε): δηλαδὴ πρῶτον (=τε) τὴν πόλιν μας ἔχομεν ἀνοικτὴν (εἰς ὄλους) (=κοινην [πᾶσι]) καὶ οὐδέποτε (=οὐκ ἔστιν ὄτε) μὲ ξενηλασίας ἐμποδίζομεν κανένα νὰ μᾶθη ἢ νὰ ἴδῃ (κάτι), τὸ ὁποῖον ἂν δὲν τὸ ἐκρύπτομεν καὶ

τὸ ἐδλεπε (= μὴ κρυφθὲν ἰδῶν) κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς μας θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ ὠφελῆθῃ (= ἂν ὠφελῆθῆι). διότι (ἡμεῖς) τὴν ἐμπιστοσύνην μας στηρίζομεν (= πιστεύοντες) ὄχι (= οὐ τὸ πλεῖον) εἰς τὰς προετοιμασίας καὶ εἰς τὰ πολεμικὰ τεχνάσματα (= ἀπάταις), ἀλλὰ (= ἢ) εἰς τὴν γενναιοψυχίαν ποὺ ἐκπηγάζει ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους (= τῷ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν εὐψύχῳ) κατὰ τὴν ὥραν τῆς δράσεως (= ἐς τὰ ἔργα). Ἐπειτα (= καί), προκειμένου περὶ τῆς ἀνατροφῆς (= ἐν ταῖς παιδείαις), ἐκεῖνοι μὲν ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας (= εὐθὺς νέοι ὄντες) μὲ ἐπίπονον ἄσκησιν ἐπιδιώκουν νὰ γίνουν ἀνδρεῖοι (= μετέρχονται τὸ ἀνδρεῖον), ἡμεῖς δέ, μολονότι ζοῦμεν ἀνέτως (: ἄνευ ἐξαναγκασμοῦ [εἰς ἐπιπόνους ἀσκήσεις]), ἀντιμετωπίζομεν μὲ καθόλου ὀλιγώτερον (ἀπὸ ἐκείνους) θάρρος (= οὐδὲν ἤτιον [ἢ ἐκεῖνοι]) ἴσους κινδύνους (καὶ ἀγῶνας).

»Καὶ ἀπόδειξις (τούτου εἶναι τὸ ἐξῆς): δηλαδὴ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι δὲν ἐκστρατεύουν (= οὔτε Λακεδαιμόνιοι στρατεύουσι) εἰς τὴν χώραν μας μόνοι (= καθ' ἑαυτούς), ἀλλὰ μὲ ὄλους (τοὺς συμμάχους των), (ἡμεῖς) δὲ (= τε) προσβάλλομεν τὴν χώραν τῶν ἄλλων μόνοι (= αὐτοὶ) καὶ χωρὶς δυσκολίαν εἰς τὴν ξένην (χώραν) ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον (: κατὰ κανόνα = τὰ πλεῖω) νικοῦμεν εἰς τὴν μάχην (= κρατοῦμεν μαχόμενοι) ἀνθρώπους ποὺ ὑπερασπίζονται τὴν ἰδικήν των πατρίδα. Πρὸς τούτοις (= τε) τὴν δύναμίν μας (ὄλην) συνηθροισμένην (: συγκεντρωμένην) κανεὶς ἐχθρὸς (ποτὲ) ἕως τώρα (= πῶ) δὲν ἀντιμετώπισε, διότι κατὰ τὸν ἴδιον καιρὸν (= ἅμα) καὶ διὰ τὸ ναυτικὸν φροντίζομεν καὶ εἰς τὴν ξηρὰν στέλλομεν εἰς πολλὰ μέρη (= ἐπὶ πολλὰ) (στρατῶν) ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους: ὅταν ὁμως (οἱ ἐχθροὶ μας) συγκροουθοῦν κάπου μ' ἓνα μέρος (ἀπ' αὐτόν), εἴαν μὲν νικήσουν μερικὸς ἀπὸ ἡμᾶς, κωχιοῦνται ὅτι (μᾶς) ἀπέκρουσαν ὄλους (= πάντα [ἡμᾶς] ἀπεῶσθαι), εἴαν δὲ νικηθοῦν, (λέγουσιν) ὅτι ἐνίκηθησαν (= [λέγουσιν] ἡσσησθαι) ἀπὸ ὄλους (ἡμᾶς συγκεντρωμένους).

»Καὶ ὁμως, εἴαν θέλωμεν ν' ἀντιμετωπίζομεν τοὺς κινδύνους (= εἰ ἐθέλομεν κινδυνεύειν) μὲ ἄνεσιν (= ἑαθυμίᾳ) μᾶλλον παρὰ κατόπιν ἐπιπόνου ἀσκήσεως (= πόνων μελέτη) καὶ μὲ ἀνδρείαν (= καὶ μετὰ ἀνδρείας), ποὺ ἀπεκτήθη ὄχι ἀπὸ τὴν ἐπιβολὴν τῶν νόμων (= μὴ νόμων τὸ πλεῖον), ἀλλὰ ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς μας (= ἢ τρόπων), (τότε) ἔχομεν τὸ πλεονέκτημα (= περιγίγνεται ἡμῖν) ὅτι δὲν κουραζόμεθα προηγουμένως (= μὴ προκαμνεῖν) διὰ τοὺς μέλλοντας κινδύνους, καί, ὅταν εὐρεθῶμεν εἰς αὐτοὺς (= ἐλθοῦσιν ἐς αὐτά), δὲν ἀναδεικνύομεθα ὀλιγώτερον τολμηροὶ ἀπὸ ἐκείνους, ποὺ μοχθοῦν διαρκῶς.

Καὶ ἰσχυρίζομαι ὅτι ἡ πόλις μας εἶναι ἀξία θαυμασμοῦ (= *Καὶ τὴν πόλιν ἀξίαν φημί εἶναι θαυμάζεσθαι*) καὶ δι' αὐτὰ καὶ δι' ἄλλα ἀκόμη.

Παρατηρήσεις.

ταῖς μελέταις - τοῖσδε, δτκ. τῆς ἀναφορᾶς· μελέτη = φροντίς, ἀσκήσις.— τῶν πολεμικῶν, γνκ. ἀντικμκ. εἰς τὸ μελέταις.— τῶν ἐναντίων (δηλ. τῶν Λακεδ.), ἀντικμ. τοῦ διαφερόμεν.— τὴν τε πόλιν . . . , ἡ ἀπόδοσις τοῦ τε κατωτέρω: καὶ ἐν ταῖς παιδείαις· τε - καὶ = πρῶτον-ἔπειτα.— γάρ, διασαφητικός.— κοινήν, κτγρμ.— καὶ οὐκ . . . , ἀκριβεστέρα διασάφησις τοῦ κοινήν τὴν πόλιν παρέχομεν.— οὐκ ἔστιν ὅτε = δὲν ὑπάρχει περίστασις πού=οὐδέποτε.— ξηνηλασίαις, δτκ. ὄργνη· ξηνηλασία = ἀπελάσεις, ἐκδιώξεις ξένων.— ἀπειργῶ (ἀπειργῶ, ἀπειργα) = ἀπομακρύνω, δὲν ἀφίνω τινὰ νά πλησιάσῃ: ἐμποδίζω· τινὰ-μαθήματος ἢ θεάματος, ἀντικμ. τοῦ ἀπειργόμεν (Τὰ ρήματα πού σημαίνουν ἐμποδίζω ἐν συντάσσονται μὲ δύο ἀντικμ. τὸ ἐν κατ' αἶτ. καὶ τὸ ἄλλο κατὰ γνκ.).— δ μὴ κρυφθέν . . . ὠφεληθείη, ἀναφρκ. πρῶτ. δ, ὑποκμ. τοῦ κρυφθέν καὶ ἀντικμ. τοῦ ἰδῶν· κρυφθέν· ἰδῶν, ὑποθτκ. μτχ.· δὲν συνδέονται (διότι ἡ α' μτχ. προσδιορίζει τὴν β' = δ εἰ μὴ κρυφθείη, ἴδοι τις καὶ ἰδῶν (= καὶ εἰ ἴδοι) ὠφεληθείη ἂν· ἂν ὠφεληθείη, δυνητκ. εὐκτκ. χρησιμεύουσα ὡς ἀπόδοσις τοῦ: εἰ μὴ κρυφθείη καὶ ἴδοι (γ' εἶδος ὑποθτκ. λόγου σημαίνει ἀπλὴν σκέψιν τοῦ λέγοντος).— πιστεύοντες, μτχ. αἰτλγκ.· πιστεύω = στηρίζω τὴν ἐμπιστοσύνην μου· ταῖς παρασκευαῖς καὶ ἀπάταις· τῷ εὐψύχῳ, ἀντικμ.· τὸ εὐψυχον=ἡ εὐψυχία = ἡ γενναιοψυχία (ιδ. κεφ. 38 «τὸ λυπηρὸν» ἐν σελ. 25)· τὸ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν = τὸ ἐκπηγάζον ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους· οὐ τὸ πλεῖον· ἢ = οὐκ· ἀλλὰ (ιδ. κεφ. 37 «τὸ πλεῖον» ἐν σελ. 22).— παρασκευαί = πρητοιμασίαι: ἔντεχνα μέσα πρὸς ἀτόκρουσιν τῶν ἐχθρῶν).— ἀπάται = πολεμικὰ τεχνάσματα (πρὸς ἐξαπάτησιν τῶν ἐχθρῶν).— ἐς τὰ ἔργα = κατὰ τὴν ὥραν τῆς δράσεως: κατὰ τὴν μάχην.— ἐν ταῖς παιδείαις, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν ἀναφορὰν=ὡς πρὸς τὴν ἀνατροφήν: προκειμένου περὶ τῆς ἀνατροφῆς.— οἱ μὲν = ἐκεῖνοι μὲν.— ἐπιπόνῳ ἀσκήσει, δτκ. ὄργνη· ὄντες, μτχ. χροκκ.· ἡ σημασία τῆς καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην τοῦ χροκκ. ἐπιρρ. εὐθύς· νέοι, κτγρμ.· τὸ ἀνδρεῖον (οὐδ. τοῦ ἐπιθ. ἀνδρεῖος)=τὴν ἀνδρείαν (πρβλ. ἀνωτέρω τὸ εὐψυχον = ἡ εὐψυχία).— ἀνειμένως, ἐπίρρ. (μετοχῆς πθτκ. πρkm. τοῦ ἀνίημι=ἀμελῶ, χαλαρώνω)=ἐν ἀνέσει.— διαιτώμενοι, μτχ. ἐνδτκ.=εἰ καὶ διαιτώμεθα· διαιτώμαι (διητώμην, διαιτήσομαι, διητήθην, δεδιήτημαι) = ζῶ.— ἡσσαν, συγκριτκ. ἐπίρρ. τοῦ ὀλίγον (ὑπερθτκ. ἥκιστα)· οὐδὲν ἦττον, ὡς β' ὄρος τῆς συγκρίσεως θὰ ἔνν.: ἢ ἐκεῖνοι = μὲ καθόλου ὀλιγώτερον ἀπὸ ἐκεῖνους θάρρος.— ἰσοπαλῆς, -ἐς = ἴσος· ἰσοπαλεῖς κίνδυνοι = κίνδυνοι καὶ ἀγῶνες, εἰς τοὺς ὁποίους οἱ ἀντίπαλοι εἶναι ἴσοι, ἰσοδύναμοι (ἔχουν ἴσας στρατιωτικὰς δυνάμεις). || ξηνηλασίαι, αὐται, ὡς καὶ αἱ παρασκευαί καὶ αἱ ἀπάται, εἶναι χαρακτηριστικὰ τῆς σπαρτιατικῆς μελέτης τῶν πολεμικῶν· διὰ τὰς ἀπάτας πρβλ. Θουκ. 5, 9, ὅπου ὁ Σπαρτιάτης στρατηγὸς Βρασίδας λέγει: «τὰ κλέμματα ταῦτα καλλίστην δόξαν ἔχει, ἃ τὸν πολέμιον μάλιστα ἂν τις ἀπατήσας τοὺς φίλους μέγιστ' ἂν ὠφελήσειεν».— μαθήματος· θεάματος, ὁμοιοτελέστων.— οἱ μὲν ἐπιπόνῳ ἀσκήσει . . . , ἔνν. οἱ Λακεδ., τῶν ὁποίων ἡ ἐπίπονος ἀσκήσις χαρακτηρίζει τὴν παιδείαν τῶν πρβλ. Θουκ. 1, 123, ὅπου οἱ

Κορίνθιοι λέγουν περί τῶν Πελοπ., ὅτι ἔχουν πατροπαράδοτον τὸ «ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι»· ὡσαύτως πρβλ. καὶ Αἴαντ. Σοφ. 1112, ὅπου ὑποδηλοῦνται οἱ Λακεδ. διὰ μόνων τῶν λ. «οἱ πόνου πολλοῦ πλέως». — οἱ μὲν... μετέρχονται, ἡμεῖς δὲ ἐπιπόνῳ ἀσκήσει, ἀνειμένως διαιτώμενοι μετέρχονται, χωροῦμεν, ἀντιθέσεις.—ἐπὶ τοὺς ἰσοπαλεῖς κινδύνους, δι' αὐτὸ καὶ ἀπέτρεπε τοὺς Ἀθηναίους ὁ Περικλῆς νὰ ἀναπεπέξελθουν κατά τῶν Πελοπ., ὅταν οὗτοι εἶχον εἰσβάλει εἰς τὴν Ἀττικὴν μὲ ὑπερέταυς δυνάμεις.

τεκμήριον δέ, τὸ πλήρες, τὸδε δὲ τεκμήριον τούτου ἐστίν.—οὔτε... τε= οὐ μὲν... δέ.—γάρ, διασαφηνικός.—μεθ' ἀπάντων, δηλ. τῶν ξυμμάχων.—τὴν τῶν πέλας, δηλ. γῆν' ὃ πέλας = ; (κεφ. 37).—αὐτοί, κτηρικ. προσδ. εἰς τὸ ἐνν. ὑποκμ. (ἡμεῖς)=ἡμεῖς μόνοι.—ἐπελθόντες... κρατοῦμεν=ἐπερχόμεθα καὶ... κρατοῦμεν' ἐπέρχομαι τὴν γῆν=προσβάλλω τὴν χώραν.—οὐ χαλεπῶς, ἀνήκει εἰς τὸ κρατοῦμεν.—ἐν τῇ ἄλλοτρίᾳ, δηλ. γῆ.—τοὺς ἀμυνομένους, ἀντικμ. τοῦ κρατοῦμεν' κρατῶ (μετ' αἰτ.)=νικῶ (ἐνῶ κρατῶ μετὰ γνκ.=);.—περὶ (=ὑπὲρ) τῶν οἰκείων, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν ὑπεράσπισιν' τὰ οἰκεία=τὰ ἰδικὰ των: ἡ ἰδικὴ των πατρίς.—μαχόμενοι=μάχη.—τὰ πλείω, σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ κρατοῦμεν μὲ ἐπιρρ. σημ.=ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον: κατὰ κανόνα.—τῇ δυνάμει, ἀντικμ. τοῦ ἐνέτυχ' ἄθροσ, κτηρμ.' ἄθροσ = συνηθροισμένος, συγκεντρωμένος' ἡμῶν, γνκ. κτητκ. τοῦ δυνάμει' πω, μόριον ἐγκλιτκ. μὲ ἄρνησιν = ἕως τώρα' ἐντυγχάνω = συναντῶ, ἀντιμετωπίζω.—διὰ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν... ἐπίπεμψιν, ἐμπρόθ. προσδ. δηλοῦντες αἰτίαν=διότι ἅμα τε ἐπιμελούμεθα τοῦ ναυτικοῦ καὶ ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πολλὰ ἡμῶν αὐτῶν ἐπιπέμπομεν' ἅμα=συγχρόνως: κατὰ τὴν ἰδίαν ὥραν τοῦ ναυτικοῦ, γνκ. ἀντικμκν. εἰς τὸ ἐπιμέλειαν' ἐπὶ πολλὰ, δηλ. χωρῖα = εἰς πολλὰ μέρη' ἡμῶν αὐτῶν, γνκ. διαιρτκ. εἰς τὴν ἐνν. γνκ. στρατοῦ ἢ στρατιωτῶν, ἢ ὅποια εἶναι γνκ. ἀντικμκν. εἰς τὸ ἐπίπεμψιν' ἐπίπεμψις=ἀποστολή.—ἦν δέ... προσμείξωσι, ὑποθτκ. πρότ.' ἢ ἀπόδοσις: αὐχοῦσι (δ' εἶδος)' μορίῳ τινί, ἀντικμ. τοῦ προσμείξωσιν' εἰς τὴν δτκ. μορίῳ τινί θὰ ἐνν. ἢ γνκ.: τοῦ στρατοῦ (διαιρτκ.) μόριον = μέρος, τμήμα' προσμείξωσι, ἀόρ. ὑποθτκ. τοῦ προσμείγνυμι (προσεμείγνυμι, προσμείξω, προσέμειξα)=συγκρούομαι' ὡς ὑποκμ. τοῦ προσμείξωσι θὰ ἐνν. οἱ πολέμοιοι.—κρατήσαντες νικηθέντες, ὑποθτκ. μετ' τινας, ἀντικμ. τοῦ κρατήσαντες' ἡμῶν, γνκ. διαιρτκ.—πάντας, ἀντικμ. τοῦ ἀπεώσθαι, τὸ ὅποιον εἶναι μέσος πρκμ. ἀρρμφ. τοῦ ἀπωθούμαι (ἀπεωθούμην, ἀπόσομαι, ἀπεωσάμην, ἀπέωσομαι)=ἀποκρούω.—αὐχῶ (ἠῦχουν)=καυχῶμαι.—ὄφ' ἀπάντων, ποιητκ. αἴτιον εἰς τὸ ἡσῆσθαι, τὸ ὅποιον εἶναι πθτκ. πρκμ. ἀρρμφ. τοῦ ἠττώμαι' τὸ ἀρρμφ. ἡσῆσθαι ἔξαρτ. ἐκ τοῦ λέγουσι, τὸ ὅποιον κατὰ ζῆυγμα θὰ ἐννοηθῆ ἐκ τοῦ αὐχοῦσι. || τεκμήριον δέ, δηλ. τοῦ τελευταίου ἰσχυρισμοῦ «οὐδὲν ἦσσαν... χωροῦμεν». — οὐ καθ' ἑαυτοὺς μεθ' ἀπάντων δέ, ἀντιθέσις.—οὐ χαλεπῶς = ξαδίως (λ ι τ ὃ τ η ς).

εἰ... ἐθέλομεν κινδυνεύειν, ὑποθτκ. πρότ.' ἢ ἀπόδοσις: περιγίγνεται ἡμῖν κτλ. (α' εἶδος δηλοῦν τὸ πραγματικόν).—ξαθυμία, δτκ. τοῦ τρόπου' ξαθυμία, ἐδῶ (ὄχι = ὀκνηρία, ἀδιαφορία, ἀλλά) = ἄνεσις.—ἡ πόνων μελέτη, β' ὄρος τῆς συγκρίσεως—μελέτη πόνων=ἐπίπονος ἀσκήσις.—καὶ μὴ κτλ., ἢ σ.σ.τ.λ.: καὶ μετὰ ἀνδρείας μὴ τὸ πλεῖον νόμων ἢ τρόπων' τὸ ἀνδρείας ἀνήκει καὶ εἰς τὸ νόμων καὶ εἰς τρόπων' ἀνδρεία νόμων (γνκ. τῆς ιδιότητος)

=ἀνδρεία ἀποκτηθεῖσα ἀπὸ τὴν ἐπιβολὴν τῶν νόμων ἀνδρεία τρόπων (γνκ. τῆς ιδιότητος) = ἀνδρεία ἀποκτηθεῖσα ἀπὸ τοὺς τρόπους τῆς ζωῆς.— μὴ τὸ πλεῖον - ἢ = μὴ... ἀλλὰ (πρβλ. ἀνωτέρω οὐ ταῖς παρασκευαῖς τὸ πλεον... ἢ.—περιγίγνεται ἡμῖν = ἔχομεν τὸ κέρδος (τὸ πλεονέκτημα).— τοῖς μέλλουσι ἀλγεῖνοις, δτκ. τῆς αἰτίας εἰς τὸ μὴ προκαμνεῖν τὰ ἀλγεῖνά = τὰ δεινά, οἱ κινδύνοι· προκαμνω = κουράζομαι προηγουμένως (προτοῦ δηλ. εὐρεθῶ εἰς τοὺς κινδύνους).— ἐς αὐτά, δηλ. τὰ ἀλγεῖνά· ἐλθούσι (ἡμῖν), ἢ μτχ. χρονκ.— ἐπὰν ἐλθωμεν μὴ ἀτολμοτέρους (κτγρμ.), νὰ παρατηρηθῆ ὅτι μετὰ προηγηθεῖσαν δτκ. (ἡμῖν ἐλθούσι) ἐτέθη αἰτ. τῶν αἰεὶ μοχθούντων, γνκ. συγκριτικ. φαίνεσθαι, ἐκ τοῦ περιγίγνεται· ὑποκμ. τοῦ ἀπρμφ. ἡμᾶς.— εἶναι, τὸ ἀπρμφ. εἰδικ. ἐκ τοῦ φημί· τὴν πόλιν, ὑποκμ. τοῦ ἀπρμφ. ἀξίαν, κτγρμ. θαυμάζεσθαι, προσδιορισμὸς τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς εἰς τὸ ἀξίαν. || εἰ ἐραθυμία... κινδυνεύειν, ἀνακεφαλαίωσις τοῦ περιεχομένου τῆς ἀθηναϊκῆς ἀγωγῆς ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ τῆς σπαρτιατικῆς· τὸ κινδυνεύειν ἀντιστοιχεῖ πρὸς τό: ἐπὶ τοὺς κινδύνους χωροῦμεν, τὸ ἐραθυμία πρὸς τό: ἀνεμῆνως διαιτώμενοι, τὸ πόνον μελέτη πρὸς τό: ἐπιπόνῳ ἀσκήσει.— τῶν αἰεὶ μοχθούντων, ἔνν. οἱ Λακεδ.— ἐν τούτοις, δηλ. διὰ τὸ πολίτευμα, τὰς πνευματικὰς ἀπολαύσεις, τὴν εὐμάρειαν περὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν εἰς τὰ πολεμικὰ ὑπεροχὴν.

Κεφ. 40.

» Δηλαθὴ ἀγαποῦμεν τὸ ὄρατον ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπλότητα συγχρόνως (: ἐπιιδόμεθα εἰς τὰς καλὰς τέχνας χωρὶς σπατάλην=φιλοκαλοῦμεν μετ' εὐτελείας), καὶ καλλιεργοῦμεν τὴν διάνοιάν μας (: καὶ ἀσχολούμεθα εἰς τὴν ἐπιστήμην = καὶ φιλοσοφοῦμεν) χωρὶς νὰ ἐκθηλυνώμεθα (: χωρὶς νὰ χάνωμεν τὴν δραστηριότητά μας = ἀνευ μαλακίας)· καὶ ὁ πλοῦτος μᾶς χρησιμεύει μᾶλλον ὡς εὐκαιρία πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων (= καιρῷ ἔργου) παρὰ ὡς ἐλατήριον κομπορημοσύνης (= κόμπω λόγου)· καὶ τὴν πενίαν του νὰ ὁμολογῆ κανεὶς δὲν εἶναι ἐντροπή· τοῦναντίον ἐντροπή (εἶναι) (= ἀλλ'... αἴσχιον = ἀλλὰ αἴσχρόν [ἐστι]) νὰ μὴ προσπαθῆ νὰ (τὴν) ἀποφύγῃ (= μὴ διαφεύγειν) μετὰ τὴν ἐργασίαν. Προσέτι εἶναι δυνατόν οἱ ἴδιοι νὰ φροντίζωμεν (= ἐνι τοῖς αὐτοῖς ἐπιμέλεια) συγχρόνως καὶ διὰ τὰ οἰκιακὰ πράγματα καὶ διὰ τὰ πολιτικά, καὶ μολονότι (ἀπὸ ἡμᾶς) ἄλλοι μὲν εἶναι ἀπησχολημένοι εἰς αὐτὴν τὴν ἐργασίαν, ἄλλοι δὲ εἰς ἐκείνην (= καὶ ἐτέροις ἕτερα πρὸς ἔργα τετραμμένοις), (εἶναι δυνατόν = ἐνι) νὰ γνωρίζωμεν ἐπαρκῶς (= μὴ ἐνδεῶς) τὰ πολιτικά. Διότι μόνον (ἡμεῖς) ἐκεῖνον, πὸν δὲν μετέχει καθόλου εἰς αὐτά, θεωροῦμεν ὄχι φιλήσυχον, ἀλλ' ἄχρηστον (ἄνθρωπον), καὶ (ἡμεῖς) οἱ ἴδιοι ἢ τοῦλάχιστον κρίνομεν ὀρθῶς τὰ πράγματα (τὰ ὁποῖα προτείνουν εἰς ἡμᾶς ἄλλοι) ἢ συλλαμβάνομεν ὀρθὰς σκέψεις (τὰς ὁποίας ὑποβάλλομεν εἰς τὴν κρίσιν ἄλλων)· διότι νομίζομεν (= ἠγούμενοι) ὅτι οἱ λόγοι δὲν βλάπτουν τὰ

ἔργα, ἀλλ' ὅτι τὸναντίον βλάπτει (= ἀλλὰ μᾶλλον [βλάβην ἡγούμενοι]) τὸ νὰ μὴ διαφωτισθῶμεν προηγουμένως (= [τὸ] μὴ προοιδαχθῆναι) μὲ τὸν λόγον, πρὶν (= πρότερον ἢ) ἔλθωμεν ἐμπράκτως εἰς ὅσα πρέπει (: πρὶν ἀρχίσωμεν νὰ κάμωμεν ὅσα πρέπει). Διότι καὶ εἰς τὸ ἐξῆς (= καὶ τόδε) διαφέρομεν βέβαια (= διαφερόντως δὴ ἔχομεν) (ἀπὸ τοὺς ἄλλους), ὅτι δηλαδὴ οἱ ἴδιοι ἡμεῖς καὶ πολὺ τολμηροὶ εἴμεθα (= ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα) καὶ πολὺ καλὰ (= μάλιστα) σκεπτόμεθα ὅσα πρόκειται νὰ ἐπιχειρήσωμεν (= περὶ ὧν ἐπιχειρήσωμεν)· ἐνῶ (= δ) εἰς τοὺς ἄλλους· ἢ μὲν ἀμάθεια (: ἢ μὲν ἄγνοια) γεννᾷ θράσος, ἢ δὲ σκέψις γεννᾷ δισταγμὸν. Γενναιοψυχότατοι δὲ (= κράτιστοι δὲ τὴν ψυχὴν) δικαίως θὰ ἐκρίνοιντο (: θὰ ἐθεωροῦντο) ἐκείνοι, οἱ ὅποιοι γνωρίζουν πολὺ καλὰ καὶ τὰ δεινὰ (τοῦ πολέμου) καὶ τὰ τερπνὰ (τῆς εἰρήνης) καὶ (ὅμως) (: οἱ ὅποιοι, μολονότι γνωρίζουν πολὺ καλὰ . . . , ὅμως) διὰ τοῦτο δὲν δπισθοχωροῦν πρὸ τῶν κινδύνων.

»Καὶ ὡς πρὸς τὴν εὐγένειαν τῶν αἰσθημάτων μας ἀπέναντι τῶν ἄλλων (= τὰ ἐς ἀρετὴν) εὐρισκόμεθα εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς πολλούς· διότι (ἡμεῖς) τοὺς φίλους μας ἐπιδιώκομεν ν' ἀποκτήσωμεν (= τοὺς φίλους κτώμεθα) ὅχι εὐεργετούμενοι (ἀπὸ αὐτοὺς) (= οὐ πάσχοντες εὔ), ἀλλ' εὐεργετοῦντες (αὐτοὺς) (= ἀλλὰ δρωῦντες [εὔ]). Καθόσον ὁ εὐεργετήσας (= δ δράσας τὴν χάριν) (εἶναι φίλος) ἀσφαλέστερος (ἀπὸ τὸν εὐεργετούμενον), διότι μὲ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς συμπαθείας (πρὸς αὐτὸν) (= δι' εὐνοίας [τουτοῦ]), εἰς τὸν ὅποιον ἔχει κάμει (τὸ καλὸν) (= ᾧ δέδωκε [τὴν χάριν]), ἐπιδιώκει νὰ διατηρήσῃ (τὴν εὐγνωμοσύνην) πρὸ τοῦ ὀφείλεται (= σῶζειν [τὴν χάριν] ὀφειλομένην)· ἐνῶ ὁ εὐεργετηθεὶς (= δ δ' ἀντιφείλων [τὴν χάριν]) (εἶναι) μᾶλλον ἀδιάφορος (= ἀμβλύτερός [ἔστιν]), διότι γνωρίζει ὅτι θὰ ἀνταποδώσῃ (= ἀποδώσων) τὴν (ἐπιδειχθεῖσαν πρὸς αὐτὸν) εὐγένειαν τῶν αἰσθημάτων (= τὴν ἀρετὴν) ὅχι διὰ νὰ τοῦ χρεωστήται χάρις (= οὐκ ἐς χάριν) ἀλλ' ὡς ἐξόφλησιν χρέους (= ὡς ὀφείλημα). Καὶ μόνον (ἡμεῖς) ἀφόβως (= ἀδεῶς) ὠφελούμεν ἄλλους (: παρέχομεν τὴν βοήθειάν μας εἰς ἄλλους = τὴν ὠφελούμεν), ὅχι (= οὐ μᾶλλον) ἀπὸ ὑπολογισμὸν πρὸς τὸ ἰδικόν μας συμφέρον, ἀλλ' (= ἢ) ἀπὸ τὴν πίστιν πρὸς ἔχομεν ὅτι εἴμεθα ἀνθρωποὶ ἐλεύθεροι (= τῷ πιστῷ τῆς ἐλευθερίας).

Παρατηρήσεις.

γάρ, διασαφητικός.— φιλοκαλῶ=ἀγαπῶ τὸ ὄραϊον· εὐτέλεια = λιτότης, ἀπλότης· κατ' ἄλλους: φιλοκαλῶ=ἐπιδίδομαι εἰς τὰς καλὰς τέχνας· εὐτέλεια=

μικρὰ δαπάνη : ὄχι σπατάλη· ὥστε φιλοκαλοῦμεν μετ' εὐτελείας=ἐπιδιδόμεθα εἰς τὰς καλὰς τέχνας χωρὶς σπατάλην.— φιλοσοφῶ = καλλιερῶ τὴν διανοίαν μου : ἀσχολοῦμαι εἰς τὴν ἐπιστήμην· μαλακία=ἐκθήλυνσις· ἀνευ μαλακίας = χωρὶς νὰ ἐκθηνλώμεθα : χωρὶς νὰ χάνωμεν τὴν δραστηριότητά μας (: τὴν ὀμὴν μας πρὸς θεῶσιν).— πλοῦτω, ἀντικμ. τοῦ χράμεθα=τὸν πλοῦτον χρησιμοποιοῦμεν : ὁ πλοῦτος μᾶς χρησιμεύει· καιρῶ· κόμπω, κτγρμ.· καιρὸς ἔργου=εὐκαιρία πρὸς ἔργα (: πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων)· ἡ λόγου κόμπω, β' ὄρος τῆς συγκρίσεως· κόμπω λόγου = ἐλατήριον πρὸς κομπορημοσύνην : ἀφορμὴ διὰ νὰ εἴπωμεν ἀλαζονικὰ λόγια.— τὸ πένεσθαι (ὄνμκ. ἀπρμφ.=τὴν πενίαν), ἀντικμ. καὶ τῶν δύο ἀπρμφ. (ὁμολογεῖν· μὴ διαφεύγειν). — οὐχ, ἀνήκει εἰς τὸ αἰσχρόν (ἔστι)· ὁμολογεῖν, ὑποκμ. τῆς ἀπρσ. ἐκφράσεως οὐκ αἰσχρόν (ἔστι)· τινι, δκτ. προσωπκ. εἰς τὸ οὐκ αἰσχρόν (ἔστι) καὶ ὑποκμ. εἰς τὸ ἀπρμφ. αἰσχρόν (ἔστιν), τὸ συγκρτκ. ἐδῶ ἀντὶ τοῦ θετικοῦ αἰσχρόν (ἔστι)· μὴ διαφεύγειν, ὑποκμ. τοῦ αἰσχρόν (ἔστι)· ὁ ἐνεστώσ τοῦ ἀπρμφ. ἀποπειρατικός = μὴ πειρᾶσθαι διαφεύγειν· ποῖον τὸ ὑποκμ.; — ἔργω, δκτ. ὀργνκ. — ἐνι = ἐνεστι = εἶναι δυνατόν· ὑποκμ. ἐπιμέλεια (= ἐπιμέλεσθαι) καὶ γνῶναι· τοῖς αὐτοῖς, δκτ. προσωπκ. εἰς τὸ ἐνι· οἰκείων (οὐδ.) καὶ πολιτικῶν (οὐδ.) γνκ. ἀντικμκ. εἰς τὸ ἐπιμέλεια (= ἐπιμέλεσθαι). — ἑτέροις, δκτ. προσωπκ. εἰς τὸ ἐνι καὶ ὑποκμ. εἰς τὸ ἀπρμφ. γνῶναι· ἕτερα πρὸς ἔργα=πρὸς ἕτερα ἔργα· τετραμμένους, πρκμ. μτχ. τοῦ τρέπομαι· ἡ μτχ. ἐνδκτ.=εἶ καὶ τετραμμένοι εἰσὶ.— τὰ πολιτικά, ἀντικμ. τοῦ γνῶναι (τὸ ὅποιον εἶναι ὑποκμ. τοῦ ἐνι)· μὴ ἐνδεῶς=ὄχι ἐλλιπῶς : ἐπαρκῶς.— μόνοι, κτγρμκ. προσδ. εἰς τὸ ὡς ὑποκμ. ἐνν. ἡμεῖς· τὸν μετέχοντα, ἀντικμ. εἰς τὸ νομίζομεν· μηδέν, ἐπίρρ. (κυρίως σύστοιχον ἀντικμ. εἰς τὸ μετέχοντα)· τῶνδε (δηλ. τῶν πολιτικῶν), ἀντικμ. εἰς τὸ μετέχοντα· ἀπράγμονα· ἀχρεῖον, κτγρμ.· ἀπράγμων=ὁ μὴ ἀναμειγνυμένος εἰς τὰ δημόσια πράγματα : ἄνθρωπος φιλήσυχος· ἀχρεῖος=ἄχρηστος.— αὐτοί, κτγρμκ. προσδ. εἰς τὸ ὡς ὑποκμ. ἐνν. ἡμεῖς.— ἦτοι, σύνδ. διαφευκτικός=ἦ.— τὰ πράγματα, ἀντικμ. τοῦ κρίνομεν καὶ ἐνθυμούμεθα· ὀρθῶς, ἀνήκει καὶ εἰς τὰ δύο ρ.· ἐνθυμοῦμαι ὀρθῶς τὰ πράγματα=συλλαμβάνω ὀρθῶς σκέψεις διὰ τὰ πράγματα.— ἡγούμενοι, μτχ. αἰτλγκ.=ἐπει ἡγούμεθα· τοὺς λόγους, ἀντικμ.· βλάβην, κτγρμ.· τοῖς ἔργοις, ἐκ τοῦ βλάβην· κατ' ἔννοιαν = βλαβεροὺς τοῖς ἔργοις.— ἀλλὰ μὴ κτλ. = ἀλλὰ μᾶλλον (βλάβην ἡγούμενοι) μὴ προδιδαχθῆναι κτλ.· (τὸ) μὴ προδιδαχθῆναι, ἀντικμ. εἰς τὸ ἡγούμενοι· προδιδάσκομαι = διαφωτίζομαι προηγουμένως· λόγῳ, δκτ. ὀργνκ.· πρότερον ἢ = πρὶν· πρὶν ἐπὶ ἃ κτλ. = πρὶν ἔργῳ ἐλθεῖν (ἐπὶ ταῦτα), ἐπὶ ἃ δεῖ (ἔργῳ ἐλθεῖν)· πρὶν . . . ἐπὶ ταῦτα, χροнк.· πρὸτ. ἔργῳ, δκτ. ὀργνκ.· ἐφ' ἃ δεῖ ἐλθεῖν, ἀναφρκ.· πρὸτ. — διαφερόντως, ἐπίρρ. = προπάντων, ὑπερβολικῶς· τόδε, ἀντικμ.· διαφερόντως καὶ τόδε ἔχομεν=διαφερόμεν καὶ τῷδε (πρβλ. κεφ. 39 «διαφερόμεν τοῖσδε»)· δῆ, ββαιωτικόν.— ὥστε τολμᾶν τε κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ τόδε ἀντὶ τοῦ : ὅτι τολμῶμέν τε κτλ.· οἱ αὐτοί, παράθεσις εἰς τὸ ὡς ὑποκμ. ἐνν. ἡμεῖς· μάλιστα, ἀνήκει εἰς τὸ τολμᾶν καὶ εἰς τὸ ἐκλογίζεσθαι· ἐκλογίζομαι=σκέπτομαι· μάλιστα τολμῶ=εἶμαι πολὺ τολμηρός· μάλιστα ἐκλογίζομαι = πολὺ καλὰ σκέπτομαι. — περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν, ἀναφρκ.· πρὸτ.= περὶ τούτων, ἃ ἐπιχειρήσομεν.— ὅ, αἰτ. τῆς ἀναφορᾶς=ὡς πρὸς τοῦτο ὅμως : τοῦναντίον ὅμως : ἐνῶ—ἀμαθία μὲν θράσος, δηλ. φέρει· ἀμαθία=ἀμάθεια,

ἀγνοία· *θράσος* = ἀπερίσκεπτος τόλμη· *δῆκος* = διασταγμός. — *τὴν ψυχὴν*, αἰτ. τοῦ κατὰ τι εἰς τὸ *κράτιστοι* = *εὐψυχότατοι* (κτγρμ.). — *κρηθεῖεν ἄν*, δυνητκ. εὐκτκ. — *οἱ γινώσκοντες ... καὶ μὴ ἀποτρεπόμενοι*, μτχ. ἐπιθτκ. χρησιμεύουσαι ὡς ὑποκμ. εἰς τὸ *κρηθεῖεν ἄν*· *τά τε δεινὰ καὶ ἡδέα*, ἀντικμ. τοῦ *γινώσκοντες*. — *διὰ ταῦτα* = *διὰ τοῦτο* (δηλ. *διὰ τὸ τὰ τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα γινώσκειν*). — *ἀποτρεπόμεαι ἐκ τῶν κινδύνων* = ὀπισθοχωρῶ πρὸ τῶν κινδύνων. || *φιλοκαλοῦμεν γὰρ μετ' εὐτελείας*· φιλοσοφοῦμεν ἄνευ *μαλακίας*, θαυμασία ρῆσις ἐμφαίνουσα γενικῶς τὸ ὀρθὸν μέτρον κάθε πνευματικῆς προσπαθείας, ἰδίᾳ ὁμως ἐν τῇ τέχνῃ καὶ τῇ ἐπιστήμῃ· νὰ παρατηρηθοῦν ἡ ἰσοσυλλαβία καὶ ἡ παρονομασία. Ταῦτα λέγων ὁ Περ. ὑπαινίσσεται τοὺς Λακεδ., οἱ ὅποιοι ἐνόμιζον ὅτι αἱ ὠραῖαι τέχναι καὶ τὰ γράμματα φέρουν εἰς τὴν σπατάλην καὶ τὴν μαλθακότητα. — *πλούτῳ*· *τὸ πένεσθαι*, προτάσσονται μετ' ἐμφάσεως. — *ἔργου καιρῷ*· *λόγου κόμπῳ*, ἀντιτίθεται τὸ *ἔργον* πρὸς τὸν *λόγον*· οὕτω καὶ κατωτέρω· *οὐχ ὁ μολογεῖν αἰσχρόν*, ἀλλὰ *μὴ διαφεύγειν ἔργῳ αἰσχίον*. — *μὴ ἐνδεῶς*, λιτὸ τῆς. — *οὐκ ἀπράγμονα (νομίζομεν)*, ὑπαινιγμός εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν Λακεδ., ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπολυπραγμόνουν. Πολλάκις ὁ *ἀπράγμων βίος* τοῦ *μὴ πολιτευομένου* ἐξυμνεῖται· οἱ Ἀθηναῖοι ὁμως δὲν ἦσαν φίλοι τοῦ *«ἀπραγμόνως ζῆν»*· ὁ παλαιὸς τῶν νομοθέτης Σόλων ἐστέρει τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος ἐν περιπτώσει στάσεως δὲν ἐτάσσετο μὲ μίαν ἐκ τῶν ἀντιμαχομένων μερίδων (πρβλ. Πλουτ. Σόλ. κεφ. 20 *«τῶν δ' ἄλλων αὐτοῦ νόμων ἴδιος μὲν μάλιστα καὶ παράδοξος ὁ κελεύων ἄτιμον εἶναι τὸν ἐν στάσει μηδετέρας μερίδος γενόμενον»*). — *καὶ (ἡμεῖς) αὐτοί*, δηλ. ὅλοι οἱ πολῖται, ὄχι μόνον οἱ προνομιούχοι ὡς παρὰ Λακεδαιμονίους. — *ἦτοι κρίνομεν τε ἢ ἐνθυμούμεθα*, τὸ *γνῶναι* τῶν Ἀθην. στηρίζεται εἰς τὸ *κρίνειν* καὶ *ἐνθυμεῖσθαι*· *κρίνει* μὲν ὁ δῆμος, *ἐνθυμοῦνται* δὲ οἱ ρήτορες. — *οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλάβην ἠγούμενοι*, ὑπαινίσσεται τὴν κατηγορίαν ὅτι οἱ Ἀθην. εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου ἔλεγον πάρα πολλά, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Λακεδ., οἱ ὅποιοι ἦσαν *βραχυλόγοι*· νὰ παρατηρηθῇ καὶ ἐδῶ ἡ ἀντιθέσις μεταξὺ τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων. — *κράτιστοι ... κινδύνων*, ὀρισμός τῆς *ἀνδρείας* ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ *θράσος*.

τὰ ἐς ἀρετὴν, αἰτ. τῆς ἀναφορᾶς· *ἀρετὴ* = εὐγένεια αἰσθημάτων· εὐγενῆ αἰσθήματα. — *ἠναντιώμεθα*, πρκμ. ὀριστκ. τοῦ *ἐναντιοῦμαι*· ὁ πρκμ. δηλοῖ ἐδῶ τὴν συνεχεὴ διάρκειαν τῆς ἀντιθέσεως = εὐρισκόμεθα (ἀπὸ μακροῦ χρόνου διαρκῶς) εἰς ἀντιθέσιν. — *εὐ*, ἀνήκει καὶ εἰς τὸ *πάσχοντες* καὶ εἰς τὸ *δραῶντες*· αἰ μτχ. τροπκ.· *εὐ πάσχω* = εὐεργετοῦμαι· *εὐ δραῶ* — *εὐ ποιῶ* = εὐεργετῶ. — *κτώμεθα*, ὁ ἔνεστ. *κτώμαι* παρὰ Θουκ. πολλάκις ἀποπειρικ. = ἐπιδικῶ ν' ἀποκτήσω· *τοὺς φίλους* = *τοὺς ἡμετέρους φίλους*. — *βεβαιότερος δέ*, δηλ. *φίλος ἐστί*· ὁ δέ = *γάρ*. — *ἡ χάρις* = 1) ἡ εὐεργεσία, τὸ καλόν, 2) ἡ εὐγνωμοσύνη· *δραῶ τὴν χάριν* = κάμνω τὸ καλόν· εὐεργετῶ. — *ὥστε ὀφείλ.* κτλ., ἡ σ.σ.τ.λ.: *ὥστε δι' εὐνοίας τούτου, ᾧ δέδωκε (τὴν χάριν), σφῆξιν (τὴν χάριν) ὀφειλομένην*· *ὥστε σφῆξιν*, κατ' ἔννοιαν· *ὅτι* (= *διότι*) *σφῆξει*· ὁ ἔνεστ. ἀποπειρικ.· *τούτου*, γνκ. ἀντικμκ. εἰς τό· *δι' εὐνοίας* = *διὰ* (διαρκοῦς) συμπαθείας (: μὲ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς συμπαθείας) πρὸς αὐτόν· *ᾧ δέδωκε τὴν (χάριν)*, ἀναφρκ. πρὸτ.· ὑποκμ.· *ὁ δραῶσας τὴν χάριν*· *ὀφειλομένην*, μτχ. ἐπιθτκ. — *ἀντοφείλω* = ὀφείλω *χάριν*· *ὁ ἀντοφείλων* = *ὁ εὐ πάσχων*. — *ἀμβλύτερος*, δηλ. *ἐστί*·

ἀμβλῦς = ψυχρός, ἀδιάφορος. — εἰδώς, μτχ. αἰτλγκ. = ἐπεὶ οἶδε ἀποδώσω, μτχ. κτηρμκ. ἐκ τοῦ εἰδώς (ὡς γνωστικοῦ ρ.) τὴν ἀρετὴν (ἀντικμ.) = τὴν (ἐπιδειχθεῖσαν πρὸς αὐτὸν) εὐγένειαν τῶν αἰσθημάτων. — ἐς χάριν, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν σκοπὸν = διὰ νὰ τοῦ χρεωστῆται χάρις. — δφείλημα = δφειλή, χρέος. — μόνοι, κτηρμκ. προσδ. εἰς τὸ ὡς ὑποκμ. ἐννοούμενον ἡμεῖς. — οὐ μᾶλλον... ἢ = οὐ ... ἀλλὰ. — λογισμῶ· τῶ πιστῶ, δτκ. τῆς αἰτίας· τοῦ *ξυμφέροντος*, γγκ. ἀντικμκ. εἰς τὸ *λογισμῶ· λογισμὸς ξυμφέροντος* = ὑπολογισμὸς πρὸς τὸ *συμφέρον*: *συμφεροντολογικὸς ὑπολογισμὸς· τὸ πιστόν*, οὐδ. ἐπιθ. ἀντι ἀφρημένου οὐδ. = *ἡ πίστις* (πρβλ. κεφ. 38 «τὸ λυπηρόν» ἐν σελ. 25) *τὸ πιστόν τῆς ἐλευθερίας* = ἡ πίστις ποῦ ἔχει κανεῖς ὅτι εἶναι ἐλεύθερος. — ἀδεῶς (ἐπίρρ. τροπκ.) = ἀφόβως: χωρὶς νὰ φοβούμεθα (μήπως ὁ εὐεργετηθεὶς φανῇ ἀχάριστος ἢ μήπως ἡ ὠφέλεια, ποῦ παρέχομεν εἰς ἄλλους, γίνῃ πρὸς βλάβην μας). || τὰ ἐς ἀρετὴν, ἀρετὴ ἐννοεῖται ἐδῶ οὐχὶ ἡ πολεμικὴ, ἀλλ' ἡ κοινωνικὴ ἀρετὴ τῶν Ἀθην., ἡ εὐγένεια τῶν αἰσθημάτων αὐτῶν ἀπέναντι τῶν ἄλλων· αὕτη ἐκδηλοῦται 1) εἰς τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἐπιδιώκουν ν' ἀποκτήσουν τοὺς φίλους των, καὶ 2) εἰς τὴν ὠφέλεια ποῦ παρέχουν εἰς τοὺς ἄλλους Ἑλληνας. — τοῖς πολλοῖς, ἐννοεῖ τοὺς Λακεδαιμονίους. — καὶ μόνοι... ἀδεῶς *τινα ὠφελούμεν*, ἡ ἐννοία: οἱ Ἀθην. ἀφόβως παρέχουν τὴν βοήθειάν των εἰς ἄλλους, ὄχι διότι ὑπολογίζον τὸ *συμφέρον των* — ὅπως οἱ Λακεδαιμόνιοι, οἱ ὁποῖοι «τὰ μὲν ἡδέα καλὰ νομίζουσι, τὰ δὲ *ξυμφέροντα δίκαια*» (Θουκ. 5, 105) —, ἀλλὰ διότι ἔχουν πίστιν, ὅτι εἶναι ἐλεύθεροι· πρβλ. παρομοίαν συσχέτιον βοήθειας μὲ τὸ αἶσθημα τῆς ἐλευθερίας καὶ εἰς τοὺς Ἡρακλείδας τοῦ Εὐρύπ. στ. 243 κ.έ., ὅπου ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν Δημοφῶν λέγει, ὅτι, ἂν δὲν π ρ ο σ τ α τ ε ὑ σ η τοὺς ὡς ἱκέτας καταφυγόντας εἰς τὴν χώραν τοῦ Ἡρακλείδας, θὰ φανῇ ὅτι δὲν βασιλεύει εἰς ἐλευθέρῳ α ν χώραν («οὐκ ἐλευθέραν οἰκεῖν δοκήσω γαίαν»). Οἱ Ἀθην. ἐκτός τῶν Ἡρακλειδῶν ἐπροστάτευσαν καὶ ἐβοήθησαν ἀνιδιοτελῶς κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ ἄλλους, ὡς τὰς μητέρας τῶν ἐπτά ἐπὶ Θήβας, τοὺς Ἴωνας ἀποστατήσαντας ἀπὸ τὸν Δαρειον, τοὺς Σπαρτιάτας κατὰ τὸν γ' Μεσσηνιακὸν πόλεμον κτλ. Ὁμοίως καὶ ὁ Ἰσοκράτης ἐπαινεῖ εἰς τὸν Πανηγυρικὸν του (κεφ. 52) τοὺς προγόνους, διότι «ἅπαντα τὸν χρόνον διετέλεσαν κοινὴν τὴν πόλιν παρέχοντες καὶ τοῖς ἀδικουμένοις αἰεὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπαμύνουσαν» διὸ δὴ καὶ κατηγοροῦσὶ τινες ἡμῶν ὡς οὐκ ὀρθῶς βουλευομένων, ὅτι τοὺς ἀσθενεστέρους εἰθίσμεθα θεραπεύειν» καὶ κατωτέρω ἐν τῷ ἰδίῳ κεφ. ἐξακολουθῶν τὸν ἐπαινὸν του ὁ Ἰσοκρ. λέγει ὅτι οἱ Ἀθην. μολοντοὶ καλῶς ἐγνώριζον, τί ἦτο συμπεριώτερον, «ὅμως ἤρῳμεθα τοῖς ἀσθενεστέροις καὶ παρὰ τὸ *συμφέρον βοθηεῖν μᾶλλον ἢ τοῖς κρείττοσι τοῦ λυσιτελοῦντος ἕνεκα συναδικεῖν*».

Κεφ. 41.

» *Συγκεφαλαιώνων* (: *Συντόμως*) λοιπὸν (= *τε*) λέγω ὅτι καὶ ἡ πόλις μας εἰς τὸ σύνολόν της (= *τὴν τε πᾶσαν πόλιν*) εἶναι σχολεῖον τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ καθένας ἄνδρας ἀπὸ ἡμᾶς (= *καὶ καθ' ἕκαστον ἄνδρα παρ' ἡμῶν*) μοῦ φαίνεται (: *νομίζω*) ὅτι ὁ ἴδιος θὰ ἠδύνατο νὰ παρουσιάσῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ αὐτάρχη (= *τὸν αὐτόν ... ἂν ... ἂν...*)

ἄν... τὸ σῶμα αὐταρκές παρέχεσθαι) εἰς πλείστα εἶδη ζωῆς (: εἰς τὰς ποικιλωτάτας ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς = ἐπὶ πλείστα εἶδη) μὲ τὴν μεγαλυτέραν εὐστροφίαν καὶ χάριν (= καὶ μετὰ χαρίτων μάλιστα εὐτραπέλως = μετὰ μεγίστης εὐτραπελίας καὶ χάριτος). Καὶ ὅτι αὐτὰ δὲν εἶναι (= οὐ μᾶλλον εἶσι) κομπορρημοσύνη (= λόγων κόμπος) διὰ τὴν παροῦσαν στιγμὴν (: ἐπιβαλλομένη ἀπὸ τὴν παροῦσαν στιγμὴν = ἐν τῷ παρόντι), ἀλλὰ ἀλήθεια πραγματικὴ (= ἡ ἔργων ἀλήθεια), (τὸ) φανερῶνει αὐτὴ ἡ δύναμις τῆς πόλεως, ποῦ ἀπεκτιῆσαμεν μὲ αὐτοὺς τοὺς τρόπους τῆς ζωῆς ποῦ εἴπομεν (= ἀπὸ τῶνδε τῶν τρόπων). Διότι ἀπὸ τὰς σημερινὰς (πόλεις) (= τῶν νῦν [πόλεων]) μόνη (ἡ πόλις μας) δοκιμαζομένη ἀποδεικνύεται (= ἐς πείραν ἔρχεται) ἀνωτέρα ἀπὸ τὴν φήμην τῆς (= κρείσσων ἀκοῆς) καὶ μόνη (αὐτὴ) οὔτε εἰς τὸν ἐχθρὸν, ποῦ ἐπῆλθεν (ἐναντίον τῆς), δίδει ἀφορμὴν ὃ ἀγανακτήσῃ (= ἀγανάκτησιν ἔχει), διότι ἀπὸ τοιούτους ἀνθρώπους (δηλ. ἀναξίους) κακοπαθεῖ (= ὑφ' οἴων [= ὅτι ὑπὸ τοιούτων] κακοπαθεῖ), οὔτε εἰς τὸν ὑπήκοον (δίδει ἀφορμὴν) νὰ παραπονεθῇ (= κατάμεμψιν [ἔχει]), ὅτι ἀπὸ ἀναξίους ἐξουσιάζεται. Ἐπειδὴ δὲ τὴν δυνάμιν μας παρουσιάσαμεν (= τὴν δὲ δυνάμιν παρασχόμενοι) μὲ μεγάλας φανεράς ἀποδείξεις καὶ ὄχι βέβαια (= δὴ τοι... γε) χωρὶς μάρτυρας, θὰ θαυμαζώμεθα καὶ ἀπὸ τοὺς συγχρόνους καὶ ἀπὸ τοὺς μεταγενεσιτέρους (: θὰ προκαλοῦμεν τὸν θαυμασμόν καὶ τῶν συγχρόνων καὶ τῶν μεταγενεσιτέρων), χωρὶς νὰ ἔχωμεν καθόλου ἀνάγκην (= οὐδὲν προσδεόμενοι) οὔτε ἐνὸς Ὁμήρου διὰ νὰ μᾶς ἐπαιέσῃ, οὔτε (ἄλλον ποιητοῦ), ὁ ὁποῖος μὲ τοὺς στίχους του θὰ μᾶς τέρπῃ μὲν πρὸς στιγμὴν (= τὸ αὐτίκα), τὴν ἰδέαν ὁμως, ποῦ θὰ ἔχῃ σχηματισθῆ διὰ τὰ ἔργα μας (= τὴν δ' ὑπόνοιαν τῶν ἔργων), ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια (= ἡ ἀλήθεια [τῶν ἔργων]) (κατόπιν) θὰ βλάβῃ (: θὰ ἐλαττώσῃ), ἀλλὰ διότι ἠναγκάσαμεν (= ἀλλὰ καταναγκάσαντες) κάθε θάλασσαν καὶ κάθε ξηρὰν ὃ ἀνοίξῃ δρόμον (= γενέσθαι ἐσβατὸν) εἰς τὴν τόλμην μας καὶ μὰζι εἰς κάθε τόπον ἐστήσαμεν (= πανταχοῦ δὲ ξυγκατοικίσαντες) μνημεῖα αἰῶνια καὶ τῶν κακῶν (πρὸς τοὺς ἐχθρούς) καὶ τῶν καλῶν (πρὸς τοὺς φίλους) πράξεών μας (= κακῶν τε καγαθῶν).

» Ὑπὲρ τοιαύτης λοιπὸν πόλεως οἱ προκείμενοι νεκροὶ (= οἶδε) γενναίως μαχόμενοι ἐφρονεύθησαν, διότι ἐθεώρουν καθήκον τους (= δικαιούσιν) νὰ μὴ ἐπιτρέψουν νὰ τοὺς τὴν ἀφαιρέσουν (= μὴ ἀφαιρεθῆναι αὐτήν), καὶ καθένας ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἐπιζῶντας (= καὶ τῶν λειπομένων πάντα τιὰ) εἶναι φυσικὸν νὰ θέλῃ νὰ ὑποφέρῃ πρὸς χάριν τῆς.

Παρατηρήσεις.

ξυνελών, ἄορ. β' μτχ. τοῦ ξυναιρῶ = ὁμοῦ λαμβάνω : περιορίζω, συντομεύω ξυνελών λέγω = συγκεφαλαιῶν λέγω : συντόμως (: με λίγα λόγια) λέγω (πρβλ. τὸ Λατιν. paucis rem totam complexus). — τε, ἐδῶ = οὖν. — εἶναι, εἰδικ. ἄπρμφ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ λέγω· τὴν πόλιν, ὑποκμ. τοῦ εἶναι· τὴν πᾶσαν, ἐπιθτκ. προσδ. τοῦ πόλιν· ὁ πᾶς = τὸ σύνολον : εἰς τὸ σύνολον παιδεύειν, κτγρμ.· τῆς Ἑλλάδος, γνκ. ἀντικμκ. εἰς τὸ παιδεύειν· παιδεύσεις = μέσον παιδεύσεως : παιδευτήριον, σχολεῖον. — δοκεῖν, εἰδικ. ἄπρμφ. ἔξαρτ. καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ λέγω· καθ' ἕκαστον ἄνδρα, ὑποκμ. τοῦ δοκεῖν· τὸν αὐτόν, ἐπιθτκ. προσδ. μοι, δτκ. προσωπκ. εἰς τὸ δοκεῖν· παρ' ἡμῶν = ἀπὸ ἡμᾶς· κατ' ἔννοιαν = συνεπεῖα τοῦ τρόπου, με τὸν ὅποιον τὸν μορφώνει ἡ πολιτεία μας. — ἄν, ἐπαναλαμβάνόμενος δις (μετὰ τὸ ὑπερθτ. πλεῖστα καὶ μάλιστα) ἀνήκει εἰς τὸ παρέχεσθαι (= ὅτι παρέχοιτο ἄν)· τὸ ἄπρμφ. εἶναι εἰδικ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ δοκεῖν· ὑποκμ. τοῦ ἄν παρέχεσθαι εἶναι τό : καθ' ἕκαστον τὸν αὐτὸν ἄνδρα· τὸ σῶμα, ἀντικμ. τοῦ παρέχεσθαι· αὐταρκες, κτγρμ.· παρέχομαι τὸ σῶμα αὐταρκες = παρέχω ἑμαυτὸν αὐτάρκη = παρουσιάζω τὸν ἑαυτόν μου αὐτάρκη : δεκνύομαι ἱκανός, τέλειος (εἰς ὅλα). — ἐπὶ πλεῖστα εἶδη = εἰς πλεῖστα εἶδη ζωῆς : εἰς τὰς ποικιλιωτάτας ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς. — καί, συνδέει τὸ ἐπὶ πλεῖστ' ἄν εἶδη με τὸ : μετὰ χαρίτων μάλιστα· ἄν εὐτραπέλως· κατὰ τὴν μετάφρασιν τὸ ἄν ἄς παραλειφθῆ· μετὰ χαρίτων μάλιστα· εὐτραπέλως = μετὰ μεγίστης μετὰ χαρίτων εὐτραπείας = μετὰ μεγίστης εὐτραπείας καὶ χάριτος = μετὰ τὴν μεγαλύτεραν εὐστροφίαν (: δεξιότητα) καὶ χάριν. — ὡς οὐ λόγων... ἀλήθεια, εἰδικ. πρότ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ σημαίνει = φανερῶνει· οὐ μᾶλλον... ἢ = οὐ... ἀλλὰ· τάδε, ἀναφέρεται εἰς τὸν ἰσχυρισμὸν τῆς προηγουμένης φράσεως· ἐπομένως = ταῦτα (ὑποκμ. τοῦ ἐστίν)· κόμπος· ἀλήθεια, κτγρμ.· κόμπος λόγων = κομπορημοσύνη : ἀλαζονικά λόγια· ἐν τῷ παρόντι = διὰ τὴν παρούσαν στιγμήν : ἐπιβαλλομένη (ἢ κομπορημοσύνη) ἀπὸ τὴν παροῦσαν στιγμήν· ἀλήθεια ἔργων = πραγματικὴ ἀλήθεια. — ἡ δύναμις, ὑποκμ. τοῦ σημαίνει. — ἦν... ἐκτισάμεθα, ἀναφρκ. πρότ.· ἀπὸ... ἐρόπων, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν τὸ ὄργανον τῶνδε, τῶν ἐκτεθέντων εἰς τὰ προηγούμενα κεφ. ὥστε = τούτων (πρβλ. ἀνωτέρω τάδε). — ἐς πείραν ἔρχεται, βραχυλογικῶς ἀντί : ἐς πείραν ἐρχομένη (= δοκιμαζομένη) ἀποδεικνύται· ὑποκμ. : ἡ πόλις· μόνη, κτγρμκ. προσδ. τῶν νῦν (δηλ. πόλεων), γνκ. διαιρτκ.· κρείσσων, κτγρμ.· ἀκοῆς, β' ὄρος τῆς συγκρίσεως· ἀκοῆ = φήμη. — τῷ πολεμίῳ - τῷ ὑπηκόῳ, περιληπτκ. = τοῖς πολεμίοις - τοῖς ὑπηκόοις· ἔχει = παρέχει· ὑποκμ. ἡ πόλις· μόνη, κτγρμκ. προσδ. τῷ πολεμίῳ ἀγανακτῆσιν, ἀντικμ.· ἐπελθόντι, μτχ. ἐπιθτκ. = ὅς ἐπῆλθε· ἔχει ἀγανακτῆσιν = δίδει ἀφορμὴν ν' ἀγανακτῆσῃ. — ὑφ' οἶων κακοπαθεῖ = ὅτι ὑπὸ τοιοῦτων (ἀναξίων) κακοπαθεῖ (αἰτλγκ. πρότ.)· ὑποκμ. : ὁ πολέμιος· ὑφ' οἶων, ποιητκ. αἷτιον. — οὔτε τῷ ὑπηκόῳ κατάμεμψιν, δηλ. ἔχει (= παρέχει)· ὑποκμ. : ἡ πόλις· τῷ ὑπηκόῳ κατάμεμψιν, ἀντικμ.· κατάμεμψις = παράπονον· ἔχει κατάμεμψιν = δίδει ἀφορμὴν νὰ παραπονεθῆ· ὡς οὐχ ὑπὸ ἀξίων ἄρχεται, εἰδικ. πρότ.· ὑποκμ. : ὁ ὑπηκόος· οὐχ ὑπὸ ἀξίων (= ὑπὸ ἀναξίων), ποιητκ. αἷτιον. — δή τοι... γε, μόρια βεβαιωτικά = βέβαια. — παρασχόμενοι... καταναγκάσαντες... ξυγκατοικίσαντες, μτχ. αἰτλγκ. προσδιορίζουσαι τὸ ρ. θαναμασθῆσόμεθα = ἐπεὶ παρεσχόμεθα (ἄορ. β' τοῦ ρ. παρέχομαι)... ἐπεὶ

κατηναγκάσαμεν . . . ἐπεὶ ξυγκατῴσαμεν ὑποκμ. τῶν μτχ.: ἡμεῖς τὴν δύναμιν, ἀντικμ. τοῦ παρασχόμενοι ἁμάρτυρον, κτγρμ. ἁμάρτυρος, ον, ἐπίθ. δικατάληκτον=ὁ ἄνευ μαρτύρων τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα, δτκ. τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου εἰς τὸ θαυμασθησόμεθα (μέλλ. πθτκ. τοῦ θαυμάζομαι=βλέπομαι μετὰ θαυμασμοῦ: προκαλῶ τὸν θαυμασμόν) οἱ νῦν=οἱ τωρινοί: οἱ σύγχρονοι οἱ ἔπειτα = οἱ μεταγενέστεροι προσδεόμενοι, μτχ. τροπκ. προσδέομαι = ἔχω ἀνάγκην προσέτι: οὐδέν, ἐπίρρ. (κυρ. σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ προσδεόμενοι) Ὀμήρου, ἀντικμ. ἐπαινέτου, κτγρμ. ἐπαινέτης = ὁ ἐπαινῶν τινα οὔτε ὅστις = οὔτε ἄλλου ποιητοῦ, ὅστις ὅστις ἔπεισι . . . βλάψει, ἀναφρκ. πρότ. νὰ παρατηρηθῆ ὅτι τὸ ὅστις συμφωνεῖ μόνον πρὸς τὸ ἀ' ρῆμα (τέρψει), ὄχι δὲ καὶ πρὸς τὸ β' (βλάψει), τοῦ ὁποίου ἄλλο εἶναι τὸ ὑποκμ. (ἢ ἀλήθεια) ἔπεισι, δτκ. ὄργνκ. ἔπος = στίχος (ποιήματος) τὸ αὐτίκα (ἐπίρρ.)= πρὸς στιγμὴν τέρπει (μέλλ. ὀριστκ. τοῦ τέρω), δηλ. ἡμᾶς ἢ τοὺς ἀκούοντας τῶν ἔργων, ἢ γνκ. ἀνήκει ἀπὸ κοινοῦ καὶ εἰς τὸ ὑπόνοιαν, καὶ εἰς τὸ ἢ ἀλήθεια ἢ ὑπόνοια τῶν ἔργων=ἡ ἰδέα, ἢ γνώμη (ποῦ ἔχει σχηματισθῆ) διὰ τὰ ἔργα ἢ ἀλήθεια τῶν ἔργων = ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια.— θάλασσαν καὶ γῆν, ἀντικμ. τοῦ καταναγκάσαντες πᾶσαν, κτγρμκ. προσδ. γενέσθαι, τελκ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ καταναγκάσαντες ὑποκμ. τοῦ ἀπρμφ.: πᾶσαν θάλασσαν καὶ γῆν ἔσβατον (θηλ.), κτγρμ. ἔσβατός, ἢ, ὄν = προσιτός: ἐδῶ τὸ ἐπίθ. δικατάληκτον ἔσβατον γενέσθαι τῇ τόλμῃ = ν' ἀνοιχθῆ (: ν' ἀνοίξη δρόμον) εἰς τὴν τόλμην μνημεῖα, ἀντικμ. εἰς τὸ ξυγκατοικίαντες αἰδία, κτγρμ. αἰδίας (αἰεί), ἀντί: αἰείδιος=αἰώνιος μνημεῖα (ὄχι κτίσματα ἐπάνω εἰς τὸν τάφον, ἀλλὰ)= σημεῖα (πράγματα) ποῦ ἐνθυμίζουν κατὰ κακῶν τε καγαθῶν (δηλ. ἔργων), γνκ. ἀντικμκ. εἰς τὸ μνημεῖα=μνημεῖα καὶ τῶν κακῶν (πρὸς τοὺς ἐχθρούς) καὶ τῶν καλῶν (πρὸς τοὺς φίλους) πράξεών μας ξυγκατοικίω=μαζὶ μὲ τὰς ἀποικίας καὶ τὰς κληρουχίας ἰδρῶν, ἀφήνω. || ξυνηλών τε λέγω κτλ., αἱ § 1-4 τοῦ 41 κεφ. συγκεφαλαιώνουν καὶ κλείουν τὸ ἀ' μέρος τῆς προθέσεως τοῦ λόγου «ἀπὸ οἷας ἐπιτηδεύσεως . . . μεγάλα ἐγένετο». — παιδεύειν τῆς Ἑλλάδος, ὁμοίως καλοῦνται αἱ Ἀθηναὶ ὑπὸ τοῦ Πινδάρου «Ἑλλάδος ἔρεισμα, δαιμόνιον ποτλίεθρον», ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος «πρυτανεῖον τῆς σοφίας», ὑπὸ τοῦ Διοδώρου «κοινὸν παιδευτήριον πᾶσιν ἀνθρώποις», ὑπὸ Δελφικοῦ χρησμοῦ «ἔστιά τῆς Ἑλλάδος» (πρβλ. καὶ Πλάτ. Ἀπολ. 29 d «πόλεως τῆς μεγίστης καὶ εὐδοκιμοτάτης εἰς σοφίαν καὶ ἰσχύν» Ἡροδ. I, 60 «ἐν Ἀθηναίοισι τοῖσι πρότοισι λεγομένοισι εἶναι Ἑλλήνων σοφίην» Ἰσοκρ. Περί εἰρήνης 52 («ἡμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι) προσποιοῦμενοι σοφώτατοι τῶν Ἑλλήνων εἶναι» Πλάτ. Πρωτ. 319 b «ἐγὼ γὰρ Ἀθηναῖος, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, φημί σοφὸς εἶναι»). — τὸν αὐτὸν ἐπὶ πλείστ' ἂν εἶδη ..., πολλὰ παραδείγματα ἐπιβεβαιώνουν αὐτό: ὁ Σόλων ὑπῆρξεν ἔμπορος, πολιτικός, στρατηγός, ποιητής, νομοθέτης - ὁ Ξενοφῶν ἠσχολήθη περὶ τὴν φιλοσοφίαν, ἀλλ' ὑπῆρξε καὶ καλὸς στρατηγός - ὁ Περικλῆς ὑπῆρξεν ὄχι μόνον φιλόσοφος πολιτευτής, ἀλλὰ καὶ στρατηγός διαπρεπῆς κλπ.—λόγων κόμπος - ἔργων ἀλήθεια, αἱ γνκ. προτάσσονται τῶν οὐσ. πρὸς ἔξαρσιν τῆς ἀντιθέσεως. — μόνη - μόνη, ἐπ' ἀναφορά. — ἔρχεται - ἔρχεται, παρήχησις καὶ ἀντιστροφή. — τῷ πολεμῷ, ἐννοεῖ τοὺς Πελοποννησίους, οἱ ὁποῖοι κατ' ἔτος εἰσέβαλλον εἰς τὴν Ἀττικὴν. — μετὰ μεγάλων σημείων - οὐ . . . ἁμάρτυρον, σημεῖα μὲν εἶναι τὸ

ὅτι ἡ πόλις <κρείσσων ἐς πείραν ἔρχεται>, μάρτυρες δὲ οἱ πολέμιοι καὶ οἱ ὑπήκοοι.—*παρασχόμενοι - προσδεόμενοι, καταναγκάσαντες - ξυγκατοικίσαντες, παρηγήσεις*.—*οὔτε Ὁμήρου ἐπαινέτου κτλ.*, τὴν ἀποστροφὴν, ποῦ αἰσθάνεται ὁ Θουκ. πρὸς τὸν ποιητικὸν στολισμὸν τῆς ἱστορίας, ἐκφράζει ὁ ἴδιος καὶ ἄλλου (I, κεφ. 9,3 <ὡς Ὁμηρος τοῦτο δεδήλωκεν, εἴ τῳ ἱκανὸς τεκμηριῶσαι>=ὅπως τὸ ἐδήλωσεν ὁ Ὁμηρος, ἂν μπορῆ κανεῖς νὰ βασισθῆ εἰς τὴν μαρτυρίαν του - κεφ. 10,3 <τῆ Ὁμήρου ποιήσει εἴ τι χρὴ πιστεύειν, ἦν εἰκὸς ἐπὶ τὸ μείζον ποιητὴν ὄντα κοσμήσαι>=ἂν πρέπει νὰ δώσωμεν πίστιν εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Ὁμήρου, ποῦ σὰν ποιητῆς φυσικὸν ἦτο νὰ μεγαλοποιήσῃ καὶ νὰ ἐξωραίσῃ τὰ γεγονότα - κεφ. 21,1 <ὡς ποιηταὶ ὑμνήκασιν περὶ αὐτῶν ἐπὶ τὸ μείζον κοσμοῦντες> = ὅπως οἱ ποιηταὶ ἔψαλαν αὐτὰ [τὴν παλαιάν δηλ. ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος] διακοσμοῦντες μὲ ὑπερβολάς).—*ὅστις ἔπεισεν... τῶν δ' ἔργων... βλάψει*, ἡ ἔννοια : ὁ ποιητὴς μὲ τοὺς στίχους του ἠμπορεῖ νὰ τέρψῃ πρὸς στιγμὴν ἢ φαντασιώδης ὁμως ὑπ' αὐτοῦ παραστάσις τῶν γεγονότων θὰ διαψευσθῆ κατόπιν ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων. — *πᾶσαν μὲν θάλασσαν κτλ.*, ἡ ἔννοια : οἱ Ἄθην. ἀνοίγοντες δρόμον εἰς τὴν τόλμην τῶν ἰδρύουν ἀποικίας καὶ κληρουχίας καὶ μαζί μὲ αὐτάς ἀφήνουν παντοῦ κάτι, ποῦ νὰ τοὺς ἐνθυμίξῃ πάντοτε ἢ ὅτι ἐτιμώρησαν τοὺς ἐχθρούς των ἢ ὅτι εὐηργέτησαν τοὺς φίλους των.

περὶ τοιαύτης πόλεως=ὑπὲρ τοιαύτης πόλεως (ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν υπεράσπισιν). — *οἶδε* = οἱ προκείμενοι (νεκροί). — *γενναίως*, ἀνῆκει καὶ εἰς τὸ μαχόμενοι καὶ εἰς τὸ ἐτελεύτησαν' *δικαιοῦντες*, μιχ. αἰτλγ. = *ἐπει ἐδικαίουν'* *δικαιῶ* = ἔχω ἀξίωσιν : θεωρῶ καθήκον μου. — *μὴ ἀφαιρεθῆναι*, τελκ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ *δικαιοῦντες* (ὡς ἐφετικὸν ρ.) : ὑποκμ. τοῦ ἀπρμφ. *οἶδε' αὐτήν*, ἀντικμ. — *τῶν λειπομένων*, γνκ. διαιρικ. εἰς τὸ πάντα τινά, τὸ ὅποιον εἶναι ὑποκμ. τῶν ἀπρμφ. *ἐθέλειν - κάμνειν' οἱ λειπόμενοι* = οἱ ἐπιζῶντες. — *εἰκὸς (ἔστι)*, ἀπρόσ. ἔκφρασις' ὑποκμ. αὐτῆς *ἐθέλειν' κάμνειν*, τελκ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ *ἐθέλειν' κάμνω*=μοχθῶ, ὑποφῆρω. || *περὶ τοιαύτης οὖν πόλεως κτλ.*, μὲ τὴν § 5 τοῦ 41 κεφ. ἀρξίζει ἢ μετὰβασιν ἀπὸ τὸ α' μέρος τῆς *προθέσεως* τοῦ λόγου (<ἀπὸ οἴας ἐπιτηδεύσεως... μεγάλα ἐγένετο>) εἰς τὸ β', εἰς τὸν ἔπαινον τῶν νεκρῶν (ιδ. κεφ. 36 <ἀπὸ δὲ οἴας κτλ.> ἐν σελ. 20).

Κεφ. 42.

»*Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ διεξοδικῶς ὠμίλησα διὰ τὰ ἀφορῶντα τὴν πόλιν*, πρῶτον μὲν διότι ἤθελα νὰ σᾶς διαφωτίσω (= *διδασκαλίαν ἐποιούμενος*) ὅτι δὲν ἀγωνιζόμεθα διὰ τὰ ἴδια πράγματα ἡμεῖς (= *μὴ εἶναι τὸν ἀγῶνα περὶ Ἰσοῦ ἡμῖν*) καὶ ὅσοι δὲν ἔχουν τίποτε ὅμοιον μὲ ὅσα εἶπα (= *μηδὲν τῶνδε ὁμοίως=μηδὲν τοῖσδε ὁμοῖον*), ἔπειτα δὲ (= *καὶ ἅμα*) διότι ἤθελα νὰ καταστήσω φανερὸν μὲ πραγματικὰς ἀποδείξεις (= *φανεράν σημείους καθιστάς*) τὸν ἔπαινον (τῶν νεκρῶν αὐτῶν ἐδῶ), πρὸς τιμὴν τῶν ὁποίων (= *τὴν εὐλογίαν [τούτων]* *ἔφ' οἷς*) τῶρα ὁμιλῶ. Καὶ τῶντι (= *καὶ*) ἔχει λεχθῆ (ἤδη ἀπὸ ἐμὲ)

τὸ μεγαλύτερον μέρος (τοῦ ἐπαίνου) αὐτοῦ (= τὰ μέγιστα [τῆς εὐλογίας] αὐτῆς)· διότι αἱ γενναῖαι πράξεις (= αἱ ἀρεταί) αὐτῶν ἐδῶ καὶ τῶν ὁμοίων των ἐστόλισαν τὴν πόλιν (= ἐκόσμησαν τὴν πόλιν) μὲ ὅσα ἐγὼ εἶπον ἐξυμνῶν (αὐτὴν) (= ἃ ὕμνησα [αὐτὴν]), καὶ δι' ὀλίγους Ἕλληνας, καθὼς διὰ τοὺς νεκροὺς ἐδῶ (= οὐ πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων, ὡς περ τῶνδε [= τοῖσδε]), ὁ λόγος (ὁ ἐγκωμιαστικὸς) ἠμποροῦσε νὰ φανῆ (= ἂν φανεῖη) ἰσόρροπος πρὸς τὰ ἔργα των (: ὄχι ὑπερβολικὸς, ἀλλὰ τελείως σύμφωνος μὲ τὰ ἔργα των). Μοῦ φαίνεται δὲ ὅτι ὁ τωρινὸς αὐτῶν ἐδῶ θάνατος φανερώνει (= ἡ νῦν τῶνδε καταστροφὴ δηλοῦν) ἠρωϊσμὸν (= ἀνδρὸς ἀρετὴν) εἶτε (= τε) ἀποκαλύπτων (τοῦτον, δηλ. τὸν ἠρωϊσμὸν) πρῶτος εἶτε (= καὶ) ἐπισφραγίζων (αὐτὸν) τελευταῖος (: εἶτε εἶναι ἡ πρῶτη ἀπόδειξις τούτου [δηλ. τοῦ ἠρωϊσμοῦ] εἶτε εἶναι ἡ τελευταία ἐπισφράγις αὐτοῦ). Διότι καὶ δι' ἐκείνους ἀκόμη, ποὺ εἶναι εἰς τὰ ἄλλα (: ἀπὸ πάσης ἄλλης ἀπόψεως πλὴν τῆς ἀνδρείας) κάπως κακοὶ (= καὶ τοῖς ἄλλα χεῖροσι), δίκαιον (εἶναι) ἢ κατὰ τοὺς πολέμους διὰ τὴν πατρίδα (ἐπιδειχθεῖσα) ἀνδραγαθία νὰ ἐκτιμᾶται (: νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν) περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο (= προτιθεσθαι)· διότι μὲ τὸ καλὸν (: μὲ τὴν ἀνδραγαθίαν ποὺ ἐδειξαν) ἀποσβέσαντες τὸ κακὸν (ποὺ εἶχαν κάμει εἰς τὴν ζωὴν των) μᾶλλον ὠφέλησαν τὴν πόλιν (= κοινῶς) παρὰ (τὴν) ἔβλαψαν διὰ τῆς κακῆς των συμπεριφορᾶς εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ζωὴν (= ἐκ τῶν ἰδίων).

» Ἀπὸ αὐτοὺς ὁμως ἐδῶ οὔτε κανεῖς (πλούσιος) ἐδειχθη δεῖλδος (= ἐμαλακισθῆ) προτιμήσας (ἀπὸ τὴν μάχην) τὴν ἐπὶ μακρότερον χρόνον (= ἔτι) ἀπόλαυσιν τοῦ πλοῦτου του οὔτε (κανεῖς πτωχὸς) ἐζήτησε ἢ ἀναβάλλῃ τὸν κίνδυνον τῆς μάχης (= ἀναβολὴν τοῦ δεινοῦ ἐπιήσαστο) μὲ τὴν ἐλπίδα διὰ τὴν πενίαν του, ὅτι δηλαδὴ θὰ ἠμποροῦσε τέλος (= ἔτι) νὰ διαφύγῃ αὐτὴν καὶ πλούσιος νὰ γίνῃ· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐθεώρησαν (= λαβόντες δὲ) ὅτι ἡ τιμωρία τῶν ἐχθρῶν των ἦτο περισσότερον ποθητὴ ἀπὸ (τὰ πράγματα) αὐτὰ καὶ συγχρόνως ἐπειδὴ ἐνόμισαν ὅτι ἀπὸ (ὄλους) τοὺς κινδύνους αὐτὸς ἦτο ὁ λαμπρότερος, ἠθέλησαν (: ἀπεφάσισαν) ἔχοντες αὐτὸν μαζὶ (: κινδυνεύοντες = μετ' αὐτοῦ [τοῦ κινδύνου]) αὐτοὺς μὲν νὰ ἐκδικηθοῦν, τὰ δὲ ἄλλα νὰ ἐπιθυμοῦν, εἰς μὲν τὴν ἐλπίδα τὸ ἄδηλον τῆς ἐπιτυχίας (τοῦ ἀγῶνος) ἐμπιστευθέντες, πράγματι ὁμως ὡς πρὸς αὐτὸ (: ὡς πρὸς τὸν κίνδυνον) ποὺ ἔβλεπαν πλέον ἐμπρὸς των (= περὶ τοῦ ἤδη ὀρωμένου) θεωροῦντες καθήκον των (= ἀξιοῦντες) νὰ ἔχουν πεποίθησιν εἰς τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν των / καὶ ὅταν εὐρέθησαν εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ (δηλ. τοῦ κινδύνου) (= καὶ ἐν αὐτῷ [τῷ κινδύνῳ]) νομίσαντες καλύτερον ἢ ἀντισταθοῦν

εἰς τὸν ἐχθρὸν καὶ νὰ πάθουν (: καὶ νὰ ἀποθάνουν) παρὰ ὑποχωροῦν-
τες νὰ σωθοῦν, τὸν μὲν ὄνειδισμον τῆς δειλίας ἀπέφυγαν, τὸν δὲ κίν-
δυνον μὲ θυσιάν τῆς ζωῆς των (=τῷ σώματι) ὑπέμειναν, καὶ εἰς βρα-
χυτάτην στιγμήν ὠρισμένην ὑπὸ τῆς τύχης ἀπηλλάγησαν (τῆς ζωῆς),
ὅτε ἤκμαζεν ἡ ἐλπίς τῆς δόξης (=ἅμα ἀκμῆ τῆς δόξης) μᾶλλον παρὰ
ὁ φόβος (: ἀπηλλάγησαν τῆς ζωῆς ὄχι φοβούμενοι ἦσαν, ἀλλ' ἐλπίζον-
τες νίκην).

Παρατηρήσεις.

διὸ = δι' ὃν λόγον: ἔνεκα τοῦ ὁποίου: δι' αὐτὸ (ἐπειδὴ δηλ. πρόκειται
περὶ μιᾶς τοιαύτης πόλεως).—δῆ, βεβαιωτικ.—ἀκριβῶς.—ἐμήκυνα, ἀόρ. ὄριστικ.
τοῦ μηκύνω=κάμνω τι μακρόν, ἐπεκτείνω: ὁμιλῶ ἐν ἐκτάσει (: διεξοδικῶς) τὰ
περὶ τῆς πόλεως, ἀντικμ. μηκύνω τὰ περὶ τῆς πόλεως = ὁμιλῶ διεξοδικῶς
διὰ τὰ ἀφορῶντα τὴν πόλιν.—διδασκαλίαν τε ποιούμενοι· καὶ τὴν εὐλο-
γίαν καθιστάς, ὁ τε· καὶ = πρῶτον μὲν· ἔπειτα δέ· αἱ μτχ. αἰτλγκ.=ὅτι
(αἰτλγκ.) ἐποιοῦμένη· ὅτι καθίστην· οἱ πρτικ. ἀποπειρικ.=διότι ἤθελα νὰ
κάμω· διότι ἤθελα νὰ καταστήσω· διδασκαλίαν, ἀντικμ. τοῦ ποιούμενος· δι-
δασκαλίαν ποιοῦμαι=διαφωτίζω.—μὴ εἶναι, εἰδικ. ἀπρμφ. ἔξαργ. ἐκ τοῦ δι-
δασκαλίαν ποιούμενος· τὸν ἀγῶνα, ὑποκμ. τοῦ μὴ εἶναι· ἡμῖν· καὶ (τούτοις)
οἷς, δτικ. προσωπκ.—οἷς... ὁμοίως, ἀναφρκ. πρῶτ.· μηδέν, ὑποκμ. τοῦ ὑπάρ-
χει· τῶνδε, γνκ. διαιρικ.· νὰ παρατηρηθῆ ὅτι ἐδῶ ἡ ἀντων. ἀναφέρεται εἰς τὰ
προηγούμενα ὥστε = τούτων· ὁμοίως = ἐν ὁμοίῳ βαθμῷ· κατ' ἄλλους = οἷς
μηδέν ὑπάρχει τοῖσδε (=τούτοις) ὁμοίον=οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν τίποτε ὅμοιον
μὲ αὐτὰ (τὰ πλεονεκτήματα δηλ. τῶν Ἀθηνῶν ποῦ ἐλέχθησαν εἰς τὰ προηγού-
μενα κεφ.).—τὴν εὐλογίαν, ἀντικμ. τοῦ καθιστάς· φανεράν, κτηρμ.· εὐλογία
=ἔπαινος τὴν εὐλογίαν ἐφ' οἷς=τὴν εὐλογίαν (τούτων [γνκ. ἀντικνμκ]), ἐφ'
οἷς· ἡ ἐπὶ μὲ δτικ.=πρὸς τιμὴν τινος.—σημείοις, δτικ. ὄργνκ.—καί, ἐδῶ =
καὶ τῶντι.—εἴρηται, πθτικ. πρκμ. τοῦ λέγω· τὰ μέγιστα, ὑποκμ. (ἀτι. σύντ.)
αὐτῆς (δηλ. τῆς εὐλογίας), γνκ. διαιρικ.· ὡς ποιητικὸν αἴτιον τοῦ εἴρηται θὰ
ἐνν. ἡ δτικ. ἐμοί.—ἂ τὴν πόλιν, ἀντικείμενα τοῦ ὕμνησα τὸ ἀ' (ἂ) εἶναι σύ-
στοιχον=οὗς ὕμνους.—ἐκόσμησαν, θὰ ἐννοηθοῦν ὡς ἀντικμ.: ταῦτα τὴν πό-
λιν (τὸ ἀ' εἶναι σύστοιχον) τῶνδε καὶ τῶν τοιῶνδε, γνκ. ὑποκμνκ.: εἰς τὸ ἀρε-
ταῖ (=γενναῖαι πράξεις: κατορθώματα) οἱ τοιοῖδε=οἱ ἄνδρες οἱ ὅμοιοι πρὸς
τούς προκειμένους νεκρούς.—οὐκ... πολλοῖς = ὀλίγοις (δτικ. τῆς ἀναφορᾶς
εἰς τὸ ἂν φανείη) τῶν Ἑλλήνων, γνκ. διαιρικ.· ὁ λόγος (δηλ. ὁ ἐγκωμιαστι-
κός), ὑποκμ.· ἰσόρροπος, κτηρμ.· τῶν ἔργων, γνκ. ἀντικμκ. εἰς τὸ ἰσόρροπος,
τὸ ὅποιον συνήθως συντάσεται μὲ δτικ., σπανίως· ὅπως ἐδῶ· μὲ γνκ.: ὥσπερ
τῶνδε, μετὰ τὸ οὐ πολλοῖς ἀνεμένετο δτικ.: ὥσπερ τοῖσδε (δηλ. τοῖς προκει-
μένοις νεκροῖς).—δοκεῖ, ὑποκμ. αὐτοῦ: ἡ καταστροφή = ὁ θάνατος· ἡ νῦν,
ἐπιθτικ. προσδ. ('Ἐπίρρ. μὲ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτοῦ λαμβάνεται ὡς ἐπιθτικ.
προσδ.) τῶνδε, γνκ. ὑποκμκνκ.: δηλοῦν, ἔνεστ. ἀπρμφ. τοῦ δηλῶ = φανερώων·
τὸ ἀπρμφ. εἰδικ. ἐκ τοῦ δοκεῖ (ὡς ρ. δοξαστικοῦ) ὑποκμ. τοῦ δηλοῦν· ἡ κα-
ταστροφή· ἄνδρὸς ἀρετῆν (= ἀνδραγαθίαν), ἀντικμ. τοῦ δηλοῦν· πρώτη τε

μηνύουσα καὶ τελευταία βεβαιούσα, ὁ τε - καὶ = εἶτε - εἶτε' μηνύουσα - βεβαιούσα, μτχ. τροπκ. ὑποκμ. ἢ καταστροφῆ' πρώτη - τελευταία, ἐπιρρηματικά κτγρμ. σημαίνοντα χρόνον=διὰ πρώτην φοράν· διὰ τελευταίαν φοράν· ὡς ἄντικμ. τῶν μτχ. (μηνύουσα - βεβαιούσα) θά ἔνν.: ἀνδρὸς ἀρετήν.—καὶ γάρ, δ καὶ ἐπίδοκτ. ἀνήκον εἰς τὴν μετὰ τὸν γὰρ λέξιν=διότι καὶ δι' ἐκείνουσ ἀκόμη πού...—τοῖς χεῖροσι, δτκ. χαρισκ. τοῖς συγκριτικ. ἐδῶ ἰσοδυναμεῖ μετὰ τὸ φητικὸν μετὰ τοῦ μορίου πως=κακοῖς πως = δι' ἐκείνουσ πού εἶναι κάπως κακοί· τᾶλλα, αἰτ. τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς = ὡς πρὸς τὰ ἄλλα: ἀπὸ πάσης ἄλλης ἀπόψεως πλὴν τῆς ἀνδρείας.—δίκαιον, δηλ. ἐστι' προτίθεσθαι, ὑποκμ. τῆς ἀπροσ. ἐκφράσεως δίκαιόν (ἐστι') τὴν ἀνδραγαθίαν, ὑποκμ. τοῦ ἀπρμφ. προτίθεμαι (πθτικ.)=ἐκτιμῶμαι (λαμβάνομαι ὑπ' ὄψιν) περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο.—ἀγαθῶ· κακόν, οὐδέτερον· τὸ α' δτκ. ὄργανκ. τὸ β' ἄντικμ. ἀφανίσαντες, μτχ. αἰτλγκ. κοινῶς=πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον· κατ' ἔννοιαν = τὴν πόλιν· ὠφέλησαν, ὑποκμ. οἱ τᾶλλα χεῖροτες· ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἔβλαψαν, β' ὄρος τῆς συγκρίσεως· ἐκ τῶν ἰδίων, ὁ προσδ. δηλοῖ τὸ ὄργανον = διὰ τῆς συμπεριφορᾶς τῶν εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ζωὴν. || ὕμνησαν, ἀντιτίθεται πρὸς τὸ ἐκόσμησαν, ὡς τὸ λόγος πρὸς τὸ τῶν ἔργων.—πρῶτη μηνύουσα κτλ., ἡ ἔννοια: ὁ θάνατος εἶναι ἢ ἀπόδειξις τοῦ ἡρωϊσμοῦ τῶν πολεμιστῶν· ἀλλὰ διὰ μὲν τοὺς νέους εἶναι ἢ πρώτη ἀπόδειξις τοῦ ἡρωϊσμοῦ, διὰ δὲ τοὺς πρεσβυτέρους, πού ἔχουν πολεμήσει καὶ ἄλλοτε, ἢ τελευταία ἐπισφράγισις αὐτοῦ.—καταστροφῆ, εὐφημισμός.—καὶ τοῖς τᾶλλα χεῖροσι κτλ., γνώμη ἔχουσα γενικὸν κύρος.—κοινῶς· ἐκ τῶν ἰδίων, ἀντίθεσις.

τῶνδε, γνκ. διαιρηκ. εἰς τὸ τις (ὑποκμ. τοῦ ἐμαλακίσθη).—πλούτου, γνκ. ἄντικμκ. εἰς τὸ τὴν ἀπόλαυσιν, τὸ ὅποιον εἶναι ἄντικμ. τοῦ προτιμήσας (μτχ. αἰτλγκ.) τὴν ἔτι, ἐπιθηκ. προσδ.=τὴν πολυχρονιωτέραν: τὴν ἐπὶ μακρότερον χρόνον (πρβλ. ἀνωτέρω <ἢ νῦν> ἐν σελ. 39).—ἐμαλακίσθη, πθτικ. ἄορ. ὄρισκ. μετὰ μέσην σημ. τοῦ ἀποθηκ. ρ. μαλακίζομαι = ἐκθηλύνομαι: δεικνύομαι δειλός.—πενίας, γνκ. τῆς ἀναφορᾶς εἰς τὸ ἐλπιδι (δτκ. τῆς αἰτίας) ὡς κἂν ἔτι... πλουτήσειεν, εἰδικὴ πρὸτ. ἐπεξηγοῦσα τὸ πενίας ἐλπιδι· αὐτὴν (δηλ. τὴν πενίαν), ἄντικμ. τοῦ διαφυγῶν· ἔτι, ἐδῶ = κάποτε: τέλος· πλουτήσειεν, ἄορ. ἐναρκτικός· ἐπλούτησα = ἔγινα πλούσιος (πρβλ. ἐβασίλευσα = ἔγινα βασιλεύς, ἐνόσησα = ἔγινα ἄρρωστος κτλ.).—τοῦ δεινοῦ, γνκ. ἄντικμκ. εἰς τὸ ἀναβολήν· τὸ δεινόν=ὁ κίνδυνος τοῦ πολέλου (πού φοβεῖται ὁ ἄνθρωπος)· ἀναβολήν ἐποιήσατο=ἀνεβάλετο (πρβλ. ἀνωτέρω: <διδασκαλίαν ποιούμενος> ἐν σελ. 39).—λαβόντες· νομίσαντες, μτχ. αἰτλγκ. λαμβάνω, ἐδῶ=ὑπολαμβάνω=νομίζω, θεωρῶ.—τὴν τιμωρίαν, ἄντικμ. τοῦ λαβόντες· τῶν ἐναντίων, γνκ. ἄντικμκ. εἰς τὸ: τὴν τιμωρίαν· ποθεινοτέραν, κτγρμ. ποθεινός (ποθέω)=ἐπιθυμητός, ποθητός· αὐτῶν, γνκ. συγκριτικ. ἢ β' ὄρος τῆς συγκρίσεως (ποῖος ὁ α'):—κινδύναον, γνκ. διαιρηκ. εἰς τὸ: κάλλιστον· τόνδε κάλλιστον, ἢ α' αἰτ. εἶναι ἄντικμ. τοῦ νομίσαντες, ἢ δὲ β': κτγρμ. τοῦ ἄντικμ.—ἐβουλήθησαν, ὑποκμ. οἶδε (οἱ προκειμένοι δηλ. νεκροί).—μετ' αὐτοῦ (δηλ. τοῦ κινδύνου)=μαζὶ μετ' αὐτόν: ἔχοντες αὐτόν μαζὶ, κινδυνεύοντες.—τιμωρεῖσθαι· ἐφίεσθαι, τελκ. ἀπρμφ. ἔξαρι. ἐκ τοῦ ἐβουλήθησαν (ὡς ἐφρετικού ρ.) ὑποκμ. τῶν ἀπρμφ. οἶδε (ταυτοπροσώπια)· τοὺς μὲν· τῶν δέ, τὸ α' εἶναι ἄντικμ. τοῦ τιμωρεῖσθαι, τὸ δὲ β': τοῦ ἐφίεσθαι (ἐνεστώτος ἀπρμφ. τοῦ ἐφί-

εμαι = ἐπιθυμῶ). — ἐπιτρέψαντες· ἀξιοῦντες, μτχ. τροπκ.· ἀξιώ, ἐδῶ = θεωρῶ καθήκον μου. — ἐλπίδι τὸ ἀφανές, ἀντικμ. τοῦ ἐπιτρέψαντες· τὸ ἀφανές τοῦ κατορθώσῃσι = τὸ ἀδύλον τῆς ἐπιτυχίας (τοῦ ἀγῶνος). — ἔργῳ, ἐπιρρηματικῆ δτκ. (= πράγματι) ἀνήκουσα εἰς τὸ ἀξιοῦντες. — περὶ τοῦ ἡδῆ δρωμένου, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν ἀναφορᾶς—ὡς πρὸς αὐτὸ (: ὡς πρὸς τὸν κίνδυνον) ποῦ ἔβλεπαν πλέον ἐμπρός των. — πεποιθέναί, τελκ. ἀπρμ. ἔξαργ. ἐκ τοῦ ἀξιοῦντες· πέποιθα, β' πρkm. ὀρισκ. τοῦ πέιθῶμαι· ὁ πρkm. εἶναι ἐνεργτκ. μὲ μέσην σημ. = ἔχω πεποιθήσιν· σφίσι αὐτοῖς, ἡ δτκ. ἀνήκει εἰς τὸ πεποιθέναί. — ἐν αὐτῷ (δηλ. τῷ κινδύνῳ) = ὅταν εὐρέθησαν εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ (δηλ. τοῦ κινδύνου). — ἡγησάμενοι, μτχ. αἰτλγκ.· τὸ ἀμύνασθαι καὶ παθεῖν, ἀντικμ.· κάλλιον, κτγρμ. ἢ τό... σφῆσθαι, β' ὄρος τῆς συγκρίσεως (ποῖος ὁ α')· ἐνδόντες, ἄόρ. μτχ. τοῦ ἐνδίδωμι = ὑποχωρῶ ἢ μτχ. τροπκ. — τὸ αἰσχροὺν τοῦ λόγου = τὸ ὄνειδίζεσθαι ὡς δειλοί: τὸν ὄνειδισμόν τῆς δειλίας. — ἔφυγον = ἀπέφυγον. — τὸ ἔργον = τὸν κίνδυνον. — τῷ σώματι = μὲ τὸ σῶμα των: μὲ θυσίαν τῆς ζωῆς των· δι' ἐλαχίστου καιροῦ, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν χρόνον· τύχης, ἡ γνκ. ἔξαργ. ἐκ τοῦ καιροῦ· καιρὸς τύχης = στιγμή ὠρισμένη ὑπὸ τῆς τύχης. — ἅμα ἀκμῇ, τὸ ἅμα, ἐδῶ ὡς πρόθ. μὲ δτκ. = ὁμοῦ μέ· τῆς δόξης· τοῦ δέους, γνκ. ὑποκμκ. εἰς τὸ ἀκμῇ· δόξα, ἐδῶ = ἐλπίς δόξης· ἅμα ἀκμῇ τῆς δόξης = ὅτε ἤκμαζεν ἡ ἐλπίς τῆς δόξης. — ἀπηλλάγησαν, δηλ. τοῦ βίου. || πλοῦτου· πενίας, ἀντίθεσις. — αὐτῶν, δηλ. «τῆς τε ἔτι ἀπολαύσεως τοῦ πλοῦτου καὶ τοῦ ἔτι πλουτησίου». — λαβόντες· νομίσαντες, συνω νυ μί α. — τόνδε, ἐνν. ὁ κίνδυνος, ἐν τῷ ὁμοίῳ ἐθυσίασαν τὴν ζωὴν των ὑπὲρ τῆς πατρίδος. — τοὺς μὲν, δηλ. τοὺς ἐναντίους· τῶν δέ, δηλ. τῆς τε ἔτι ἀπολαύσεως τοῦ πλοῦτου καὶ τοῦ ἔτι πλουτησίου. — παθεῖν (= ἀποθανεῖν), εὐφημισμός· ὁμοίως καὶ κατωτέρω: ἀπηλλάγησαν = ἀπέθανον (πρβλ. καὶ τὸ Λατιν. decedere = ἀποχωρεῖν: ἀποθνήσκειν). — τοῦ λόγου· τὸ ἔργον, ἔφυγον· ὑπέμειναν, ἀντιθέσις. — δι' ἐλαχίστου καιροῦ, πρβλ. τὸ τοῦ Ὁρατίου «horae momento cita mors venit».

Κεφ. 43.

»Καὶ αὐτοὶ μὲν ἐδῶ, ὅπως ἤρμοζεν εἰς τὴν πόλιν (ἐπαξίως τῆς πόλεως) τοιοῦτοι ἐδείχθησαν· (σεῖς) δὲ οἱ ἐπιζῶντες (= τοὺς δὲ λοιποὺς) πρέπει ἄφ' ἑνὸς μὲν νὰ εὐχεσθε νὰ ἔχετε τὸ φρόνημά σας ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν ὀλιγώτερον ἀτυχῆς (: εὐχεσθε τὸ φρόνημά σας νὰ ὀδηγήσῃ εἰς ἐκθασιν ὀλιγώτερον ἀτυχῆ) (= χρῆ ἀσφαλεστέραν μὲν εὐχεσθαι ἔχειν τὴν ἐς τοὺς πολεμίους διάνοιαν), ἄφ' ἑτέρου δὲ νὰ θεωρῆτε καθήκον σας (= ἀξιοῦν δὲ) νὰ ἔχετε τοῦτο (τὸ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς φρόνημά σας) ὄχι ὀλιγώτερον τολμηρὸν (= μὴδὲν ἀτολμοτέραν) (ἀπὸ τὸ φρόνημα τῶν προκειμένων νεκρῶν), μὴ ὑπολογίζοντες ἐκ μόνου τοῦ λόγου (τοῦ ρήτορος) τὴν ἀφέλειαν, τὴν ὁποίαν θὰ ἤμποροῦσε κανεὶς νὰ πρaxyματευθῆ ἐν ἐκτάσει (= ἄν τις μὴκύνει) πρὸς σᾶς, οἱ ὅποιοι καὶ μόνοι σας δὲν (τὴν) γνωρίζετε ὀλιγώτερον (= πρὸς ὑμᾶς εἰδότας αὐτοὺς οὐδὲν χειρόν), λέγων πόσα καλὰ ἔχει ἡ ἀπό-

κρούσις τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ τοῦναντίον τὴν δύναμιν τῆς πόλεως καθ' ἐκάστην παραιτηροῦντες εἰς τὰς πραγματικὰς τῆς ἐκδηλώσεως (= ἔργῳ) καὶ γινόμενοι ἔρασταί αὐτῆς, καί, ὅταν σᾶς φανῆ ὅτι εἶναι μεγάλη, σκεπτόμενοι, ὅτι αὐτὰ (: τὴν δύναμιν αὐτὴν) ἀπέκτησαν ἄνδρες, οἱ ὅποιοι ἦσαν τολμηροὶ (= **τολμῶντες**) καὶ ἐγνώριζαν τί ἐπρεπε νὰ πράξουν (: καὶ ἐγνώριζαν τὸ καθῆκον των) καὶ εἰς τὰς μάχας εἶχαν αἰσθηματικῆς (= **αἰσχυρόμενοι**), καὶ οἱ ὅποιοι, καὶ ἂν κάποτε (= **ὁπότε καὶ = καὶ εἴ ποτε**) εἰς καμίαν ἐπιχείρησιν (= **πέριφρα** του) ἐτύχαινε ν' ἀποτύχουν, ὅμως δὲν ἐθεώρουν ὀρθὸν νὰ στερήσουν δι' αὐτὸ τὴν πόλιν ἀπὸ τὴν ἀνδρείαν των, ἀλλὰ τὴν ὄραιοτάτην συνεισφοράν (: τὴν εὐγενεσιτάτην θυσίαν, δηλ. τὴν ζώην των) εἰς τὴν σωτηρίαν αὐτῆς προσέφεραν. Διότι διὰ τὸ κοινὸν συμφέρον (= **κοινῆ**) θυσιάζοντες τὴν ζώην των ἐκέρδιζαν προσωπικῶς (: διὰ τοὺς ἑαυτοὺς των = **ιδίᾳ**) τὸν ἀγέραςτον (: τὸν ἀθάνατον) ἔπαινον καὶ τὸν τάφον ἐπισομῳτάτον, ὅχι τόσον τὸν τάφον, εἰς τὸν ὁποῖον κείνται, ὅσον ἐκείνον, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ δόξα των παραμένει ἀείμνητος εἰς κάθε εὐκαιρίαν πού παρουσιάζεται εἴτε εἰς τὸν λόγον εἴτε εἰς τὴν πράξιν (: εἴτε διὰ νὰ ὀμιλήσῃ κανεὶς εἴτε διὰ νὰ δράσῃ). Διότι τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τάφος (εἶναι) ἡ γῆ δλόκληρος, καὶ δὲν διατηρεῖ τὴν μνήμην (των) (= **οὐ σημαίνει**) μιᾶς στήλης ἢ ἐπιγραφῆς εἰς τὴν πατρίδα των (= **ἐν τῇ οἰκείᾳ [γῆ]**) μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ξένην (= **ἐν τῇ μὴ προσσηκούσῃ [γῆ]**) ἄγραφος ἢ ἀνάμνησις τοῦ φρονήματος (αὐτῶν) μᾶλλον ἢ τοῦ (πολεμικοῦ των) ἔργου μέσα εἰς τὴν ψυχὴν καθενὸς ἐγκατοικεῖ (= **παρ' ἐκάστῳ ἐνδαιεῖται**).

» Αὐτοὺς λοιπὸν (= **οὗς**) τώρα σεῖς μιμηθέντες καὶ νομίσαντες (= **κρίναντες**) οὐκ ἢ ἐλευθερία (εἶναι) εὐδαιμονία, ἢ δὲ γενναιοψυχία ἐλευθερία (: ὅτι θεμέλιον τῆς εὐδαιμονίας εἶναι ἢ ἐλευθερία, τῆς δὲ ἐλευθερίας ἢ γενναιοψυχία), μὴ δειλιάτε πρὸ τῶν κινδύνων τοῦ πολέμου. Διότι δὲν θὰ εἶχαν περισσότερον δίκαιον ν' ἀψηφοῦν τὴν ζώην των οἱ δυστυχοῦντες, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν τίποτε καλὸν νὰ ἐλπίζουν, ἀλλ' ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι (= **ἀλλ' οἷς**) εἰς τὴν μετέπειτα ζώην των (= **ἐν τῷ ζῆν ἔτι**) διατρέχουν τὸν κίνδυνον νὰ μεταπέσουν ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν εἰς τὴν δυστυχίαν (= **ἢ ἐναντία μεταβολῇ κινδυνεύεται**) καὶ εἰς τοὺς ὁποίους πάρα πολὺ μεγάλη (θὰ εἶναι) ἡ διαφορὰ (μεταξὺ τῆς τωρινῆς καταστάσεως καὶ τῆς μελλοντικῆς), ἂν ἀποτύχουν (: ἂν νικηθοῦν). Διότι ἀλήθεια (= **γε**) εἰς ἄνδρα ἔχοντα φρόνημα ἀλγεινότερα (εἶναι) ἢ διὰ τὴν δειλίαν ταπεινώσις (= **ἢ μετὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκωσις**) παρὰ ὁ θάνατος πού ἔρχεται ἀνωδύτως (= **ὁ γινόμενος ἀναίσθητος**

θάνατος) εἰς στιγμήν, πού εἶναι πλήρης θάρρους καὶ ἐλπίδος συγχρόνως περὶ τῆς νίκης τῆς πατρίδος του (= μετὰ θώμης καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἅμα).

Παρατηρήσεις.

οἶδε τοιοῖδε, τὸ α' εἶναι ὑποκμ. τοῦ ἐγένοντο, τὸ δὲ β': κτηγμ. τοῦ ὑποκμ. τοιοῖδε, ἐδῶ ἀναφέρεται (ὄχι εἰς τὰ ἐπόμενα, ἀλλ') εἰς τὰ προηγούμενα= τοιοῦτοι.— τῇ πόλει, δικ. ἀντικμ. εἰς τὸ ἐπίρρ. προσηκόντως = ὅπως ἤρμοζεν εἰς τὴν πόλιν.— τοὺς λοιποὺς= τοὺς λειπομένους= τοὺς ἐπιζῶντας.— *χρῆ ἀσφαλεστέραν μὲν κτλ.*, ἢ σ.σ.τ.λ.: *χρῆ εὐχεσθαι μὲν ἔχειν τὴν ἐς τοὺς πολεμίους διάνοιαν ἀσφαλεστέραν, ἀξιοῦν δὲ ἔχειν (αὐτήν, τὴν ἐς τοὺς πολεμίους διάνοιαν) μῆδὲν ἀτολμοτέραν.* — *εὐχεσθαι* - ἀξιοῦν, τὰ ἀπρμφ. εἶναι ὑποκμ. τοῦ ἀπροσώπ. *χρῆ* τοὺς λοιποὺς, ὑποκμ. τῶν ἀπρμφ. *ἔχειν*, τελκ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ εὐχεσθαι. *τὴν διάνοιαν*, ἀντικμ. τοῦ *ἔχειν*. *ἀσφαλεστέραν* - ἀτολμοτέραν, κτηγμ. ὡς β' ὄρος τῆς συγκρίσεως θὰ ἐννοηθῆ: *τῆς τῶν νεκρῶν.*— *σκοποῦντας* - θεωμίνους καὶ γιγνομένους καὶ ἐνθυμουμένους, μτχ. τροπκ. ὑποκμ. τῶν μτχ. εἶναι: *τοὺς λοιποὺς.*— *λόγῳ μόνῳ*, δικ. ὀργνκ.— *τὴν ὄφελίαν*, ἀντικμ. τοῦ *σκοποῦντας*. — *ἦν ἂν τις . . . λέγων*, ἀναφρκ. πρῶτ. προσδιορίζουσα τὸ *ὄφελίαν*.— *πρὸς οὐδὲν κτλ.*, ἢ σ.σ.τ.λ.: *πρὸς ὑμᾶς εἰδότας αὐτοὺς οὐδὲν χεῖρον*· *εἰδότας*, μτχ. ἐπιθκ.· *αὐτοὺς*, κτηγμκ. προσδ.· *οὐδὲν χεῖρον*, ὡς β' ὄρος τῆς συγκρίσεως θὰ ἐννοηθῆ: *τοῦ λέγοντος*= τοῦ ρήτορος.— *λέγων*, μτχ. τροπκ.— *ὄσα . . . ἔνεστιν*, πλαγία ἐρωτμκ. πρῶτ. χρησιμεύουσα ὡς ἀντικμ. τοῦ *λέγων*.— *ἔργῳ*, δικ. τροπκ.— *ἐραστάς*, κτηγμ.· *αὐτῆς*, γνκ. ἀντικμ. εἰς τὸ *ἐραστάς*. — *ὅταν . . . δόξῃ εἶναι*, χρονκ. πρῶτ.· *δόξῃ* (ἀόρ. ὑποκτκ. τοῦ *δοκῶ*), ὑποκμ. ἢ *δύναμις τῆς πόλεως* ἢ: *ἡ πόλις*· *εἶναι*, εἰδικ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ *δόξῃ*· *μεγάλη*, κτηγμ.— *ὅτι . . . ἐκτήσαντο*, εἰδικὴ πρῶτ. χρησιμεύουσα ὡς ἀντικμ. τοῦ *ἐνθυμουμένους*· *ἄνδρες*, ὑποκμ. τοῦ *ἐκτήσαντο*· *αὐτά*, ἀντικμ.· *τολμῶντες καὶ γινώσκοντες καὶ αἰσχυνόμενοι καὶ ἀξιοῦντες, προῖέμενοι*, μτχ. ἐπιθκ.— *ὀπότε καὶ . . . σφαλεῖεν*, χρονκ. πρῶτ. ἰσοδυναμοῦσα μὲ ἐνδοικ.= *καὶ εἴ ποτε . . . σφαλεῖεν*· *πέριρ*, δικ. τροπκ.· *των*, ἀόρ. ἀντων. (= *τινός*) χρησιμεύουσα ὡς ἀντικμ. τοῦ *πέριρ*= *πειρώμενοί τινος*· *σφαλεῖεν*, πθκ. ἀόρ. εὐκτκ. τοῦ *σφάλλομαι*= ἀποτυγχάνω, ἡτῶμαι.— *οὐκ οὖν*, τὸ *οὖν* ἐνισχύει τὴν ἄρνησιν = ὅμως δέν: ὅμως διὰ τοῦτο δέν.— *τὴν πόλιν τῆς ἀρετῆς*, ἀντικμ. τοῦ *στερῖσκειν*· *στερῖσκω*= *στερεῶ*.— *ἔρανον*, ἀντικμ. τοῦ *προῖέμενοι*· *κάλλιστον*, ἐπιθκ. προσδ.· *αὐτῇ*, δικ. χαριστικὴ· *προῖέμενοι*, ἔνεστ. μτχ. τοῦ *προῖεμαι* (*προῖεμην*, *προήσομαι*, *προσείμην*, *προεῖμαι*)= προσφέρω, θυσιάζω.— *γάρ*, αἰτιολογεῖ τὸ *κάλλιστον*.— *κοινή*· *ιδία*, ἐπιρρηματικαὶ δικ.· ἡ α' = διὰ τὸ κοινὸν συμφέρον· ἡ β' = διὰ τοὺς ἑαυτοὺς των: προσωπικῶς.— *διδόντες*, μτχ. τροπκ.· *τὰ σώματα*, ἀντικμ.— *ἐλάμβανον*, ὡς ὑποκμ. ἔνν. *οἶδε*· *τὸν ἔπαινον* - *τὸν τάφον*, ἀντικμ.· *τὸν ἀγήρων*, ἐπιθκ. προσδ. τοῦ *ἔπαινον*· *δ* καὶ ἡ *ἀγήρων*, τὸ *ἀγήρων*, ἐπίθ. β' ἀττικῆς κλίσεως (ἐνικ. αἰτ. *ἀγήρων*, αἰτ. πληθ. *ἀγήρων*)= ὁ μὴ γηράσκων, ἀγέραστος: ἀθάνατος· *ἐπισημότατον*, κτηγμ. τοῦ: *τὸν τάφον*.— *οὐκ ἐν φ* . . . = ὅ (τοῦτον) *ἐν φ* . . . ἀλλ' (ἐκεῖνον) *ἐν φ*· *οὐκ* . . . *μᾶλλον*, ἀλλά= ὄχι τόσον . . . ὅσον.— *ἐν φ* *κεῖνται* . . . *ἐν φ* . . . *καταλείπεται*, ἀναφρκ. πρῶτ.· *κεῖνται*, ὑποκμ.·

οἶδε· καταλείπεται, ὑποκμ. ἡ δόξα· αἰείμητος, κτηρμ. αὐτῶν, γνκ. κτηκ. τοῦ ἡ δόξα· αἰεῖ (Ἰων. καὶ ποιητκ. ἀντί *αἰεῖ*), ἐπίρρ. χρονηκ. παρὰ τῷ ἐντυχόντι αἰεῖ καιρῶ = εἰς κάθε εὐκαιρίαν πού παρουσιάζεται· καὶ λόγου καὶ ἔργου (=εἴτε λόγου εἴτε ἔργου), αἰ γνκ. ἐκ τοῦ καιρῶ· καιρὸς λόγου = εὐκαιρία διὰ νὰ ὁμιλήσῃ τις· καιρὸς ἔργου = εὐκαιρία διὰ νὰ δράσῃ τις. — ἀνδρῶν... τάφος, δηλ. ἔστι· ἀνδρῶν ἐπιφανῶν, γνκ. κτηκ. εἰς τὸ τάφος (κτηρμ. τοῦ ἔστι) γῆ, ὑποκμ. πᾶσα, κτηρμκ. προσδ. — σημαίνει, ἀπολύτως (ἀνευ ἀντικμ.) = σημαῖόν ἔστι· κατ' ἔννοιαν = διατηρεῖ τὴν μνήμην τῶν· στηλῶν, ἡ γνκ. ἐκ τοῦ ἐπιγραφῆ, τὸ ὅποιον εἶναι ὑποκμ. τοῦ σημαίνει. — ἐν τῇ οἰκείᾳ, δηλ. γῆ· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ: ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ (γῆ) = ἐν τῇ ἄλλοτρίᾳ. — μνήμη, ὑποκμ. τοῦ ἐνδιδαιτᾶται· ἄγραφος, κτηρμ. ἄγραφος, ον = ὁ μὴ γεγραμμένος: ὁ μὴ χαραγμένος ἐπὶ μνημείων· τῆς γνώμης - τοῦ ἔργου, γνκ. ἀντικμκ. εἰς τὸ μνήμη· ἢ τοῦ ἔργου, β' ὄρος τῆς συγκρίσεως (ποιὸς ὁ α'). || καὶ οἶδε μὲν... ἐγένοντο, ἀνακεφαλαίωσις τοῦ προηγουμένου κεφαλαίου. — τοὺς δὲ λοιποὺς κτλ., ἀπὸ ἐδῶ ἀρχίζει ἡ παρὰ ἰνεσις· ἐν αὐτῇ περιέχεται 1) ὁ προτρεπτικός λόγος πρὸς τοὺς πολίτας γενικῶς (κεφ. 43) καὶ 2) ὁ παρὰ μνηστῆρος λόγος α') πρὸς τοὺς γονεῖς τῶν νεκρῶν (κεφ. 44), β') πρὸς τοὺς υἱοὺς καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν (κεφ. 45,1) καὶ γ') πρὸς τὰς χήρας (κεφ. 45,2). — *χερὴ ἀσφαλεστέραν μὲν εὐχεσθαι... τὴν διάνοιαν ἔχειν*, ἡ ἔννοια: οἱ ἐπιζῶντες πρέπει 1) νὰ εὐχῶνται πολεμοῦντες νὰ μὴ πάθουν ὅτι ἔπαθαν οἱ προκείμενοι νεκροὶ (δηλ.): καὶ 2) νὰ θεωροῦν καθήκον τῶν νὰ δεικνύουν ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν τὴν ἰδίαν τόλμην πού ἔδειξαν αὐτοὶ ἐδῶ οἱ νεκροί. — *τὴν ὠφελίαν*, δηλ. τῆς μηδὲν ἀτολμοτέρας διανοίας· ἐπεξηγείται διὰ τοῦ κατωτέρω: *δοσα... ἀγαθὰ ἐνεστι*. — *ἀν τῆς μνημόνι*, ἐπειδὴ ὁ ἴδιος ὁ Περικλῆς ἀποκρούει τοῦτο, θέτει ἀντί τῆς ἐγὼ τὴν ἀόρ. ἀντων. *τις*. — *ἔργω θεωμένους*, ἀντιτίθεται εἰς τὸ λόγῳ σκοποῦντας. — *αὐτά*, δηλ. τὴν τῆς πόλεως δύναμιν. — *σφαλεῖεν*, εὐφημισμός. — *κοινῇ· ἰδίᾳ, διδόντες· ἐλάμβανον*, τὰ σώματα· τὸν ἔπαινον, ἀντιθέσεις. — *ἐπισημότατον*, τὸ ἐπίθ. διὰ τῆς θέσεώς του ἐξαιρεται. — *οὐκ ἐν φ...* *ἀλλ' ἐν φ...*, ἀντιθέσεις. — *λόγου*, ἔννοει λόγον πανηγυρικόν, ἐν τῷ ὁποίῳ συνήθως ὑμνοῦνται οἱ ὑπὲρ πατρίδος πεσόντες· ἔργου, ἔννοει μάχην, παραμονὰς μάχης, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ στρατηγὸς προτρέπει τοὺς μαχομένους νὰ μιμοῦνται τοὺς ὑπὲρ πατρίδος πεσόντας. — *στηλῶν*, δηλ. ἐπιτυμβίων. — *ἄγραφος μνήμη*, ἀντιτίθεται πρὸς τὸ: *ἐπιγραφῆ στηλῶν*. — ἡ τοῦ (πολεμικοῦ) ἔργου, διότι τοῦτο δύναται νὰ εἶναι μικρὸν καὶ νὰ λησμονηθῇ ἐν τῷ μεταξῷ.

οὓς (= τοὺτους δῆ), ἀντικμ. τοῦ ζηλώσαντες (ἀορ. μτχ. τοῦ ζηλώσω - ᾠ = φιλοτιμοῦμαι, προσπαθῶ νὰ μιμηθῶ). — *τὸ εὐδαιμον· τὸ δ' ἐλεύθερον*, κτηρμ. (ἐδῶ μὲ τὸ ἄρθρον διὰ τὴν ἐμφαντικωτέραν οὐσιαστικοποίησιν τοῦ ἐπίθ.) *τὸ εὐδαιμον = εὐδαιμονία· τὸ ἐλεύθερον· τὸ εὐψυχον*, ἀντικμ. — *μὴ περιορᾶσθε*, προσεκτικ. τοῦ περιορᾶμαι, τὸ ὅποιον κυρ. = βλέπω φοβισμένος ὀλόγουρά μου· ἔπειτα = δειλιῶ. — *οἱ κακοπραγοῦντες*, ὑποκμ. τοῦ ἀφειδοῖεν ἂν· τοῦ βίου, ἀντικμ. *κακοπραγῶ (= κακῶς πράττω) = δυστυχῶ· ἀφειδοῖεν ἂν*, δυτητικῆ εὐκτικ. τοῦ ἀφειδέω - ᾠ = εἶμαι ἀφειδής, ἀψηφῶ. — *οἷς ἐλπῖς... ἀγαθοῦ*, ἀναφρκ. πρὸτ.· *ἐλπῖς*, ὑποκμ. ἀγαθοῦ, γνκ. ἀντικμκ. εἰς τὸ ἐλπῖς. — *ἀλλ' οἷς = ἀλλ' ἐκεῖνοι δικαιότερον ἀφειδοῖεν ἂν τοῦ βίου, οἷς*. — *ἡ ἐναντία μεταβολή*, ὑποκμ. τοῦ κινδυνεύεται = τίθεται ἐν κινδύνῳ: ὑπάρχει κίνδυνος

(φόβος) νὰ λάβῃ χώραν.— ἐν τῷ ζῆν ἔτι = εἰς τὴν μετέπειτα ζωὴν των.— ἐν οἷς ... τὰ διαφέροντα (δηλ. ἔσται), ἀναφρκ. πρὸτ. τὰ διαφέροντα, ὑποκμ. τοῦ ἔσται (ἀττ. σύντ.) μεγάλα, κτγρμ. μάλιστα, ἐπίρρ. ἐπιτακ. τοῦ μεγάλα.— ἦν τι πταίωσιν, ὑποθτικ. πρὸτ. ἡ ἀπόδοσις: τὰ διαφέροντα ἔσται (δ' εἶδος σημαῖνον τὸ προσδοκώμενον) πταίωσιν, ὑποκμ. (ἐκεῖνοι), ἐν οἷς κτλ. πταίω= ἀποτυγχάνω, ἡττώμαι.— γάρ, αἰτιολογεῖ τὸ: ἀλλ' (ἀφειδοῖεν ἂν δικαιοτέρον ἐκεῖνοι) οἷς...—ἀλγεινότερα, δηλ. ἔστι' ἡ... κάκωσις, ὑποκειμ. ἀλγεινότερα, κτγρμ. ἀλγεινός=ὁ παρέχων πόνον· μαλακίζεσθαι, ἐδῶ=δειλὸν εἶναι' ἢ μετὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκωσις = ἡ ταπεινώσις ἢ συνδεδεμένη μετὰ τῆς δειλίας (: ἡ ἀπορρέουσα ἐκ τῆς δειλίας: ἡ διὰ τὴν δειλίαν).—γε, ἐδῶ βεβαιωτικὸν= βέβαια, ἀλήθεια.— ἀνδρεί, δτκ. προσωπκ. ἔχοντι, μτχ. ἐπιθτικ. φρόνημα, ἀντικμ. τῆς μτχ.—ἡ ὁ μετὰ... θάνατος, β' ὅρος τῆς συγκρίσεως: δῶμη=τόλμη, θάρρος· κοινή ἐλπίς=ἐλπίς περὶ τῆς νίκης τῆς πατρίδος· ἄμα, συνδέει στενῶς τὰς δύο γνκ. (δῶμης· ἐλπίδος)· ὁ γινόμενος, ἐπιθτικ. μτχ. ἀναίσθητος, κτγρμ. ἀναίσθητος, ον=αὐτὸν πού δὲν αἰσθάνεται κανεῖς: ἀνώδυνος. || οὖς, μετ' ἐμφάσεως· ἔννοει τοὺς νεκροὺς, οἱ ὅποιοι ἐδημιούργησαν τὴν δύναμιν τῆς πόλεως («τολμῶνες... καταλείπεται».)— ἡ ἐναντία μεταβολή, ἀπὸ τῆς εὐτυχίας εἰς τὴν δυστυχίαν.— τὰ διαφέροντα, ἡ διαφορὰ δηλ. μεταξὺ τῆς τωρινῆς των καταστάσεως καὶ τῆς μελλοντικῆς.—πταίωσι, εὐφημισμός· ὁμοίως καὶ ἀνωτέρω «σφαλεῖεν».

Κεφ. 44.

» Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ τοὺς γονεῖς τῶν νεκρῶν ἐδῶ τώρα, ὅσοι εἴσθε παρόντες, δὲν (τοὺς) κλαίω, ἀλλὰ θὰ (τοὺς) παρηγορήσω. Γνωρίζουν πολὺ καλὰ ὅτι διῆλθον τὴν ζωὴν των (=τραφέντες) ἐν μέσφ ποιικίλων μεταβολῶν τῆς τύχης (= ἐν πολυτροποῖς ξυμφοραῖς), ἀλλ' ἡ εὐτυχία (ὑπάρχει) εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἤθελον τύχει τοῦ τιμητικωτάτου θανάτου (=τῆς εὐπρεπεστάτης τελευτῆς), ὅπως αὐτοὶ ἐδῶ τώρα, ἢ τοῦ τιμητικωτάτου πένθους, ὅπως σεῖς (=ὅμεις δὲ λύπης= ἡ τῆς εὐπρεπεστάτης λύπης, ὥσπερ ὅμεις), καὶ εἰς ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἐδόθη (ὑπὸ τῆς μοίρας) ἡ ζωὴ ἐν συμμετρῖᾳ (: ἐδόθη τόση ζωὴ, ὅση ἤρκει = ὁ βίος ξυνεμετρήθη), ὥστε νὰ ζήσουν ἐν εὐδαιμονίᾳ ὁμοίως καὶ νὰ ἀποθάνουν ἐν αὐτῇ (=ἐνευδαιμονῆσαι τε ὁμοίως καὶ ἐντελευτῆσαι). Δύσκολον μὲν βεβαίως γνωρίζω ὅτι εἶναι νὰ σᾶς πείσω (: νὰ σᾶς παρηγορήσω), διότι αὐτοὺς (=ὄν) καὶ πολλάκις θὰ λαμβάνετε ἀφορμὰς νὰ ἐνθυμησθε (=ἐξετε ὑπομνήματα) εἰς τὰς εὐτυχίας τῶν ἄλλων, διὰ τὰς ὁποίας καὶ (σεῖς) οἱ ἴδιοι κάποτε ἠφθάλνεσθε· καὶ λυπεῖται κανεῖς (=λύπη [ἔστιν]) ὄχι δι' ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα στερεῖται χωρὶς νὰ τὰ δοκιμάσῃ (=μὴ πειρασάμενος), ἀλλὰ δι' αὐτό, τὸ ὁποῖον χάνει, ἀφοῦ τὸ εἶχε συνηθίσει (: καὶ λυπεῖται κανεῖς ὄχι διὰ στερεῖται ἀγαθὰ πού δὲν ἐδοκίμασεν, ἀλλ' διὰ χᾶσῃ αὐτό, τὸ ὁποῖον εἶχε συνηθίσει).

» Πρέπει όμως να κάμνουν υπομονήν (= καρτερεῖν) με τὴν ἐλπίδα καὶ δι' ἄλλους υἱοὺς ὅσοι ἀκόμη εἶναι εἰς ἡλικίαν διὰ νὰ τεκνοποιήσουν· διότι καὶ κατ' ἰδίαν ἐν τῇ οἰκογενεῖα (= ἰδίᾳ) τὰ κατόπι γεννώμενα τέκνα (= οἱ ἐπιγιγνώμενοι [παῖδες]) θὰ γίνουν εἰς μερικὸς ἀφορμὴ νὰ λησμονήσουν (= λήθη) ἐκείνους ποὺ δὲν ὑπάρχουν (πλέον) (= τοὺς οὐκ ὄντας [εἶναι]), καὶ εἰς τὴν πόλιν (αὐτὸ) διπλὴν ὠφέλειαν θὰ παράσχη (= διχόθεν ξυνοίσει), καὶ διὰ τὴν μὴ ἐρήμωνσιν τῆς καὶ διὰ τὴν ἀσφάλειάν τῆς· διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σκέπτονται διὰ τὰ δημόσια πράγματα ὀρθῶς καὶ δικαίως (= ἴσον τι ἢ δίκαιον βουλευέσθαι) ὅσοι μὴ διακυβεύοντες (= παραβαλλόμενοι) καὶ τέκνα ὁμοίως (= ἐκ τοῦ ὁμοίου) (ὅπως οἱ ἄλλοι) δὲν διατρέχουν τὸν κίνδυνον (νὰ τὰ χάσουν ὁμοίως ὅπως οἱ ἄλλοι). Ὅσοι δὲ πάλιν ἔχετε γίνεαι παρήλικες (: εἶθε ἡλικιωμένοι), τὸ περισσότερο μέρος τῆς ζωῆς σας (= τὸν τε πλείονα βίον), ποὺ (τὸ) διήλθετε ἐν εὐτυχίᾳ (= δν ἠτύχεῖτε), νὰ (τὸ) νομίζετε κέρδος, καὶ τὸ ὑπόλοιπον (= τόνδε) ὅτι θὰ εἶναι ὀλίγον, καὶ νὰ ἀνακουφίζεσθε (: νὰ ἀνακουφίζετε τὴν λύπην σας) με τὴν δόξαν τῶν νεκρῶν αὐτῶν ἐδῶ. Διότι μόνον ἡ ἀγάπη τῶν τιμῶν δὲν γεννᾷ (ποιεῖ), καὶ ὅταν ἔλθῃ ἡ γεροντικὴ ἡλικία (= ἐν τῷ ἀρχεῖᾳ τῆς ἡλικίας), δὲν εὐχαριστεῖ τόσον (= οὐ... μᾶλλον ἔρπει) τὸ κέρδος, ὅπως λέγουν μερικοί, ὅσον αἱ τιμαί.

Παρατηρήσεις.

τοὺς τοκέας, ἀντικμ. τῶν ρ. οὐκ ὀλοφύρομαι· παραμυθῆσομαι· τοκεύς, -έως (τεκ· τίκτω) = γονεὺς· ὀλοφύρομαι, τοὺς χρόνους τοῦ ρ. ἰδ. ἐν σελ. 12· παραμυθούμαι (παρεμυθούμην, παραμυθήσομαι, παρεμυθησάμην) = παρηγορῶ. — οὐ μᾶλλον· ἢ = οὐκ· ἀλλὰ (πρβλ. κερ. 40,5 καὶ 41,2). — νῦν, ἀνήκει εἰς τὸ οὐκ ὀλοφύρομαι. — ὅσοι πάρεστε, ἀναφρκ. πρῶτ. ὑποκμ.: ἡμεῖς (οἱ γονεῖς)· πάρεμι = εἶμαι παρών. — γάρ, διασαφητικός. — πολύτερος = ποικίλος· ξυμφορὰ (μέση λέξις) = περιπέτεια. — ἐπίστανται, ὑποκμ.: οἱ τοκεῖς· τραφέντες, κτηρικ. μετχ. ἐκ τοῦ ἐπίστανται (ὡς γνωστικοῦ ρ.) = ὅτι ἐτραφῆσαν· τρέφομαι, ἐδῶ = διέρχομαι τὴν ζωὴν μου. — τὸ δ' εὐτυχές, δηλ. ἐστι. — οἱ ἄν... (= ἐκεῖνοι, οἱ ἄν...), ἀναφρκ. πρῶτ. οἱ ἄν τῆς... = οἱ ἄν λάχουσι τῆς εὐπρεπεστάτης τελευτῆς, ὥσπερ οἶδε νῦν, ἢ τῆς εὐπρεπεστάτης λύπης, ὥσπερ ἡμεῖς. — λάχουσι, ἄορ. ὑποκμ. τοῦ λαχάνω (ἐλάγχων, λήξομαι, ἔλαχον, εἴληχα) = λαμβάνω, τυγχάνω· τῆς τελευτῆς· τῆς λύπης, ἀντικμ. τῆς εὐπρεπεστάτης, ἐπιθκ. προσδ.· εὐπρεπής, ἐς = ἐντιμος, τιμητικός· ὥσπερ οἶδε νῦν (λαχάνουσι)· ὥσπερ ἡμεῖς (ἐλάχετε), ἀναφρκ. πρῶτ. — καὶ οἷς... = καὶ ἐκεῖνοι, οἷς... ὁ βίος, ὑποκμ. τοῦ ξυμεμετρήθη (πθκ. ἄορ. τοῦ ξυμεμετρέω· ὦ) = ὑπῆρξε σύμμετρος· ἐδόθη (ὑπὸ τῆς μοίρας) ἐν συμμετρίᾳ· ἐνεδαίμονῆσαι· ἐντελευτῆσαι, ἀπρμφ. τοῦ σκοποῦ = ὥστε ἐνευδαίμονῆσαι... —

δν, κτηρικτ. μτχ. ἐκ τοῦ οἶδα = *ὅτι ἐστί' πεῖθειν*, ὑποκμ. τοῦ χαλεπὸν δν' ὡς ἀντικμ. τοῦ *πεῖθειν* θά ἐννοηθῆ ἢ αἰτ. ἤμας.—ὄν καὶ πολλάνικς . . . , ἀναφρκ. αἰτλγκ. πρότ. = *ὅτι* (=διότι) *τούτων...* ἢ γγκ. ἀντικμκ. εἰς τὸ ὑπομνήματα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀντικμ. τοῦ *ἔξετε* = θά ἔχετε ἀφορμάς πρὸς ἐνθύμησιν... — *αἷς ποτε...* ἠγάλλεσθε, ἀναφρκ. πρότ. *αἷς*, δτκ. τῆς αἰτίας' αὐτοί, κτηρικτ. προσδ. τοῦ ἐννοουμένου ὑποκμ. (*ὕμεις*) ἠγάλλεσθε, πρκτ. τοῦ ἀγάλλομαι = χαίρω, εὐφραίνομαι.— *λύπη*, δηλ. *ἔστι*.—οὐχ ὄν... ἀγαθῶν = οὐκ ἀγαθῶν, ὄν ἂν τις... στερίσκηται' ἢ γγκ. ἀγαθῶν ἐκ τοῦ *λύπη* ὄν, ἀντικμ. τοῦ *στερίσκηται* = *στερῆται*.—ἀλλ' οὐ... = ἀλλὰ (τούτου), ὅ τις ἂν, ἐθάς αὐτοῦ γενόμενος, ἀφαιρεθῆ' ἢ ἐνν. γγκ. τούτου ἐκ τοῦ *λύπη* ἐθάς, -άδος, δ, ἢ (μὲ γγκ.) = συνηθισμένος μέ τι' γενόμενος, μτχ. χρονκ. || *διόπερ*, διὰ τὸν ὠραῖον θάνατόν των.— *δλοφύρομαι* - *παραμυθῆσομαι*, ὁ μὲν ἐνεστ. δηλοῖ τὸ αἰσθημα πού ὑπάρχει τώρα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ρήτορος, τὸ δὲ *παραμυθῆσομαι* ἀναπτύσσεται εἰς τὴν ἐπομένην πρότ.— *ἐν πολυτρόποις ξυμφοραῖς τραφέντες*, πρβλ. γνώμην τοῦ Σόλωνος παρ' Ἡροδ. 1,32 «*πάν ἐστι ἀνθρωπος συμφορῆ*» = ἐξ ὀλοκλήρου ὁ ἄνθρωπος εἶναι παίγιον τῆς τύχης.— *καὶ οἷς ἐνευδαίμοι' ἦσαι τε...* *ξυνεμετρήθη*, ἢ ἐννοια: εὐτυχεῖς εἶναι καὶ ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους προωρίσθη ἢ ζωὴ ἐπίσης εὐτυχῆς ὅπως καὶ ὁ θάνατος' κατ' ἄλλους ἢ ἐννοια τῆς προτάσεως αὐτῆς εἶναι ἢ ἐξῆς: εὐτυχεῖς εἶναι καὶ ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ἢ ζωὴ προσεμετρήθη οὕτως ὥστε τὸ ὄριον τῆς εὐδαιμονίας καὶ ἢ στιγμή τοῦ θανάτου νά συμπέσουν.— *ἄλλων*, τῶν ὁποίων οἱ υἱοὶ ὑπάρχουν ἀκόμη εἰς τὴν ζωὴν.— *ποτε*, πότε;

καρτερεῖν, ὑποκμ. τοῦ ἀπρσο. *χερῆ'* ὡς ὑποκμ. τοῦ *καρτερεῖν* θά ἐνν. ἢ αἰτ.: *τούτους*.— *ἐλπίδι*, δτκ. τῆς αἰτίας' *παίδων*, γγκ. ἀντικμκ. εἰς τὸ *ἐλπίδι*.— *οἷς ἔτι ἡλικία...* *ποιεῖσθαι*, ἀναφρκ. πρότ. προσδιορίζουσα τὴν ἐννοουμένην αἰτ. *τούτους* (τὸ ὑποκμ. τοῦ *καρτερεῖν*).— *ἡλικία*, δηλ. *ἔστι* *οἷς*, δτκ. προσωπκ. (κτηρικτ.) *τέκνωσιν ποιεῖσθαι*, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ *ἡλικία (ἔστι)* *τέκνωσις* (σπανία λέξις) = τεκνοποιία, παιδοποιία.— *οἱ ἐπιγιγνόμενοι* (δηλ. *παῖδες*) = τὰ κατόπιν γεννώμενα τέκνα: ἢ νέα τεκνοποιία.— *λήθη* (κτηρικτ.) = ἀφορμὴ πρὸς λήθην' *τῶν οὐκ ὄντων* (δηλ. *ἔτι*), ἢ γγκ. ἀντικμκ. εἰς τὸ *λήθη*.— *τῇ πόλει*, ἀντικμ. τοῦ *ξυνοῖσει*, τὸ ὁποῖον εἶναι μέλλων τοῦ *ξυμφέρω* ὡς ὑποκμ. τοῦ *ξυνοῖσει* θά ἐννοηθῆ: *τὸ παῖδας ἐπιγίγνεσθαι ἢ τὸ τέκνωσιν ποιεῖσθαι*.— *διχόθεν*, ἐπίρρ.= διὰ δύο αἰτίας' *ἐκ τε τοῦ μή...* *ἀσφαλεία*, ἐπεξήγησις τοῦ *διχόθεν* ἐκ τοῦ *μή ἐρημοῦσθαι*, ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν τὴν αἰτίαν' *ἀσφαλεία*, δτκ. τῆς αἰτίας.— *γάρ*, αἰτιολογεῖ τὸ *ἀσφαλεία*.— *οἶόν τε* (δηλ. *ἔστι*), ἀπρὸς ἔκφρασις' ὑποκμ. αὐτῆς: *βουλεύεσθαι* ὡς ὑποκμ. τοῦ ἀπρμφ. θά ἐνν. ἢ αἰτ. *τούτους* *οἱ ἂν μή...* *κινδυνεύοσι*, ἀναφρκ. πρότ. προσδιορίζουσα τὴν ἐνν. αἰτ. *τούτους* *παῖδας*, ἀντικμ. τοῦ *παραβαλλόμενοι* (μτχ. τροπκ.) *παραβάλλομαι* = ἐκθέτω εἰς κίνδυνον: διακυβεύω.— *ἐκ τοῦ ὁμοίου* (= *ὁμοίως*), προσδιορίζει καὶ τὴν μτχ. καὶ τὸ ρ.— *κινδυνεύοσι*, δηλ. *μὴ ἀπολέσωσι τοὺς παῖδας*.— *δοοι...* *παρηβήκατε*, ἀναφρκ. πρότ. *παρηβήκατε*, πρκμ. ὄριστκ. τοῦ *παρηβάω* - *ῶ* = γίνομαι παρῆλιξ: ἡλικιώνομαι.— *τόν τε πλείονα...* = *τόν τε πλείονα βίον*, *δν ἠτύχεῖτε*, ἠγεῖσθε *κέρδος* *ἠγεῖσθε*, προστκτκ. *τόν βίον*, ἀντικμ. *κέρδος*, κτηρικτ. *δν ἠτύχεῖτε*, ἀναφρκ. πρότ. *δν*, αἰτ. δηλοῦσα χρονικὴν διάρκειαν = κατὰ τὸν ὁποῖον ἦσθε εὐτυχεῖς: τὸν ὁποῖον διήλθετε ἐν εὐ-

τυχία. — *τόνδε*, ύποκμ. τοῦ *ἔσεσθαι*, τὸ ὅποῖον εἶναι εἰδικ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ *ἡγεῖσθε* βραχύν, κτηγμ.—*τῇ εὐκλείᾳ*, δτικ. τῆς αἰτίας· *κουφίζεσθε*, προστικτ.· *κουφίζομαι*—ἀνακουφίζομαι: ἀνακουφίζω τὴν λύπην μου.—*τὸ φιλότιμον*... = *μόνον τὸ φιλότιμον ἀγῆρων* (δηλ. *ἔστι*)· *τὸ φιλότιμον* (= ἡ φιλοτιμία=ἡ ἀγάπη τῶν τιμῶν), ύποκμ.· *μόνον*, κτηγμτκ. προσδ.· *ἀγῆρων*, κτηγμ.—*καὶ οὐκ*... = *καὶ οὐ τὸ κερδαίνειν μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ*...· *οὐ μᾶλλον*...· *ἀλλὰ* = ὄχι τόσον... ὅσον (πρβλ. κεφ. 43,2: *οὐκ ἐν ᾧ* κτλ.)· *τὸ κερδαίνειν*, ύποκμ. τοῦ *τέρπει*. — *ἐν τῷ ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας* (= *ἐν τῇ ἀχρείῳ ἡλικίᾳ*), ἐμπρόθ. προσδ. δηλῶν χρόνον· *ἀχρεῖος, ον* = ἄχρηστος, ἀνωφελής· *τὸ ἀχρεῖον τῆς ἡλικίας* = ἡ ἀχρεῖος ἡλικία = ἡ γεροντικὴ ἡλικία. — *ὥσπερ τινές φασι*, ἀναφκ. πρὸτ.—*τὸ τιμᾶσθαι*, ύποκμ. τοῦ *τέρπει*. || *ἰδίᾳ*, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ *«τῇ πόλει»*. — *ἐκ τοῦ ὁμοῖου*, ὅπως οἱ ἄλλοι οἱ ἔχοντες παιδας στρατευομένους.—*οσοὶ δ' αὖ*... , ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ: *οἷς ἔτι ἡλικία*. — *κέρδος*, τὸ κτηγμ. ἐτέθη ἐν τῷ μέσῳ πρὸς ἔμφασιν.—*ὄν ἠῦτυχεῖτε*, ἔχοντες τοὺς υἱοὺς σας. — *τόνδε*, δηλ. τὸν ἐν τῷ γήρατι ύπολειπόμενον.—*τῇ τῶνδε εὐκλείᾳ κουφίζεσθε*, ἡ δόξα τῶν τέκνων παρέχει εὐχαρίστησιν εἰς τὸν πατέρα· πρβλ. Σοφ. Ἀντιγ. 703 κ. ἔ. *«τί γὰρ πατρὸς θάλλοντος εὐκλείας τέκνοις | ἄγαλμα μείζον, ἢ τί πρὸς παῖδων πατρί;»* = διότι εἰς τὰ τέκνα ποῖα εὐχαρίστησις ὑπάρχει μεγαλυτέρη ἀπὸ τῆν δόξαν καὶ εὐτυχίαν τοῦ πατρὸς ἢ εἰς τὸν πατέρα πάλιν ἀπὸ τῆν δόξαν καὶ εὐτυχίαν τῶν παιδιῶν του; — *τὸ κερδαίνειν*, ἐννοεῖ κέρδος ὑλικόν, τὴν συνάθροισιν πλοῦτου.—*ὥσπερ τινές φασι*, ἴσως ὁ ρήτωρ ὑπαινίσσεται τὸν ποιητὴν Σιμωνίδην, ὁ ὁποῖος· καθὼς ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος· πρὸς τοὺς κατηγοροῦντας αὐτὸν ἐπὶ φιλαργυρίᾳ ἔλεγεν *οἱ τῶν ἄλλων ἀπεστερημένους διὰ τὸ γῆρας ἠδοῶν ὑπὸ μιᾶς ἔτι γηροβοσκείται, τῆς ἀπὸ τοῦ κερδαίνειν*.

Κεφ. 45.

» Διὰ τοὺς υἱοὺς πάλιν τῶν νεκρῶν αὐτῶν ἐδῶ, ὅσοι εἶσθε παρόντες, ἢ διὰ τοὺς ἀδελφοὺς βλέπω δύσκολον τὸν ἀγῶνα· διότι αὐτὸν, ποῦ δὲν ὑπάρχει (πλέον), ὁ καθένας συνηθίζει νὰ ἐπαινῇ, καὶ ὅσον· δῆποτε ὑπέροχον ἀνδρείαν καὶ ἂν ἐπιδείξετε (= *καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς*), μόλις θὰ ἠδύνασθε νὰ κριθῆτε ὄχι (βέβαια) ὁμοιοι, ἀλλ' ὀλίγον κατώτεροι (ἀπὸ αὐτοῦς). Διότι μεταξὺ τῶν ζώντων ὑπάρχει φθόνος πρὸς τοὺς ἀντιπάλους των, οἱ δὲ μὴ παρέχοντες ἐμπόδια (εἰς αὐτοῦς) (: οἱ νεκροὶ) μὲ ἀνανταγώνιστον εὐνοίαν τιμοῦνται.

» Ἐὰν δὲ πρέπει νὰ εἶπω κάτι (= *μνησθῆναι τι*) καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν τῶν γυναικῶν, ὅσοι τώρα θὰ μείνουν χῆραι, διὰ συντόμου παραινέσεως θὰ δηλώσω τὸ πᾶν. Μεγάλῃ θὰ εἶναι σὲ σᾶς ἡ τιμὴ (= ἡ δόξα), ἂν δὲν φανῆτε κατώτεροι (= *μὴ χειροσι γενέσθαι*) τῆς γυναικειᾶς φύσεως (: τοῦ προορισμοῦ σας) καὶ (μάλιστα εἰς ἐκείνην τὴν γυναῖκα θὰ εἶναι μεγάλη τιμὴ), περὶ τῆς ὁποίας ἐλάχιστος λόγος γίνεται (= *ἡς ἂν ἐπ' ἐλάχιστον κλέος ἦ*) μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν (= *ἐν*

τοὺς ἄρσεσι) εἴτε διὰ τὴν ἀρετὴν τῆς εἴτε διὰ τὰ ἐλαττώματά τῆς (=ἀρετῆς περὶ ἢ ψόγου).

Παρατηρήσεις.

παισὶ· ἀδελφοῖς, δτκ. προσωπκ. εἰς τὴν ἐννοουμένην μη. ὄντα (κτγρμκ. ἐκ τοῦ δρῶ) μέγαν τὸν ἀγῶνα, τὸ α' εἶναι κτγρμ., τὸ δὲ β': ὑποκμ. τοῦ ὄντα.—δοσι τῶνδε πάρεστε, ἀναφρκ. πρὸτ. ἀνήκουσα καὶ εἰς τὸ παισὶ καὶ εἰς τὸ ἀδελφοῖς τῶνδε, γνκ. κτηκ. εἰς τὰ παισὶ· ἀδελφοῖς.—ἐπαινεῖν, τελκ. ἀρμφ. ἐκ τοῦ εἴωθε (πρκμ. μὲ σημ. ἐνεστ.)· εἴωθα = συνηθίζω (ὑπερσ. εἴωθειν). —καὶ μόλις ἄν...=καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς μόλις ἂν κριθεῖτε οὐχ ὁμοῖοι, ἀλλὰ ὀλίγω χείρους.—καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς, ὁ ἐμπρόθ. προσδ. δηλοῖ αἰτίαν= δι' ὑπέροχον ἀνδρείαν.—μόλις, ἐπίρρ. ἐδῶ τροπκ.=μὲ δυσκολίαν.—ἂν κριθεῖτε (ἢ κριθείητε), ὀόρ. πθτκ. δυνηκ. εὐκτικῆς τοῦ κρινομαί· ὁμοῖοι· χείρους, κτγρμκ. ὀλίγω, δτκ. τοῦ μέτρου ἢ τῆς διαφορᾶς.—φθόνος γάρ, δηλ. ἔστι· τοῖς ζῶσι, δτκ. προσωπκ.—τὸ ἀντίπαλον, περιληπκ.=τοὺς ἀντιπάλους· τὸ μὴ ἐμποδῶν (ὁμοίως περιληπκ.=οἱ δὲ μὴ ἐμποδῶν [δύντες]), ὑποκμ. τοῦ τετίμηται· ἐμποδῶν, ἐπίρρ.=ἐν ποσὶν ὧν (σηματισθὲν κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ ἐκποδῶν)=μέσα εἰς τὰ πόδια· ὁ παρέχων ἐμπόδια.—ἀνανταγώνιστος, ον=ὁ ἄνευ ἀνταγωνιστοῦ· εὐνοια ἀνανταγώνιστος=εὐνοια κατὰ τῆς ὁποίας κανεῖς δὲν ἀντιτάσσεται.—τετίμηται, ὁ πρκμ. ἀντι ἐνεστ. ἡμίται. || τὸν ἀγῶνα, ἐννοεῖ τὴν ἁμίλλαν ἐν τῇ ἀνδρείᾳ πρὸς τοὺς πεσόντας.—φθόνος γάρ τοῖς ζῶσι..., παρόμοιον τὴ λέγει καὶ ὁ Δημοσθένης εἰς τὸν περὶ τοῦ στεφάνου λόγον του: τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὅτι τοῖς μὲν ζῶσι πᾶσιν ὑπεστί τις ἢ πλείων ἢ ἐλάττων φθόνος, τοὺς τεθνεώτας δ' οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν οὐδεὶς εἶμι μισεῖ;—τὸ δὲ μὴ ἐμποδῶν, ἐννοοῦνται οἱ νεκροί, οἱ ὅποιοι δὲν παρέχουν ἐμπόδια εἰς τοὺς ζῶντας. *Η δ' ἐδῶ ἐκφερομένη γνώμη ὅτι οἱ νεκροὶ δὲν φθοροῦνται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους συμφωνεῖ πρὸς ὅσα λέγονται ἐν κεφ. 35,2;

εἰ δέ με δεῖ καὶ γ. τι ἀρετῆς μνησθῆναι, ὑποθκ. πρὸτ. ἢ ἀπόδοσις: βραχεῖα παραίνεσι ... σημανῶ (α' εἰδος)· δεῖ, ὑποκμ. αὐτοῦ εἶναι τὸ ἀρμφ. μνησθῆναι (πθτκ. ὀόρ. τοῦ ρ. μιμνήσκομαι)· με, ὑποκμ. τοῦ ἀρμφ.· τι ἀρετῆς, ἀντικμ. τὸ α' εἶναι σύστοιχον.—γυναικειᾶς ἀρετῆς (=τῆς ἀρετῆς τῶν γυναικῶν), κατ' ἐννοίαν: ὁποῖαν δεῖ εἶναι τὴν ἀρετὴν τῶν γυναικῶν.—δοσι . . . ἔσονται, ἀναφρκ. πρὸτ. προσδιορίζουσα τὴν γνκ. τῶν γυναικῶν τὴν ὑάρχουσαν εἰς τὸ ἐπίθ. γυναικειᾶν.—σημανῶ, μέλλ. ὀρισκ. τοῦ σημαίνω.—γάρ, διασαφητικῶς.—τῆς ὑπαρχούσης φύσεως... μεγάλη ἡ δόξα, δηλ. ἔσται· ἡ δόξα (= ἡ τιμὴ), ὑποκμ.· μεγάλη, κτγρμκ.· ὑμῖν, δτκ. προσωπκ. τοῦ ἔσται καὶ ὑποκμ. τοῦ μὴ γενέσθαι (τελκ. ἀρμφ. ἐκ τοῦ ἡ δόξα ἔσται)=μεγάλῃ θὰ εἶναι σὲ σᾶς ἢ τιμὴ νὰ μὴ φανῆτε (: ἂν δὲν φανῆτε)· χείροσι, κτγρμκ.· χείρων, ον (συγκριτκ. τοῦ κακός)=κατώτερος· τῆς ὑπαρχούσης (τῇ γυναικί) φύσεως = τῆς γυναικειᾶς φύσεως (γνκ. συγκριτκ.). —καὶ ἤς . . . =καὶ μεγάλη ἔσται ἡ δόξα ταύτη (τῇ γυναικί), ἤς . . . ἤς, γνκ. ἀντικμκ. τοῦ κλέος, τὸ ὅποion ἐδῶ (ὄχι = δόξα, ἀλλὰ) =λόγος· ἀρετῆς περὶ, ἀναστροφῆ =περὶ ἀρετῆς· ἀρετῆ = ἄμεμπτος διαγωγή· προτερήματα τὸ ἀντίθ. ψόγος = ἐπίμεμπτος διαγωγή· ἐλαττώματα· ἄρσεσι, δτκ. πληθ. τοῦ ἐπίθ. ἄρσην, ἄρσεν (γνκ. ἄρσενος) = ἄρσην, ἄρσεν (γνκ. ἄρσενος)=ἀρσενικός· οἱ ἄρσενες=τὸ ἄρσεν φῶλον: οἱ ἄν-

δρες. || τῆς ὑπαρχούσης φύσεως, ἔννοεῖ τὸν περιορισμὸν τῆς γυναικὸς ἐν τῷ οἴκῳ καὶ τὴν ἀθόρυβον περὶ τὰ οἰκιακὰ ἀπασχόλησιν. — ἧς ἂν ἐπ' ἐλάχιστον... κλέος, ἧ, ἡ ἔννοια: ἀρίστη γυνὴ εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία μένουσα ἐν τῷ οἴκῳ δὲν παρέχει ἀφορμὴν εἰς τοὺς ἄνδρας νὰ κάμουν λόγον περὶ αὐτῆς εἴτε διὰ τὰ προτερήματά της εἴτε διὰ τὰ ἐλαττώματά της. — ἐν τοῖς ἄρσεσι, δηλ. ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὅπου οἱ ἄνδρες ἐσύχναζον.

Κεφ. 46.

» Ἐχουν λεχθῆ καὶ ἀπὸ ἐμὲ διὰ τοῦ λόγου μου σύμφωνα μὲ τὸν νόμον, ὅσα εἶχα (νὰ εἴπω) κατάλληλα, καὶ δι' ἔργων οἱ θαπτόμενοι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἤδη ἔχουν τιμηθῆ, ἀφ' εἰτέρου δὲ τὰ τέκνα των ἀπὸ τοῦδε μὲ δημοσίαν δαπάνην ἢ πόλις μέχρι τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας (= μέχρι ἡβης) θὰ ἀναθρέψῃ προβάλλουσα (: ἀπονέμουσα) (τοιουτοτρόπως) καὶ εἰς τοὺς νεκροὺς αὐτοὺς ἐδῶ καὶ εἰς τοὺς ἐπιζῶντας ὠφέλιμον ἀμοιβὴν διὰ τοὺς τοιούτους ἀγῶνας· διότι ὅπου βραβεῖα ἀρετῆς εἶναι ὠρισμένα μέγιστα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἄριστοι πολῖται ζοῦν. Καὶ τώρα, ἀφοῦ καθέννας ἀρκετὰ ἔκλαυσε τὸν ἰδικόν του (= δν προσήκει = τὸν προσήκοντα), ἀπέλυτετε.

Παρατηρήσεις.

εἴρηται, πθηκ. πρκμ. ὀριστικ. τοῦ λέγω· ὑποκμ. τοῦ εἴρηται ἢ ἀναφρκ. πρὸτ.: ὅσα εἶχον πρόσφορα· ἐμοί, ποιητ. αἰτιον. — ὅσα πρόσφορα, τὸ ἀντικμ. τοῦ εἶχον, τὸ δὲ β': κτηγμ. τοῦ ἀντικμ. — τὰ μὲν - τὰ δέ, ἐπιρρηματικῶς = ἀφ' ἑνὸς μὲν - ἀφ' εἰτέρου δέ. — αὐτῶν, γνκ κτηκ. εἰς τὸ παῖδας (ἀντικμ. τοῦ θρέψει). — τὸ ἀπὸ τοῦδε = ἀπὸ τοῦδε (τοῦ χρόνου) = ἀπὸ τώρα. — μέχρι ἡβης, ἐμπροθ. προσδ. δηλῶν χρόνον· ἡβη = ἐφηβικὴ ἡλικία. — προτιθεῖσα, ἔνεστ. μτχ. τοῦ προτίθημι = προβάλλω, ἀπονέμω· στέφανον· τοῖσδε τε καὶ τοῖς λειπομένοις, ἀντικμ. τοῦ προτιθεῖσα· στέφανος, ἐδῶ = ἀμοιβή· τῶν τοιῶνδε ἀγῶνων, γνκ. ἀντικμκ. τοῦ στέφανον. — ἄθλα γὰρ κτλ., αἰτιολογεῖ τό: ὠφέλιμον· οἷς· τοῖσδε δὲ = παρ' οἷς· παρὰ τούτοις = ὅπου· ἐκεῖ. — ἄθλα, ὑποκμ. τοῦ κεῖται (πθηκ. πρκμ. τοῦ τίθημι) ἀρετῆς, γνκ. ἀντικμκ. τοῦ ἄθλα· μέγιστα, κτηγμ. — ἀπολοφύρομαι, ὀρο. μτχ. τοῦ ἀπολοφύρομαι = κλαῖω ἀρκετὰ· ἢ μτχ. χροικ. — δν προσήκει, δηλ. αὐτῷ ὀλοφύροσθαι, κατὰ λ. = αὐτὸν ποῦ τοῦ ἀρμόζει νὰ τὸν κλάυσῃ· ἔπειτα = τὸν προσήκοντα = τὸν ἰδικόν του. — ἕκαστος, προσδ. κατ' ἐπιμερισμὸν εἰς τὸ ἐνν. ὑποκμ.: ὑμεῖς. — ἀποχωρεῖτε, προσκτικ. δηλοῦσα προτροπὴν. || καὶ ἐμοί, ἔννοεῖται ἢ ἀναφρκ. πρὸτ.: ὡς καὶ τοῖς πρότερον ἐνθάδε εἰρηκόσι (πρβλ. κεφ. 35,1,3). — λόγῳ, πλεονασμὸς διὰ τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἔργῳ. — ἔργῳ... κεκόσμηται, ποίας τιμὰς ἔννοεῖ; (ἰδ. κεφ. 35,1: τὰς τιμὰς, οἷα καὶ νῦν· παρασκευασθέντα δεῖτε [ἐν σελ. 17]). — αὐτῶν, προηγείται τοῦ: τοὺς παῖδας χάριν ἐμφάσεως. — μέχρι ἡβης, δηλ. μέχρι τοῦ 18 ἔτους τῆς ἡλικίας των. — ὠφέλιμον, ἢ ὠφέλεια ἐνυπάρχει ἐν τῇ φροντίδι τῆς πολιτείας περὶ τῶν ὀρφανῶν τοῦ πολέμου. — στέφανον, μεταφορά. — τῶν τοιῶνδε ἀγῶνων, δηλ. τῶν ὑπὲρ τῆς πατριδος. — ἄθλα, προτάσσεται τοῦ οἷς κτλ. χάριν ἐμφάσεως.

III. ΑΝΑΛΥΣΙΣ

I. Προοίμιον (κεφ. 35).

Γνώμη τοῦ Περικλέους περὶ τοῦ ἐθίμου τοῦ ἐπιταφίου λόγου.

Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ρήτορας ἐπαινοῦν τὸν εἰσηγητὴν τοῦ ἐπιταφίου λόγου κατὰ τὴν ταφὴν τῶν φονευομένων εἰς τοὺς πολέμους. Ἄλλ' ἐγὼ θὰ ἐνόμιζα ἀρκετὸν μὲ ἔργα νὰ ἐκδηλοῦνται αἱ τιμαὶ πρὸς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι μὲ ἔργα ἐδείχθησαν γενναῖοι, καὶ νὰ μὴ ἐξαρτᾶται ἡ πίστις τῶν ἀκρατῶν εἰς τὰ πολεμικὰ κατορθώματα πολλῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸν ἐπιτυχῆ ἢ ἀνεπιτυχῆ λόγον τοῦ ρήτορος. Διότι δύσκολον εἶναι νὰ τηρῆ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν λόγον του τὸ προσήκον μέτρον, ὥστε νὰ ἰκανοποιῆ πάντας. Ἐπειδὴ ὁμως οἱ πρόγονοί μας παρεδέχθησαν ὅτι καλὸν εἶναι νὰ ἐκφωνῆται ὁ ἐπιτάφιος, ὀφείλω καὶ ἐγὼ τώρα τηρῶν τὴν συνήθειαν νὰ προσπαθῶ νὰ ἀνταποκριθῶ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν γνώμην καθενὸς ἀπὸ σᾶς.

II. Πίστις (κεφ. 36-45).

1. Ἐπαινος τῶν προγόνων (κεφ. 36, § 1).

Ἄξιοι ἐπαινοῦ εἶναι πρῶτοι οἱ πρόγονοι, διότι τὴν χώραν μας κατοικοῦντες οἱ ἴδιοι πάντοτε παρέδωσαν εἰς ἡμᾶς μὲ τὴν ἀνδρείαν τῶν ἐλευθέρων.

2. Ἐπαινος τῶν πατέρων (κεφ. 36, § 2).

Ἄλλὰ περισσότερο ἀξιοὶ ἐπαινοῦ εἶναι οἱ πατέρες μας, διότι οὗτοι ὄχι ἀκόπως ἴδρυσαν τὴν σημερινὴν μας ἡγεμονίαν.

3. Ἐπαινος τῆς συγχρόνου γενεᾶς.— Δήλωσις τοῦ Περικλέους περὶ τίνος θὰ ὀμιλήσῃ (κεφ. 36, § 3-4).

Ἄλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ σύγχρονοι διωργανώσαμεν τὴν ἡγεμονίαν αὐτὴν οὕτως, ὥστε ἡ πόλις μας νὰ εἶναι ἀνταρκεστάτη καὶ διὰ τὸν πόλεμον καὶ διὰ τὴν εἰρήνην. Ἐν τούτοις τὰ πολεμικὰ κατορθώματα τῶν πατέρων μας καὶ ἡμῶν τῶν συγχρόνων θέλω παρασιωπήσει, διότι δὲν ἐπιθυμῶ νὰ μακρηγορήσω μεταξὺ ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ὅλα αὐτὰ τὰ γνωρίζουν· ἀλλ' ἀφοῦ πρῶτον ἀναπτύξω μὲ ποίαν πολιτείαν καὶ μὲ ποίους τρόπους ζωῆς ἐφθάσαμεν εἰς τὴν παρούσαν ἀκμὴν (Α), ἔπειτα θὰ ἔλθω εἰς τὸν ἐπαινον τῶν προκειμένων νεκρῶν (Β).

A. (4) Ἐπαινος τῆς ἀθηναϊκῆς πολιτείας καὶ τῶν τρόπων ζωῆς (κεφ. 37·41).

α) Ἀρεταὶ τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος (κεφ. 37).

Τὸ πολίτευμά μας δὲν ἐπιζητεῖ ν' ἀντιγράφη τοὺς νόμους τῶν ἄλλων, ἀλλ' εἴμεθα ἡμεῖς μᾶλλον ὑπόδειγμα εἰς τοὺς ἄλλους παρὰ μιμηταὶ τῶν. Ὀνομάζεται δημοκρατία, διότι ἡ κυβέρνησις τοῦ κράτους εὐρίσκεται εἰς χεῖρας τῶν περισσοτέρων καὶ ὄχι τῶν ὀλίγων καὶ εἰς μὲν τὰς ἰδιωτικὰς μας διαφορὰς οἱ νόμοι εἶναι ἴσοι δι' ὅλους, εἰς δὲ τὰ δημόσια ἀξιώματα προτιμοῦνται οἱ ἱκανοί, οὐδεὶς δὲ πτωχὸς ἢ ἄσημος τὴν καταγωγὴν ἐμποδίζεται νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν πατρίδα, ἐὰν εἶναι ἱκανὸς εἰς τοῦτο. Καὶ ὄχι μόνον εἰς τὴν δημοσίαν μας ζωὴν πολιτευόμεθα μὲ πνεῦμα ἐλευθέριον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς καθημερινὰς μας σχέσεις· δὲν ὀργιζόμεθα κατὰ τῶν ἄλλων, ἐὰν πράττουν κάτι πρὸς ἰδίαν εὐχαρίστησιν, οὐδὲ προσλαμβάνομεν ἀπέναντί των φυσιογνωμίαν ἀποδοκιμαστικῆς σκληρωπότητος, ἡ ὁποία δὲν βλάπτει ἀληθῶς, ἐνοχλεῖ ὅμως. Ἄλλ' ἐνῶ εἰς τὰς ἰδιωτικὰς μας σχέσεις μένομεν ἀνενόχλητοι ἀπὸ ὀχληρὰς ἐπεμβάσεις, εἰς τὴν δημοσίαν ζωὴν ἀποφεύγομεν τὴν παρανομίαν ἀπὸ εὐλάβειαν πρὸς τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς νόμους.

β) Πνευματικαὶ ἀπολαύσεις.—Εὐμάρεια περὶ τὴν ζωὴν (κεφ. 38).

Ἐφροντίσαμεν καὶ ἀπὸ τοὺς κόπους νὰ ξεκουράσωμεν τὸ πνεῦμα μας μὲ ἀγῶνας καὶ εορτὰς καὶ εὐπρεπεῖς κατοικίας. Πρὸς τοῦτοις συρρέουν εἰς τὴν πόλιν μας, πού εἶναι μεγάλη, τὰ ἀγαθὰ ὅλου τοῦ κόσμου μὲ τόσην εὐκολίαν καὶ ἀφθονίαν, ὥστε νὰ τὰ ἀπολαμβάνωμεν ὡς νὰ ἦσαν ἰδικὰ μας, ἀκριβῶς ὅπως καὶ τὰ προϊόντα τῆς ἰδικῆς μας χώρας.

γ) Διαφορὰ τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ὡς πρὸς τὰ πολεμικὰ (κεφ. 39).

Καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον φροντίζομεν διὰ τὰ πολεμικὰ πράγματα, διαφέρομεν ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους μας εἰς τὰ ἑξῆς σημεῖα:

α) εἰς τὴν διαγωγὴν μας ἀπέναντι τῶν ξένων: ἔχομεν τὴν πόλιν μας ἀνοικτὴν εἰς ὅλα τὰ ἔθνη καὶ οὐδέποτε μὲ ξηνηλασίας ἐμποδίζομεν κανένα νὰ μάθῃ ἢ ἴδῃ κάτι, διότι τὴν ἐμπιστοσύνην μας στηρίζομεν ὄχι εἰς πολεμικὰς παρασκευὰς καὶ ἀπάτας, ἀλλ' εἰς τὴν ἔμφυτον εὐψυχίαν μας.

β) εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν νέων: ἐνῶ ἐκεῖνοι ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας δι' ἐπιπόνου ἀσκήσεως ἐπιδιδάσκουν νὰ γίνουν ἄνδρες, ἡμεῖς, μολοντί ἀνέντως διαιωόμεθα, εἴμεθα ἔξ ἴσου ἱκανοὶ ν' ἀντιμετωπίζομεν τοὺς κινδύνους (§ 1): ἀπόδειξις τούτου εἶναι ὅτι, ἐνῶ οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐδέποτε μόνον, ἀλλὰ μὲ ὅλους τοὺς συμμάχους τῶν ἐστρατεῦσεν ἐναντίον μας, ἡμεῖς ἐκστρατεύομεν ἐναντίον τῶν ἄλλων μόνον καὶ κατὰ κανόνα τοὺς νικῶμεν χωρὶς δυσκολίαν πρὸς τοῦτοις οὐδέποτε ἐπολεμήσαμεν πανστρατιᾷ, διότι κατὰ τὸν ἴδιον καιρὸν καὶ διὰ τὸ ναυτικὸν φροντίζομεν καὶ κατὰ ξηρὰν ἐκπέμπομεν εἰς πολλὰ μέρη στρατιώτας ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους (§ 2·3): ἐκ τῆς ἀνέτου ταύτης διαίτης ἔχομεν τὸ πλεονέκτημα ὅτι χωρὶς νὰ κουραζώμεθα προηγουμένως χάριν μελλόντων

κινδύνων, ἅμα ὡς περιέλθωμεν εἰς αὐτούς, ἀναδεικνύομεθα ἐξ ἴσου γενναῖοι ὅσον καὶ οἱ ἀντίπαλοί μας, οἱ ὅποιοι ἀδιακόπως μοχθοῦν (§ 4).

δ) Ἄλλαι εὐγενέστεραι ἀρεταὶ τῶν πολιτῶν (κεφ. 40).

α') Εἶμεθα φιλόκαλοι χωρὶς σπατάλην καὶ καταγινόμεθα εἰς τὴν ἐπιστήμην χωρὶς νὰ ἐκθηνλώμεθα· καὶ τὸν πλοῦτον χρησιμοποιοῦμεν πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων μᾶλλον παρὰ πρὸς ἐπίδειξιν· οὔτε θεωροῦμεν ἐντροπὴν τὸ νὰ ὁμολογοῦμεν τὴν πενίαν, ἀλλὰ τὸ νὰ μὴ ἀποφεύγωμεν αὐτὴν διὰ τῆς ἐργασίας (§ 1).

β') εἶμεθα οἱ ἴδιοι πού φροντίζομεν καὶ διὰ τὰ οἰκιακὰ πράγματα καὶ διὰ τὰ πολιτικὰ καί, ἐνῶ καθένας ἀπὸ ἡμᾶς εἶναι ἀπησχολημένος εἰς τὴν ἰδίαν του ἐργασίαν, ἐπαρκῶς γνωρίζομεν τὰ πολιτικὰ. Ὅρθῶς δὲ καὶ κρίνομεν τὰ ὑποβαλλόμενα εἰς ἡμᾶς πράγματα καὶ σκεπτόμεθα περὶ αὐτῶν μὴ νομίζοντες τὸν λόγον ἐπιβλαβὴ εἰς τὰ ἔργα. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ θαυμασιῶς συνδυάζομεν τὴν τόλμην καὶ τὴν σκέψιν, πρὶν ἐπιχειρήσωμεν κάτι (§ 2-3).

γ') ἀποκτῶμεν τοὺς φίλους μας οὐχὶ εὐεργετούμενοι ἀπὸ αὐτούς, ἀλλ' εὐεργετοῦντες αὐτούς καὶ ἀφόβως παρέχομεν τὴν βοήθειάν μας εἰς ἄλλους ὅχι διότι ὑπολογίζομεν τὸ συμφέρον μας, ἀλλὰ διότι ἔχομεν τὴν πίστιν ὅτι εἶμεθα ἐλεύθεροι (§ 4-5).

ε) Ἀνακεφαλαίωσις τοῦ ἐπαίνου τῆς ἀθηναϊκῆς πολιτείας καὶ τῶν τρόπων ζωῆς (κεφ. 41).

Συγκεφαλαίων λέγω ὅτι καὶ ἡ πόλις μας εἰς τὸ σύνολόν της εἶναι σχολεῖον τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ καθένας ἀπὸ ἡμᾶς δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ποικιλιάς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς μετῆν μεγαλύτεραν δεξιότητα καὶ χάριν· μάρτυς τῆς ἀληθείας τῶν λόγων μου αὐτὴ ἡ δύναμις τῆς πόλεως, τὴν ὁποίαν ἀπεκτηθήμεν διὰ τῶν μνημονευθέντων τρόπων τῆς ζωῆς. Διότι ἀπὸ ὅλας τὰς σημερινὰς πόλεις μόνη ἡ πόλις μας ἀποδεικνύεται διὰ τῶν ἔργων ἀνωτέρα ἀπὸ τὴν φήμην της καὶ μόνη αὐτὴ οὔτε εἰς τὸν ἐχθρὸν παρέχει ἀφορμὴν ἀναγκτήσεως οὔτε εἰς τὸν ὑπήκοον ἀφορμὴν παραπόνου. Τοιαύτην δ' ἔχοντες τὴν δύναμιν, οὐχὶ βεβαίως ἀμάρτυρον, ἀλλὰ διὰ φανερῶν ἀποδείξεων ἐπιβεβαιουμένην, θέλομεν θαυμασθῆ καὶ ἀπὸ τοὺς συγχρόνους καὶ ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους, χωρὶς κἂν νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην οὔτε ἐνὸς Ὀμήρου, διὰ νὰ ψάλλῃ τοὺς ἐπαίνους μας, οὔτε ἄλλον ποιητοῦ· διότι ἡμεῖς κάθε θάλασσαν καὶ κάθε ξηρὰν ἠναγκάσαμεν νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν τόλμην μας καὶ πανταχοῦ ἰδρῶσαμεν μνημεῖα αἰώνια τιμωριῶν καὶ εὐεργεσιῶν (§ 1-4). Ὑπὲρ τοιαύτης λοιπὸν πόλεως καὶ οἱ προκείμενοι νεκροὶ γενναίως μαχόμενοι ἔπασαν καὶ καθένας ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἐπιζῶντας ἀξίζει νὰ ὑποφέρει πρὸς χάριν της (§ 5).

B. (5) Ἐπαινος τῶν νεκρῶν (κεφ. 42).

Ἐξέθηκα διὰ μακρῶν τὰ ἀφορῶντα τὴν πόλιν μας, διότι ἠθέλησα νὰ σᾶς δεῖξω ὅτι ὁ ἀγὼν δὲν εἶναι δι' ἴσα πράγματα μεταξὺ ἡμῶν καὶ ἐκείνων καὶ συγχρόνως νὰ καταδείξω διὰ πραγματικῶν ἀποδείξεων τὸν ἔπαινον τῶν προκειμένων νεκρῶν. Καὶ τῶντι τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ἐπαίνου τῶν ἔχω ἤδη εἶπει· διότι πάνθ' ὅσα ἐξῆμνησα ἐν τῇ ἡμετέρᾳ δημοκρατίᾳ, ὀφείλονται εἰς αὐ-

τούς και ὁ λόγος οὗτος δι' ὀλίγους Ἕλληνας καθὼς διὰ τοὺς προκειμένους νεκροὺς ἤθελε φανῆ ἀνάλογος τῶν πράξεων τῶν. Νομίζω δὲ ὅτι ὁ θάνατος τῶν προκειμένων εἶναι κήρυξ ἀνδραγαθίας ἱκανὸς νὰ ἐπανορθώσῃ ἀμαρτήματα καὶ παρεκτροπὰς αὐτῶν ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ (§ 1-3)· διότι ἀπὸ τοὺς ἄνδρας αὐτοὺς ἐδῶ οὔτε κανεὶς πλούσιος ἐδείχθη δειλὸς προτιμήσας τὴν συνέχειαν τῆς ἀπολαύσεως τοῦ πλοῦτου τοῦ οὔτε κανεὶς πτωχὸς ἐζήτησε ν' ἀναβάλλῃ τὸν κίνδυνον τῆς μάχης μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι δύναται ἀκόμη, ἐὰν ἐπιζήσῃ, νὰ γίνῃ πλούσιος· ἀλλὰ θεωρήσαντες ποθεινότεραν τὴν τιμωρίαν τῶν ἐχθρῶν ἀπεφάσισαν κινδυνεύοντες νὰ τιμωρήσουν αὐτούς. Καὶ κατὰ τὴν ὥραν τῆς μάχης ἀπέφυγαν μὲν τὸν ὀνειδισμὸν τῆς δειλίας, ὑπέμειναν ὁμως μὲ θυσίαν τῆς ζωῆς τῶν τὸν κίνδυνον καὶ ἐν βραχυτάτῃ κρίσει σιγμῇ ἀπληλλάγησαν τῆς ζωῆς (§ 4).

Γ. (6) Παραίνεσις (κεφ. 43-45).

1. Προτρεπτικὸς λόγος πρὸς τοὺς πολίτας (κεφ. 43).

Σεῖς δὲ οἱ ἐπιζῶντες ὀφείετε νὰ θεωρήσετε καθήκον σας, ὅπως ἐπιδείξετε πρὸς τοὺς ἐχθροὺς φρόνημα ὄχι ὀλιγώτερον τολμηρόν· μὴ ἀρκούμενοι μόνον εἰς τὸ ν' ἀκούετε ἀπὸ τοῦ ρήτορος τὰ ἀγαθὰ τὰ ἀπορρέοντα ἐκ τοῦ τοιοῦτου φρονήματος, ἀλλὰ βλέποντες καθ' ἑκάστην τὴν δύναμιν τῆς πόλεως καὶ τὴν μεγάλην δόξαν αὐτῆς ἐνθυμηθῆτε ὅτι ἄνδρες τολμηροί, συνετοὶ καὶ φιλότιμοι ἕψωσαν σὺ τὴν τοσοῦτον ἄνδρες οἱ ὅποιοι, καὶ ἂν κάποτε ἀπετύγχανον εἰς τοὺς ἀγῶνας τῶν, δὲν ἐθεώρουν ὁμως ὀρθὸν νὰ στερήσουν τὴν πόλιν τῆς ἀνδρείας τῶν, ἀλλὰ προσέφεραν ὑπὲρ αὐτῆς τὴν εὐγενεστάτην θυσίαν. Διότι θυσιάζοντες τὴν ζωὴν τῶν διὰ τὸ κοινὸν καλὸν ἐκέρδιζαν διὰ τοὺς ἑαυτοὺς τῶν ἐπαινον ἀθάνατον καὶ τάφον ἐπιφανέστατον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ δόξα αὐτῶν παραμένει ἀειμνηστὸς· διότι ὅλη ἡ γῆ εἶναι ὁ τάφος αὐτῶν (§ 1-3). Τοῦτους λοιπὸν καὶ σεῖς μιμούμενοι μὴ δειλιάτε πρὸ τῶν κινδύνων τοῦ πολέμου· διότι ἔχουν καθήκον νὰ θυσιάζουν τὴν ζωὴν οὐχὶ οἱ δυστυχοῦντες, οἱ οὐδὲν ἀγαθὸν ἐλπίζοντες, ἀλλ' ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι διατρέχουν τὸν κίνδυνον νὰ μεταπέσουν ἀπὸ τῆς εὐτυχίας εἰς τὴν δυστυχίαν καὶ οἱ ὅποιοι, ἐὰν ἠττηθοῦν, ἔχουν νὰ χάσουν περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον· διότι εἰς ἄνδρα ἔχοντα φρόνημα ἢ διὰ δειλίαν ταπεινώσις εἶναι ἀλγεινότερα τοῦ ἀνωδύνου θανάτου (§ 4-6).

2. Παραμυθητικὸς λόγος (κεφ. 44-45).

α') πρὸς τοὺς γονεῖς τῶν νεκρῶν (κεφ. 44).

Δι' αὐτὸ καὶ τοὺς γονεῖς τῶν προκειμένων νεκρῶν δὲν κλαίω, ἀλλὰ θὰ παρηγορήσω. Διελθόντες τὴν ζωὴν τῶν ἐν μέσῳ ποικίλων μεταβολῶν τῆς τύχης γνωρίζουν ὅτι εὐτυχεῖς εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἔτυχον τιμητικωτάτου θανάτου, ὅπως οἱ προκειμένοι νεκροί, ἢ τιμητικωτάτου πένθους, ὅπως σεῖς, καὶ ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους προωρίσθη ἡ ζωὴ ἐπίσης εὐδαίμων ὅπως καὶ ὁ θάνατος. Καὶ εἶναι μὲν δύσκολον νὰ σᾶς παρηγορήσω, ἀφοῦ αἱ εὐτυχίαι τῶν ἄλλων, τὰς ὁποίας καὶ σεῖς κάποτε ἀπελαύετε, θὰ ὑπενθυμίζουν τοὺς προσφιλεῖς νεκροὺς (§ 1-2)· ἀλλ' οἱ μὲν νεώτεροι κάμετε ὑπομονὴν μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀποκίσεως καὶ ἄλλων τέκνων, τὰ ὅποια θ' ἀντικαταστήσουν τοὺς πεσόντας καὶ διττῶς τὴν

πόλιν θὰ ὠφελήσουν, διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ διὰ τῆς ἀσφαλείας αὐτῆς· οἱ δὲ γέροντες θεωρήσατε ὡς κέρδος ὅτι διήλθετε τὸ πλείστον μέρος τῆς ζωῆς ἐν εὐτυχίᾳ καὶ σκεπτόμενοι ὅτι τὸ ὑπόλοιπον θὰ εἶναι βραχὺ ἀνακουφίζετε τὴν λύπην σας μὲ τὴν δόξαν τῶν προκειμένων υἱῶν (§ 3-4).

β') πρὸς τοὺς υἱοὺς καὶ ἀδελφοὺς τῶν νεκρῶν (κεφ. 45, § 1).

Διὰ τοὺς υἱοὺς καὶ ἀδελφοὺς τῶν πεσόντων βλέπω τὸν ἀγῶνα τῆς ἀμίλλης πρὸς αὐτοὺς δύσκολον· καὶ ὅσονδήποτε ὑπέροχον ἀνδρείαν καὶ ἂν ἐπιδείξετε, μόλις θὰ θεωρηθῆτε ὀλίγον κατώτεροι ἀπὸ αὐτούς· διότι ὑπάρχουν ἄνθρωποι, ἐκ τῶν ζώντων, οἱ ὅποιοι φθονοῦν τοὺς ἀντιπάλους των, ἐνῶ οἱ νεκροὶ τιμοῦνται δι' ἀσυγκωνίστου εὐνοίας.

γ') πρὸς τὰς χήρας (κεφ. 45, § 2).

Τὴν δὲ πρὸς τὰς χήρας παραίνεσίν μου συγκεφαλαιῶνω εἰς τὰς ὀλίγας αὐτὰς λέξεις· Τιμὴν σας νὰ θεωρῆτε τὸν ἐν τῷ οἴκῳ περιορισμὸν καὶ τὴν ἀθόρυβον περὶ τὰ οἰκιακὰ ἀπασχόλησιν μὴ παρέχουσαι ἀφορμὴν εἰς τοὺς ἀνδρας ἐν τῇ ἀγορᾷ νὰ κάμουν λόγον διὰ οἶς.

III. Ἐπίλογος (κεφ. 46).

Ἀνακεφαλαίωσις καὶ κατακλείς τοῦ ὅλου λόγου.

Εἶπα κατὰ τὸν νόμον ὅσα εἶχα κατάλληλα. Καὶ οἱ μὲν προκείμενοι νεκροὶ δι' ἔργων ἐτιμήθησαν, περὶ δὲ τῶν τέκνων των ἡ πόλις θὰ φροντίσῃ παρορμῶσα τοιουτοτρόπως πάντας εἰς μίμησιν ἐκείνων. Καὶ τώρα μετὰ τὸν θρῆνον ἀπέλθετε.

Κ. ΚΟΣΜΑ ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

- Ξενοφώντος Ἀνάβασις** (Ἐκλογαὶ ἐκ τοῦ πρώτου βιβλίου). Σχολικὴ μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γραμματικὰς, συντακτικὰς, πραγματικὰς) καὶ μετὰ ἐπιγραφὰς καὶ περιλήψεις.
- Ξενοφώντος Ἀνάβασις** (Ἐκλογαὶ ἐκ τοῦ δευτέρου βιβλίου). Σχολικὴ μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γραμματικὰς, συντακτικὰς, πραγματικὰς) καὶ μετὰ ἐπιγραφὰς καὶ περιλήψεις.
- Ξενοφώντος Ἑλληνικά** (Ἐκλογαὶ, I-II). Σχολικὴ μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γραμματικὰς, συντακτικὰς, πραγματικὰς) καὶ μετὰ ἐπιγραφὰς καὶ περιλήψεις.
- Ξενοφώντος Ἑλληνικά** (Ἐκλογαὶ, III-IV). Σχολικὴ μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γραμματικὰς, συντακτικὰς, πραγματικὰς) καὶ μετὰ ἐπιγραφὰς καὶ περιλήψεις.
- Ἀρριανοῦ Ἀνάβασις** (Ἐκλογαὶ, I-II). Σχολικὴ μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γραμματικὰς, συντακτικὰς, πραγματικὰς) καὶ μετὰ ἐπιγραφὰς καὶ περιλήψεις.
- Ἡροδότου Ἱστορίαι** (Ἐκλογαὶ). Σχολικὴ μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γραμματικὰς, συντακτικὰς, πραγματικὰς).
- Ἀναγνωστικὴν τῆς Λατινικῆς γλώσσης**. Μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γραμματικὰς, συντακτικὰς, πραγματικὰς).
- Λημόνδου περὶ ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τῆς Ρώμης**. Σχολικὴ μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γραμματικὰς, συντακτικὰς, πραγματικὰς) καὶ μετὰ ἐπιγραφὰς καὶ περιλήψεις.
- Δημοσθένους Α' καὶ Β' Ὀλυμπιακός**. Σχολικὴ μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γραμματικὰς, συντακτικὰς, πραγματικὰς) καὶ μετὰ ρητορικὰς ἀναλύσεις.
- Δημοσθένους Α' καὶ Β' Φιλιππικός**. Σχολικὴ μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γραμματικὰς, συντακτικὰς, πραγματικὰς) καὶ μετὰ ρητορικὰς ἀναλύσεις.
- Λυσίου λόγοι** (περὶ τοῦ σηκοῦ ἀπολογία, ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου, κατὰ τῶν σιτοπολῶν). Σχολικὴ μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γραμματικὰς, συντακτικὰς, πραγματικὰς) καὶ μετὰ ρητορικὰς ἀναλύσεις.
- Θουκυδίδου Ἱστορίαι** (Ἐκλογαὶ). Σχολικὴ μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γραμματικὰς, συντακτικὰς, πραγματικὰς) καὶ μετὰ ἐπιγραφὰς καὶ περιλήψεις.
- Ὀμήρου Ὀδύσσεια (Ραψῶδια α)**. Σχολικὴ μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γραμματικὰς, συντακτικὰς, πραγματικὰς) καὶ μετὰ ἀνάλυσιν.
- Ὀμήρου Ὀδύσσεια (Ραψῶδια ζ)**. Σχολικὴ μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γραμματικὰς, συντακτικὰς, πραγματικὰς) καὶ μετὰ ἀνάλυσιν.
- Κορνηλίου Νέπωτος βίου**. Σχολικὴ μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γραμματικὰς, συντακτικὰς, πραγματικὰς) καὶ μετὰ ἐπιγραφὰς καὶ περιλήψεις.
- Πλάτωνος Ἀπολογία Σωκράτους**. Σχολικὴ μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γραμματικὰς, συντακτικὰς, πραγματικὰς) καὶ μετὰ ἀνάλυσιν.
- Πλάτωνος Κρίτων**. Σχολικὴ μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γραμματικὰς, συντακτικὰς, πραγματικὰς) καὶ μετὰ ἀνάλυσιν.
- Ὀμήρου Ἰλιάς (Ἐκλογαὶ)**. Σχολικὴ μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γλωσσικὰς, πραγματικὰς, αἰσθητικὰς) καὶ μετὰ ἀναλύσεις.
- Ὀμήρου Ἰλιάς (Ζ, 237 - 529)**. Σχολικὴ μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γλωσσικὰς, πραγματικὰς, αἰσθητικὰς) καὶ μετὰ ἀνάλυσιν.
- Μάρκου Τυλλίου Κικέρωνος ὁ τρίτος κατὰ Κατίλινα λόγος**. Σχολικὴ μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γραμματικὰς, συντακτικὰς, πραγματικὰς) καὶ μετὰ ρητορικὴν ἀνάλυσιν.
- Βεργιλίου Αἰνείας (Ἐκλογαὶ ἐκ τοῦ πρώτου βιβλίου)**. Σχολικὴ μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γλωσσικὰς, πραγματικὰς, αἰσθητικὰς) καὶ μετὰ ἐπιγραφὰς καὶ περιλήψεις.
- Βεργιλίου Αἰνείας (Ἐκλογαὶ ἐκ τοῦ δευτέρου βιβλίου)**. Σχολικὴ μετάφρασις μετὰ παρατηρήσεις (γλωσσικὰς, πραγματικὰς, αἰσθητικὰς) καὶ μετὰ ἐπιγραφὰς καὶ περιλήψεις.
- Θουκυδίδου ὁ ἐπιτάφιος τοῦ Περικλέους** (II, 34 - 46). Κείμενον μετὰφρασις, παρατηρήσεις, ἀναλύσεις.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΕΝ ΤΩ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΩ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,"

Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑΣ Α.Ε.